

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28-án.

Harminczharmadik évfolyam. XII. füzet. 1894. december hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

—*— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —*—

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A lebergi kiállítás erdőgazdasági részéről.

Irta : Nagy Károly, m. kir. erdész.

Sok oldalról lehet már hallani, hogy a kiállítások ideje elmúlt, hogy nincsen meg az a jelentőségük, a mivel indokolva volt szokásba hozataluk, s időnkint történt megisméltésük s a költség, a mit rájuk fordítanak, még közvetve sem térül meg. A nyugati államokban, a melyek már régibb idő óta ugy a mező- és erdőgazdaság, mint az ipar, a művészetek és az általános művelődés terén oly nagy előrehaladottságot mutatnak, hogy most már egy évtized alatt alig látszik nálunk valami nagyobb s szembe-tünő különbség, lehet némi jogosultsága e nézetnek; de folyton fejlődésben levő államokban, országokban vagy tartományokban, mint a milyen hazánk vagy a szomszédos Galiczia is, a kiállításokhoz, főleg ha bizonyos történelmi

vonatkozásuk is van, még mindig meg van a jelentőségük, a mint meg volt ezelőtt. Sőt az előrehaladottabb nyugati államokban is most, a midőn úgy a gazdaság mint az ipar terén napról-napra általánosabb lesz a gépek használata, új iparágak keletkeznek, új feldolgozási módok honosulnak meg, még ott is tulajdonithatunk jelentőséget a rendezni szokott kiállításoknak.

A folyó évben tartott lemergi országos kiállításnak a történelmi vonatkozás mellett az volt a fő célja, hogy a tartomány bemutassa saját fiainak és a külföldnek Galiczia mező- és erdőgazdaságát, iparát, művészetét és művelődési intézményeit. Ennek a célznak elérése valóban minden téren fényesen sikerült nekik.

Ennek a kiállításnak erdészeti részéről óhajtok némi rövid ismertetést adni, némi tájékoztatást nyújtva egyuttal a szomszédos Galiczia erdészeti viszonyairól s erdőgazdaságáról is, azon adatok felhasználásával, melyeket megszerezni sikerült, s melyeket az illető uradalom kiállításának ismertetésénél fogok megemlíteni.

Bevezetéképen annyit közölhetek, hogy Galiczia 13.640,825 hektár területéből 2.021,828 *ha* vagyis 26,6% erdő s hogy az osztrák örökös tartományok között az erdőterület mennyiségére nézve első helyen áll. A birtokok nagyobb része kötött tulajdonságú s állami, vallásalap, egyházi, hitbizományi s községi erdőt képez. Az erdőségek zöme a Kárpátok északi lejtőin terül el. Fő fánemek előfordulásuk mértéke szerint sorozva: jegenye, lucz, erdei fenyő, bükk és tölgy. Évi fatermés 10 millió köbméter, a fatermékek kiszállítása vizen és vasuton történik.

* * *

A kiállítás területére érkezvén, első gondom egy német nyelvű katalogus szerzése volt, de ilyenhez nem

tudtam jutni, miután csak lengyel nyelven adtak ki katalógust. A városban kaptam ugyan egy német nyelvű tájékoztatót, de ez alig egy pár sorban emlékezett meg az erdészetről. Annyi hasznát mégis vettem, hogy a hozzá fűzött térkép segítségével könnyebben ráakadtam azokra a pavillonokra, a melyekben erdészeti tárgyak voltak kiállítva.

Az erdészeti és vadászati pavillont kerestem legelőbb is fel, remélvén, hogy itt fogok találkozni valamelyik kiállítási csoportbiztossal, a ki az erdészeti kiállításról felvilágosítást fog adni. E reményemben is csalódtam, mert csak ott tartózkodásom utolsó napján sikerült Acht Kázmér cs. kir. erdőmester urral a kiállítás egyik biztosával és a lengyel erdészeti lap (Sylvani) szerkesztőjével találkoznom, de ő vele is alig egy fél órát tölthettem, mivel lapja számára jegyzetek készítésével volt elfoglalva. Így aztán egyedül indultam neki a kiállítás tanulmányozásának, a mi, tekintve a több pavillonban kiállított tárgyak sokaságát, nem csekély feladat volt.

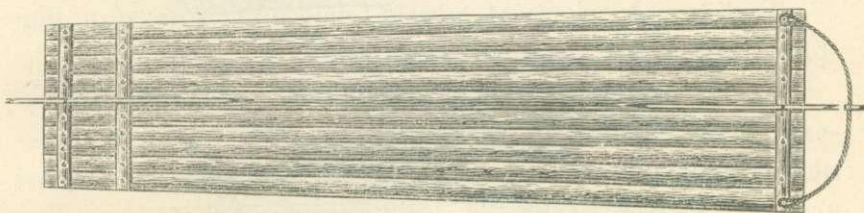
Az erdészeti és vadászati pavillon volt egyike a kiállítás legszebb és legcsinosabb épületeinek, sok hasonlóságot lehetett felfedezni közte és az 1885. évi budapesti kiállítás erdészeti pavilonja között. Két részből állt, egy emeletes és ehhez toldott földszintes szárnyépületből. Ebben és az emeleten volt a tulajdonképeni erdészeti kiállítás, a többi rész teljesen a vadászati kiállítás céljaira volt felhasználva. Az épület homlokzatán a főbejárat mellett egy torony volt, melynek erkélyéről meglepő kilátás nyílt úgy a kiállításra, mint a kiállítási területen alul, egy völgykatlanban elterülő városra.

A főbejárat mellett, kívül, különféle vadak által megrongált erdei fák voltak, az emeletes részen pedig, a mi

tulajdonképen a fal körül huzódó erkélyből állott, az erdészeti kiállítás egy része talált helyet. Itt voltak kiállítva néhány városnak és a báró Liebig-féle uradalomnak üzemtervei, egy korosztályok szerint színezett domborművű térképpel együtt, mely a kiterjedést illetőleg 1 : 25000, a magasságra nézve pedig 2 : 25000 arányban készült. Ez az uradalom daczára nagy kiterjedésének (47,730 ha) igen szegényesen képviseltette magát. Böhmerle K. cs. kir. erdőmester itt állította ki az ő erdészeti zsebnaptárait. Volt még tőle itt egy grafikus táblázat az erdészek szolgálati viszonyairól, nevezetesen, hogy átlag milyen korokban lépnek szolgálatba és nyugalomba. Ugyancsak itt lehetett látni rajzban, leírásban, valamint több példányban elkészítve is az ő nyél nélküli ferde átlalóját, melyre engem Acht erdőmester figyelmeztetett, ki teljes elragadtatással beszélt a találmányról. Nem említettem neki, hogy bizony az átlalót mi nem csak hogy ismerjük, hanem Fekete L. akadémiai tanár ur már javított is rajta. (Érdemesnek tartom megjegyezni, hogy míg az a Böhmerle-féle átlaló javított alakjában Selmezbányán 3 frtért kapható, az eredeti Böhmerle-félének ára a szerint, hogy noniusszal el van-e látva vagy nincs, 5 frt — 6 frt 50 kr.) Az erdészeti pavillonban látottak közül legérdekesebb volt az a térkép Galicziáról, mely az uralkodó fanemeket tüntette fel. E térkép szerint Galicziában az északi határ felé a Visztulának és mellékfolyójának, a Bugnak, környékén az erdei fenyő az uralkodó fanem; az erre következő aránylag keskeny pásztán különböző lomblevelű fanemek vegyesen található, de uralkodó fanem nincsen; a harmadik pásztában, a Kárpátokban, a lucz és jegenye fenyő az uralkodó fanem, még pedig az Árva-, Bereg és Máramaros vármegyékkel határos részeken a lucz fenyő, a többi

részen a jegenye fenyő; végül Galicziának a Dniester folyó környékén Bessarabia felé eső részén a tölgy és bükk az uralkodó fánem.

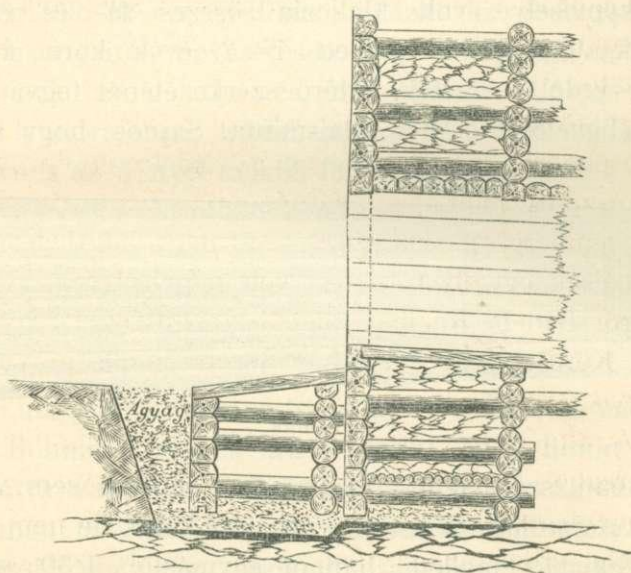
Körülötte különféle gyűjtemények helyezkedtek el. Volt ott egy igen csinos pillangó-gyűjtemény gulaalaku állványon, családok és fajok szerint rendezve. A rovar-gyűjtemény a kártékony rovarokat mutatta be a fákon okozott rongálásokkal együtt. Egy maggyűjtemény, melyben képviselve volt Galiczia összes fa- és cserjemeinek termése. E mellett 1—2 éves kora különféle nemű erdei csemeték. Eltérő szerkezeténél fogva magára vonta figyelmemet két tutaj-minta. Sajnos, hogy a vidék,

1. ábra.

a honnan származott, feljegyezve egyiken sem volt. Az egyik tutajon három heveder van, elől kettő, de nem közvetlenül egymás mellett, hanem egymástól 1·30 *m* távolságban. Feltűnt még az is, hogy tutajszék nem volt rajta, hanem az evező egy hevederbe befurt oszlopnak csapalakulag megfaragott vége körül forog, továbbá az, hogy a tutaj kikötése céljából nem czejtét használnak, hanem a hátulsó heveder két végén megerősített guzskötelet, mely jóval hosszabb a tutaj szélességénél s közepén tutajkikötés céljából czövekkal van ellátva (1. ábra). Ennél sokkal egyszerűbbnek és célszerűbbnek tartom a hazánkban használt czejtét.

E mellett volt egy másik tutajminta két oldalt faragott szálfából, deszka felteherrel s tutajszékkel. Továbbá egy száraz szálfacsusztató, 2 fenék és 4 oldalsó, gömbölyű fából. Egy vizes usztató-csatorna, a kezdeténél kis duzzasztóval, kívül gömbölyű, csak a belső oldalon faragott fából készítve. Egy tűzifa usztató-csatorna bakállványokon deszka oldalfalakkal. Egy máramarosi minta szerint épített usztató-gát mintája különösen feltűnt előttem a miatt, hogy

2. ábra.

a mint a 2. ábrán látható, a gát vízfala előtt a fenékkapu padozatja alatt levő részben még egy két falu rovott szekrény van építve, még pedig vízmentes előfallyal s a két fal felül szintén vízmentes padolattal van ellátva. Alkalomszerű itt megjegyezmem, hogy a szinevér-polyánai m. kir. erdőgondnokságban fennálló szlobodai gátat a a folyó évben épen ilyen módon javítottuk ki, miután a gáttest alatt levő laza, mállós szerkezetű, fekete palás

közetet a víz kimosta. Nézetem szerint minden olyan gátnál, a melyknél, az alapközet nem nyújt elég biztonságot a vízáthatlanság tekintetében, czélszerű ilyen előépítményt alkalmazni. A kiállított gát fenék és ütőkapuval, árapasztóval és tutajáteresztő csatornával volt ellátva. Ez utóbbi zárókészüléke egymásfelé rakható faragott gerendákból állt, melyeket egyenkint 2 fogaskerékkel forgásba hozott rud segítségével huztak fel; a rudról ugyanis két láncz lógott le, s ezek vége a zárógerendákon megerősített vashorgokba akasztható s ezek segítségével a gerenda felhuzható.

Egy üveges szekrényben ki voltak állítva az erdészeti felméréseknél, térkép készítésnél s terület számításnál használt műszerek, bussolák, planiméterek, pantografok stb.

A lebergi g. kath. érsekség nagy kiterjedésű erdőbirtoka csak egy üzemtervvel volt képviselve.

Gróf Badeni Kázmér kiállítása szintén itt volt elhelyezve. Korosztályok szerint színezett domborművü térkép volt egyik erdőgondnokságáról. Egy mintegy 3·00 *m* magas 1·50 *m* átmérőjű, ajtóval ellátott, egész darabban levő tölgykéregből készített kunyhó fogalmat nyújtott a gróf Truth-menti erdőbirtokán előforduló tölgyfák méreteiről. Különféle erdei félgyártmányok s mezőgazdasági szerzőszámok voltak még részéről kiállítva.

A kiállítási pavillon egyik sarkában Falter és Datner czég hajlitott diófalemezekből készített faböröndjei élénk érdeklődést keltettek a kiállítást látogatók körében. Ugyan e helyen a fából gyártott különféle minőségű papir, hajlitott butorokhoz használt léczek, mezőgazdasági szerzőszámok voltak még részéről kiállítva. A Magas-Tátráról (a Magyarországra eső egyik részével együtt) készített domborművü térkép méltó feltűnést keltettek. Egy lapályos

vidéki erdőbirtokról készített dombormű, melyen az erdőséget mohhal akarták utánozni, s a mely vágásosztás szerint nyiladékokkal volt berendezve, nagyon gyenge érdeklődést keltett s bizony nem érdemelte meg a ráfordított fáradságot.

Erdei utakon épített egyszerű függő és feszítő műves hidak mintái voltak még feltűnőbb tárgyai az erdészeti pavillonnak.

A pavillon megett levő tágas térségen pedig Galiczia fanemei voltak egyes kiváló példányokban s köztük számos korcsesal bemutatva.

*

A vadászati kiállítás valóban remekül volt rendezve s egyike volt a kiállítás legélénkebben látogatott részének. Mindjárt a főbejárattal szemben egy 300 éves tiszafa alatt a lengyelek egyik legnagyobb költeményének, Mickievicz „Pan Tadeus“-ának egy jelenete volt bemutatva. A költemény szereplői közül Wojskynek alakja áll előttünk, kezében vadászkiürttel; lábánál az épen elejtett hatalmas medve fekszik s erre rohan egy pár vadászkutya.

A falakat úgy a földszinten, mint az emeleten számtalan sok szarvas- és őzagancs, zergekampó, dámvadlapát, siket- és nyirfajd díszítette. A szarvasagancsok között feltűnően erős és szép példány volt a Fedorovicz Ádám által kiállított 22-es. A sok érdekes torz képződmény között különösen feltűnt egy szarvasagancs, melynek baloldali ágából csak a szembog volt kifejlődve s e felett az agancs gumószerűen össze volt zsugorodva. Liechtenstein János herczeg egy kitömött jávorszarvas-fejet s egy bölényfejet küldött, az utóbbi a nyakkal együtt volt kitömve, a bőr többi része pedig alatta leborítva. Ennek látásánál elképzeltem, hogy bizony őseink vadászata nem lehetett tréfa dolog, mikor ilyen valóban óriás állatnak egy szál kopjával neki

mentek. Egyes csoportozat volt egy havasi morga család tanyája. Több hatalmas medve, farkas és róka, vaddisznó volt még kitömve. Különösen erős példány volt egy hiuz. Érdekes volt egy vadkan, melynek agyara között egy ólomgolyó plombszerűleg egészen benöve volt; úgy látszik, hogy több évig viselte ezt a kedve ellenére szerzett plombot. Feltűnő volt még egy vad és szelid macska-bastard és egy fehér őzbak, a mi méltó gyönyörűsége volt a kiállítás látogató gyöngébb nemnek. A madarak is igen szépen tömött s kiváló példányokban voltak bemutatva. Vadfogásra használt török, hálók, csapdák s halászati eszközök szintén nagy számban voltak. Liechtenstein herczeg igen szép művü régi fegyvereket állított ki. Három lebergi puskaműves nagyon csinosan készített fegyvert küldött; ha olyan jók fegyvereik, mint a milyen szépek, dicsőségére válnak a lengyel iparnak.

Valóban méltó elismerés illeti a vadászati kiállítás rendezőit, annak szakavatott, minden részében izléses s érdekeltő módon történt kiviteleért, ha a mi kiállításunk úgy sikerül mint az övék, teljesen meg lehetünk vele elégedve.

*

Az erdészeti és vadászati pavillon közelében állott az osztrák földmivelésügyi ministeriumnak renaissance stylusban épített s gyalult lucz fenyő deszka borítással, vörösfenyő ablakokkal ellátott pavillonja, a mely valóságos tárháza volt a tanulságos s figyelemre méltó erdészeti tárgyagnak. Itt is csak lengyel nyelvü katalógust kaptam.

Mielőtt a kiállítás részletes ismertetésébe kezdenék, nem tartom érdektelennek e katalógusból és Dimitz Lajos osztrák földmivelésügyi ministeri tanácsos „Jahrbuch der Staats und Fondsgüter Verwaltung. — Erster Jahrgang 1893.“ czimü művéből néhány statisztikai adatot közölni.

Galicziában az összes kincstári és vallásalapítványi erdőbirtok területe az 1892. évben vásárolt nadwornai uradalommal együtt 317,735 *ha* (552,136 kat. hold) ebből 10339 *ha* vallásalapítványi birtok. Ez erdőterület a tartomány területének 4.05%-át az erdőterületnek pedig 14.54%-át képezi. Az erdőbirtok műveléságak szerinti felosztása a következő erdősült terület

.....	294222 <i>ha</i>
mezőgazdasági terület	8096 ..
havasi legelő ..	7424 ..
egyéb ..	67 ..
s terméktelen ..	7926 ..

Igazgatás. Az összes birtok a cs. kir. lemergi erdőigazgatóság alatt áll s a kezelés megkönnyítése céljából 2 kerületre van osztva, melyek közül az I. nyugati kerület 127,171 *ha* területtel 25 erdőgondnokság kezelése alatt, a II. keleti kerület 190,564 *ha* területtel 24 erdőgondnoksággal. Az erdőgondnokságok között legnagyobb a mizuni 23,792 *ha*, a legkisebb a warzycei 1,460 *ha*. A két kerület között a határt a Lomnica patak képezi, a mely a Kárpáthegységnek a bustyaházai m. kir. erdőhivatalhoz tartozó n.-mokrak és bruszturak m. kir. erdőgondnokságokkal határos részéből ered. Egy tekintet vetve Galiczia térképére, azonnal látjuk, hogy a kincstári erdőbirtokok zöme Galiczia keleti részében van. E kincstári erdőbirtokok kezelő személyzete 8 főtisztből, 56 főerdészből, 11 erdészjelölből, (assistens) 11 erdőgyakornokból, (Forsteleve) 52 pénztári és számvivőségi tisztviselőből; az altiszti személyzet pedig 141 erdőőről és 289 egyént számláló segédszemélyzetből áll.

A birtokok legnagyobb része a Kárpátokban fekszik s magas hegységi erdőt képez. Az erdők megosztására nézve a következő adatokat közölhetem:

Siksági erdő	11 %
Előhegységi erdő	300 m magasságig	14 „
Középhegységi erdő	300—1000 m. mag.-ig	36 „
Magas	„ „ 1000 m-en felül	39 „

Az erdők legnagyobb részét (70%) tülevelűek borítják s a fő fánemek: a lucz, a mely itt 50 m magasságot, 100 cm-nyi mellmagasságban mért vastagságot s 200—250 éves kort is elér, továbbá a jegenye fenyő, erdei fenyő, havasi fenyő (*Pinus cembra*), mely a jasieni erdőgondnokságban 300 ha területű állabot alkot. A lomblevelűek közül a bükk, tölgy, juhar, gyertyán, köris.

Tutajozásra és usztatásra berendezett s használt folyók a Visztula, Rabe, Dunajec, Strwiaz, Sukiel, Mizunkl, Czezcwe, Lomnice, Lukwe, Bistrice, Prut és Cseremicz.

Az évi fatermésre valamint az évi jövedelemre vonatkozó adatokat nem közölhetem, mivel az én kutforrásom sem említi meg.

Az osztrák kincstárnak egyik érdekes uradalmát képezi az 1892. évben az osztrák földhitelintézettől vásárolt nadwornai uradalom.

E birtok már 1787-ben az osztrák kincstár tulajdonába ment, de 1845-ben eladatott János főhercegnek 500,000 frtért, a ki 550,000 frtért már 1847-ben tovább eladta Renárd András grófnak. Renárd az erdőbirtokot tutajozásra és usztatásra egészen mintaszerűen berendezte, de aztán ő is eladta 1868-ban egy társaságnak, a melyik már 1871-ben megbukott s ekkor jutott adósság fejében a bécsi földhitelintézet birtokába, melytől 1892-ben 2 millió és 270 ezer frtért az osztrák kincstár tulajdonába került. Az uradalom egész kiterjedése 84,498 ha, ebből 76,736 ha erdősült, 4318 ha terméketlen, a többi havasi legelő s kis részben mezőgazdasági művelés alatt álló birtok

Az erdőbirtokon előforduló állabok korosztály szerint a következő területeket foglalják el: 60 éven felül levő állabok 51,320 *ha*, 1—20 éves 19,600 *ha*, s így a közbeeső korosztályok csaknem teljesen hiányoznak. Az évi fatermés a legutolsó becslés szerint 120—150 ezer m^3 lenne, de ebből csak 100,000-et vettek fel a vétel alkalmával a becslés alapjául. A tutajozást és usztatást a Bistricza patakon 11 vízfogóval eszközlik, melyek összesen 686,000 m^3 vizet fognak fel medrükbe. A Pruth folyón csak egy vízfogó van, a mely 97,000 m^3 vízgyűjtésre alkalmas; ebből a völgyből eddig különben a termelt fa nagyobb részét Körösmezőnél hazánkba vontatták át. Az uradalomban van két gőz- és két vízi fűrés, vasmű, petroleumakna, több magtár és őrlőmalom. A fűrészeken 59,000 m^3 fát fűrészelnék fel évenként s ennek legnagyobb részét Odessába szállítják. A központi iroda az erdőgondnokságokkal és erdőöri lakokkal s a vízfogókkal 40 kilométer hosszú telefonhálózattal van összekötve. Az évi tiszta jövedelem 1891-ben 68,587 frt 61 kr. volt, 1892-re 85,410, 1893-ra pedig 82,260 frt volt előirányozva. A 2.270,000 frt vételár után 3⁰/₀ tiszta jövedelemre számítanak.

*

A pavillonban az osztrák földmivelésügyi ministerium alá tartozó 6 szolgálati ág kiállítása volt látható, u. m. 1. a lemergi cs. kir. erdőigazgatóságé, 2. a krakkói országos bányakapitányságé, 3. a lemergi országos erdőfelügyelőségé, 4. a vadpatakokat szabályozó osztályé, 5. a kryniczai gyógyfürdő igazgatóságé és 6. volt a cs. kir. pasieczniai. Az utóbbi 5 szolgálati osztály kiállítása az első mellett alig tűnt fel.

Mindjárt a pavillonba lépéskor megragadta a néző figyelmét a bejáratnál szemközt levő falra festett tájkép,

a mely egy szerfelett hosszú tutajáteresztővel ellátott gátat tüntetett elénk. Az épület falai szarvas- és özagancsokkal siketfajdokkal s fenyőtobozokkal már különben is igen izléseesen volt diszitve. Különösen igen szépen sikerült színes fényképek voltak kiállitva az erdőgondnokságok nevezetesebb építményeiről és szebb helyeiről. Meglátszott e fényképeken, hogy hozzáértő szakember (egy kezelő erdész) készítette, mert a lefényképezett részek leginkább úgy voltak megválasztva, hogy a képről a szakember az építmények szerkezete, rendeltetése felől rögtön tájékozást szerezhet. E fényképekről láttam, hogy a folyószabályozási művek közül a hegyi vidékeken ugyanazokat alkalmazzák, a miket nálunk a bruszturai és n.-mokrai erdőgondnokságokban; a vízfogók gáttestét pedig a Máramarosban divó szerkezet szerint építik — három oldalt megfaragott fából való vízfalal s hátul köteherrel ellátott s gömbölyű fából hossz- és keresztfalakkal készített szekrényekkel, továbbá fenék és ütőkapuval és árasztóval.

Három ilyen szerkezetű gát mintában is be volt mutatva. A legnagyobb ezek közül a Fehér Czeremosz patakon épített s Rudolf trónörökösről elnevezett gát, melynek 60 *m* hosszú a koronája, 13·3 *m* széles az alapja és 12·20 *m* magas a vízfala. A hozzáfolyás másodpercenként 2·3 *m*³, a kifolyás a gátviz kibocsátásakor 17·4 *m*³, tehát a gát udvarában felfogható 250.000 *m*³ víz 30 óra alatt gyülik össze s 4 óra alatt folyik ki. 1882-ben 30,100 frt költséggel építették, s segítségével 18,000 *ha* erdőterületről kikerülő 46,000 köbméter fa tutajoztatik le. A másik minta a Hryniawa-i erdőgondnokságban levő Probina nevű gáté volt, a mely 1868-ban 10,000 frt költséggel épült s segítségével a 14 kilometer hosszú Probina patakon évenként 6000 *m*³ fát tutajoznak le

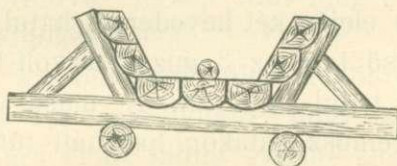
a Czeremosz patakra. A gát koronája 45 *m* hosszú, a vízfal 11 *m* magas, víztartalma 80,000 *m*³, megtelik átlag 26 óra alatt s kiürül 2 óra alatt. A harmadik minta a Fekete Bistricza Salatrük mellékpatakán 1872-ben 15,000 frton épült Salatrük nevű gátat szemlélteti, a mely 86,000 *m*³ víztartalmu. A Rudolf-gát igen hosszú tutaj-áteresztővel ellátott, körivalakban a víz felé kidomborodó, hatalmas vízfalal van építve.

Két gerebről is volt minta látható, u. m. a nadwornai uradalomban levő kromerai és a bolechovi erdőgondnokságban levő zakameni gerebről.

A kromerai gereb mintája főleg azért igen érdekes, mivel a jármok, melyeken a gereborsókat a rajtuk vízszintes irányban kifeszített sodronykötelek helyettesítik, épen e miatt jégtörők módjára vannak építve, előttük pedig az alámosás megakadályozása céljából rözsealapon rovott szekrényművek vannak a patak partjával egyenlő magasságban építve. Mindjárt a lánczgereb alatt ágazik el a patakból egy mellécsatorna s itt úgy a patak mint a csatorna zsilippel van ellátva, melynek oldalait faragott fából készített rovott szekrényművek képezik. Mindkét zsilipnél az elzárást faragott gerendákkal eszközlik, melyek felhuzására a már ismertetett felhuzó készülékkel csaknem teljesen megegyező szerkezetet használnak. Lentebb még hiányzik egy mellécsatorna a patakból s itt is zsilipek vannak. A gereb udvarában volt egy 7 táblás tutaj, a hátsó tutaj fékezővel ellátva; úgy látszik óriási tutajt akart bemutatni, erre kell következtetnem lengyel nyelvű katalógusomból, mely e gereb ismertetésénél a „Schwarzwald“-ot emlegeti.

A zakameni gerebvel 24,000 ürköbméter bükk és 12,000 *m*³ jegenyé fenyő tűzifát fognak fel.

Csusztatókról 4 minta volt kiállítva; legérdekesebb volt közülök a hramitnyimi vizes szállfa csusztató, a mely az elején egy 18·00 *m* hosszú, kis duzzasztóból indul; szerkezetét 3 fenék és 2 oldalfa képezi 4·00 *m* hosszú szakaszokban. Feltűnt ennél a csusztatónál, hogy a fenékén középen egy gömbölyű rud van leszegezve, a 3. ábrán látható rajz szerint, melynek valószínűleg az a rendeltetése hogy megakadályozza a fenék koptatását s rongálását. A csusztató 1876-ban 4,000 frt költségen épült, 417 *m* hosszú, fenékszélessége 60 *cm*, fent pedig 120 *cm*; 9°/_o esése van. Évenként 6,000 *m*³ szállfát usztatnak le rajta. A másik három minta száraz szállfacsusztatókat

3. ábra.

szemléltetett. Az egyik csaknem teljesen megegyezett a Szécsi Zs.: „Erdőhasználattan“-ában ismertetett olasz csusztatóval; a másik két csusztató 7—7 *db* gömbölyű szállfából készült és pedig az egyiknél kalodákra fektetve, a másikonál csak párnafákra; közöttük az egyik fékezővel is el van látva.

A patakszabályozási műveket egy rözsesarkantyú és egy rovott falu közszekrényes mű képviselte. Ez utóbbinál feltűnt, hogy a víz felől lévő fal gerendái faragottak, a mi nézetem szerint pazarlás, mert erre nincsen semmi szükség; feltűnt még az is, hogy sulyfenékkal vannak építve. Ezt azért említem fel, mert Rychter A. lebergi tanár 1889-ben Makerlón jártakor csudálkozással hallotta említeni a suly-

feneket s rögtön fel is jegyezte magának. Megjegyzem különben, hogy a Királymezőn és Német-Mokrán letelepített német munkások közül azok, a kik nincsenek kincstári szegődött munkásoknak felvéve, igen gyakran átjárnak Galicziába erdei munkára, folyószabályozási művek építéséhez s ők ott is meghonosíthatták ezt az építkezési módot, a mit pl. személyes tapasztalásom szerint Liptóban sem követnek, minthogy ott a folyószabályozás céljaira készülő szekrényműveket úgy építik, hogy a szekrények ürét tele dobálják fenyőrözsével s erre helyezik a köterhet.

A tutajok két mintában voltak bemutatva; az egyik a nadwornai uradalomból való két talpas tutaj volt; az első talp elöl három hevederrel, hátul mozgó guzskötéssel a második talp elején két hevederrel, hátul mozgó kötéssel készült s az első talphoz 3 guzszal volt kötve. A talpon elöl két evező, hátul egy van. A másik három talpból álló s a Czeremosz patakon használt tutaj I. szakasza 16—18 *cm*-es, a II. 30—32 *cm*-es s a III. 40—42 *cm*-es átmérőjű szálfákból áll s felszerelése olyan mint az előbbié. Ott volt továbbá egy guzskészítő-kemencze mintája, hasonló ahhoz, mint a milyent az „Erdőhasználatlan“ ismertet.

Láthatók voltak továbbá a favágásnál, termelésnél és szállításnál, tűzifa usztatásnál használt különböző szerszámok, melyek között újra nem akadtam. Továbbá félgyártmányok, mezőgazdasági szerszámok, hajlitott butorgyártáshoz való bükk-lécz, hangfenékfa, deszkalapok, szita-kávák, redőny-léczecskék stb.

Az erdőrendezőség kiállításában láttam 2 theodolythot, Schablas, Fromme és Neuhöfer-féle tájoló (bussola) mérő műszert, Reichenbach-féle távolságmérő léczet, Stampfer-féle szintezőt, Schlezinger és Huba-féle

tachygrafot, ugyancsak Hubától grafikus táblát a Reichenbach-féle lézczel mért távolságok redukálására, továbbá Amsler-féle plainmetert, egy függő pantografot, szögfelrakó körivet s osztó körzöt.

Ki volt továbbá állítva 3 erdőgondnokság üzemterve, színezett állabterképekkel, ezen kívül két, korosztályok szerint színezett, domborművü állabterkép. A leszcyni erdőgondnokságról két domborművü térkép volt, az egyik az is szemlélhető volt, hogy miként állítják össze a domborművü térképet a rétegvonalaknak megfelelően vastag papirlemezekből; a másik térképen már gypszszel kiegyenlítve vannak az egyes rétegek széleinél látszó egyenetlenségek. Domborművü térkép van még 5 egymás mellett fekvő erdőgondnokságról.

Minthogy a többi pavillonban kiállított üzemterveknél és térképeknél azt tapasztaltam, hogy a kincstári erdőbirtokok számára előirt minta szerint készülnek: czélszerűnek tartom Dimitz már említett műve után az üzemtervek és térképek összeállítási és szerkesztési módját röviden ismertetni.

Minden üzemtervhez illetve üzemosztályhoz egy alapterkép („Aufnahms- vagy Auftragskarte“ a szerint, amint a felmérés mérőasztallal, vagy theodolittal történt,) továbbá két-két példányban gazdasági és állabterkép készitendő; még pedig a gazdasági térkép 1 : 5,000, értékesebb erdőnél 1 : 2,500, kevés hasznot hajtó erdőnél pedig 1 : 10,000, az állabterkép pedig 1 : 20,000 arányban.

Az állabterkép a következő színezéssel készitendő: a lomblevelü állabok sepia festékekkel a korosztályok szerint 5 árnyalatban, a tülevelüek pedig szintén 5 árnyalatban tusfestékekkel; elegyes állabokban — ha pl. a lomblevelü az uralkodó fanem, fenyő rajzolandó be s megfordítva.

Fokozatos felújító vágásmód mellett az előkészítő vágás szakgatott, a vetővágás pedig egyenes vonalakkal jelölendő. Véderdő tengerzöld *S* betűvel; száraló üzemben kezelt erdő szintén tengerzöld *P* betűvel. A sarjerdő színe zöld, korosztály szerint 5 féle árnyalattal. Szántóföld dohány Sárga, havas és legelő világos zöld, rét sötétzöld, a szokásos tusvonalakkal; a terméketlen terület fehéren hagyatik, s „Öd“ szó iratik rá; a tisztások fehérek; a cseprenések szintén, csakhogy a fehér alapon különféle faalakokkal, végül a törpefenyő jelzése faág 3 levéllel barna alapon. A patakok kék vonallal, a gerinczek szintén kék, de szakgatott vonalakkal, a gyalog- és szekérutak és osztagszámok czinoverrel, az idegen határok a szokásos tusvonal jelzéseken kívül karminnal is jelöltetnek.

Az ilyen módon készített térképek öszintén bevallva, sokkal csinosabb kiállításuak a mieinknél, de sokkal több munkát is igényelnek s csakis oly nagy személyzet mellett készíttethetők, mint a milyen Ausztriában alkalmazva van. A domborművü térképek ugyanigy színeztetnek s ezek valóban mutatósak.

A rendszeres gazdasági üzemterv táblázatai a következők:

1. Tértáblázat.
2. Fatermelési táblák.
3. Részletes állableírás.
4. Korosztály táblázat.
5. Korosztály táblázat a tervezett szabályos állapot szerint.
6. Általános üzemterv a fő- és köztes használatról az I. 10 évben (félfordaszakban).
7. Kimutatás a faizási és alomszedési jogról és átnézet az azok kielégítésére az I. fél fordaszakban kiutalt használatokról.
8. Felújítási terv 10 évre.
9. Napló a gazdaságban előforduló nevezetesebb események feljegyzésére.
10. Üzemnyilvántartás a fő-, köztes- és mellékhasználatokról s felújításokról.
- A 11. száma alatt vannak összefoglalva

a 10 év után következő üzemátvizsgálásra (revízió) vonatkozó táblázatok, melyek a következők: *11. I. a)* Kimutatás az erdőbirtok állagában történt változásokról. *11. I. b)* Kimutatás az üzemosztályban levő épületeknél történt változásokról. *11. II.* Kimutatás a 10 év alatt kihasznált állabok tényleges fatömegéről, összehasonlítva a becsülttel. *11. III.* Kimutatás az évenként és 10 év alatt összesen kihasznált fő-, mellék- és rendkívüli használat fatömegéről, faválasztékáról és értékéről. *11. IV.* Összehasonlító kimutatás a tényleges és becsült fatömegről évenként s vágásterületek szerint. *11. V.* Kimutatás az üzemtervtől eltérőleg történt használatokról. *11. VI.* Kimutatás az első tíz év alatt foganatosított erdősitésekről, azok költségeiről és az első 10 évről visszamaradt beerdősitendő területekről. *11. VII.* Kimutatás a 10 évi szolgálmányok (faizás, alomszedés) fedezéséről s összehasonlítás az előiránnyal. *11. VIII.* Kimutatás a fő-, köztes- és mellékhasználatok eredményéről, valamint a nyers és tiszta jövedelemről évenként és összesen. Végül a *12.* minta: állableírás és általános üzemterv, egyuttal terület és korosztály táblázat az első 10 év végén.

Az ezen táblázatok összeállításához, valamint a felméréshez, határbiztosításhoz és térképkészítéshez kiadott utasítások oly terjedelmesek, hogy azoknak rövid ismertetése is aránylag sok helyet igényelne.

Voltak továbbá a kiállításban törzselemzéshez használt fakorongok is a tartomány különböző részén fekvő erdőgondnokságokból kikerült fákról. Egy tölgy pl. a törzselemzés szerint 105 éves korban 47 cm vastag, 30·8 m magas; egy erdei fenyő alsó vidékről 130 éves, 48·8 cm vastag, 30·6 m magas, a Kárpátokból való pedig 130 éves, 38·8 cm vastag, 19·7 m magas. Lucz fenyő 3 különböző

vidékről; egyik 80 éves 45·6 *cm* vastag, 33·8 *m* magas; a Kárpátokból egy 160 éves 52·4 *cm* vastag, 42·5 *m* magas. Jegenye fenyők a Kárpátokból, egyik 125 éves 61·2 *cm* vastag, 38·9 *m* magas, a másik 110 éves 49·2 *cm* vastag, 29·5 *m* magas, a harmadik 115 éves 53·2 *cm* vastag, 37·9 *m* magas. Egy havasi fenyő 180 éves, 40 *cm* vastag, 20·2 *m* magas. Az átmérők a törzs közepén mérettek.

Volt a kiállításban néhány mult században készült erdőgazdasági térkép is. Nem kevésbé érdekes volt az a térkép is, melyen a galicziai kincstári erdőségekre vonatkozólag a főbb fanemek elterjedése volt feltüntetve. Fáradtságos munkába kerülhetett összeállítása, mert még az elegyarányt is vonalozással igyekeznek szem elé állítani s épen e miatt ez áttekintés nagyon meg volt nehezítve.

A bolechow-i erdőőri iskola (Försterschule) melyben Galiczia és Bukovina számára képeznek erdőörököt, s hova 3 középiskolát végzett, egy évig gyakorlatban volt 17 évnél idősebb suhanczokat vesznek fel, különösen fagyűjteményével tünt fel előttem. A különféle fanemekből sugár irányban vett metszetek könyvfedélhez hasonlóan voltak idomítva, hátul eltolható lappal, elől üvegfedéllel s ez alatt volt elhelyezve az illető fa leveles virága. Érdekes volt még az egész Galicziában előforduló fákról és cserjékről készített rügy- és maggyűjtemény, nemkülönben a madár-csontvázakból, halakból s haltenyésztő készülékekből álló csoportok is.

Az erdőfelügyelőség néhány térképet s kimutatásokat állított ki, mely utóbbiak a kataszteri adatokat s a vasuti szállítási díjakat tartalmazzák. Ezen adatok szerint Galiczia 8 erdőfelügyelőségi kerületre van felosztva, melyek között a lemergi a legkisebb (104,297 *ha*), a legnagyobb pedig a stryji 397,172 *ha* erdőterülettel.

A vadpatak szabályozását teljesítő erdőmérnöki osztály egynehány mintát állított ki a vadpatakok szabályozásáról. A hegyoldalakon négyszögü hálózatban sövénykerítéseket alkalmaznak, a patakokat pedig kőgátakkal zárják el, melyek ha magasabbak, hátul lépcsőzetesen, elől pedig domboruan építtetnek; a gátfal mellett a hegyoldalakat és a patak fenekét vakolatba rakott falazattal látják el. A pavillonnal szemben levő vizmosásos helyen néhány kis köfalu gáttal természetben is bemutatták, miként foganatosítják e munkát. Kár, hogy sem a mintán, sem pedig a katalogusban nem volt feltüntetve, hogy az építményt milyen méretekben készítik.

A krakkói cs. kir. bányakapitányság geologiai térképeket, egy közetgyűjteményt s különféle grafikus táblákat állított ki.

A paszieczniei vasgyár különféle szerszámokat küldött fel.

A pavillonban voltak még régi fegyverek, vadfogó készülékek, mókus által fiatal fenyőkön a kéreg lerágása által okozott károsítások s több kitömött siketfajd.

*

Albrecht főherczeg ö cs. és kir. fensége saybuschi uradalmának kiállítása erdészeti szempontból érdekességre és tanulságos voltára nézve mindjárt a földmivelésügyi miniszteriumé után következik. Kevés helyen annyi tanulságos dolgot, oly tetszetős külsőben s oly világos, érthető módon összehozni, mint a hogy e pavillonban volt, kevés egyénnek sikerül; méltó elismerés illetheti érte a rendezőket.

Mielőtt a kiállítás részletes ismertetését megkezdeném, a birtokra vonatkozólag néhány statisztikai adatot közlök az uradalom 1890. évi leírásából.

A saybuschi uradalom Galiczia nyugoti részében fekszik s határos Árva vármegyével; egész kiterjedése 79,045 k. h., miből 70,368 k. h. áll az erdészek kezelése alatt 66,985 k. h. tiszta erdőterülettel. Az uradalom egyrésze 1808-ban vásároltatott s ez időtől 1870-ig vásárlás útján folyton nagyobbított.

Az adminisztrációt a központi igazgatóság teljesíti, élén egy erdőmesterrel, az erdőrendezősségi teendőt két főerdész egy erdőgyakornokkal; a kezelésnél 30 erdő-tisztát szolgál; a számvevőség és a pénztári személyzet a többi ággal közös. Az uradalom 3 erdőkerületre van felosztva, melyekben összesen 15 erdőgondnokság van. Évi adó 114,871 frt.

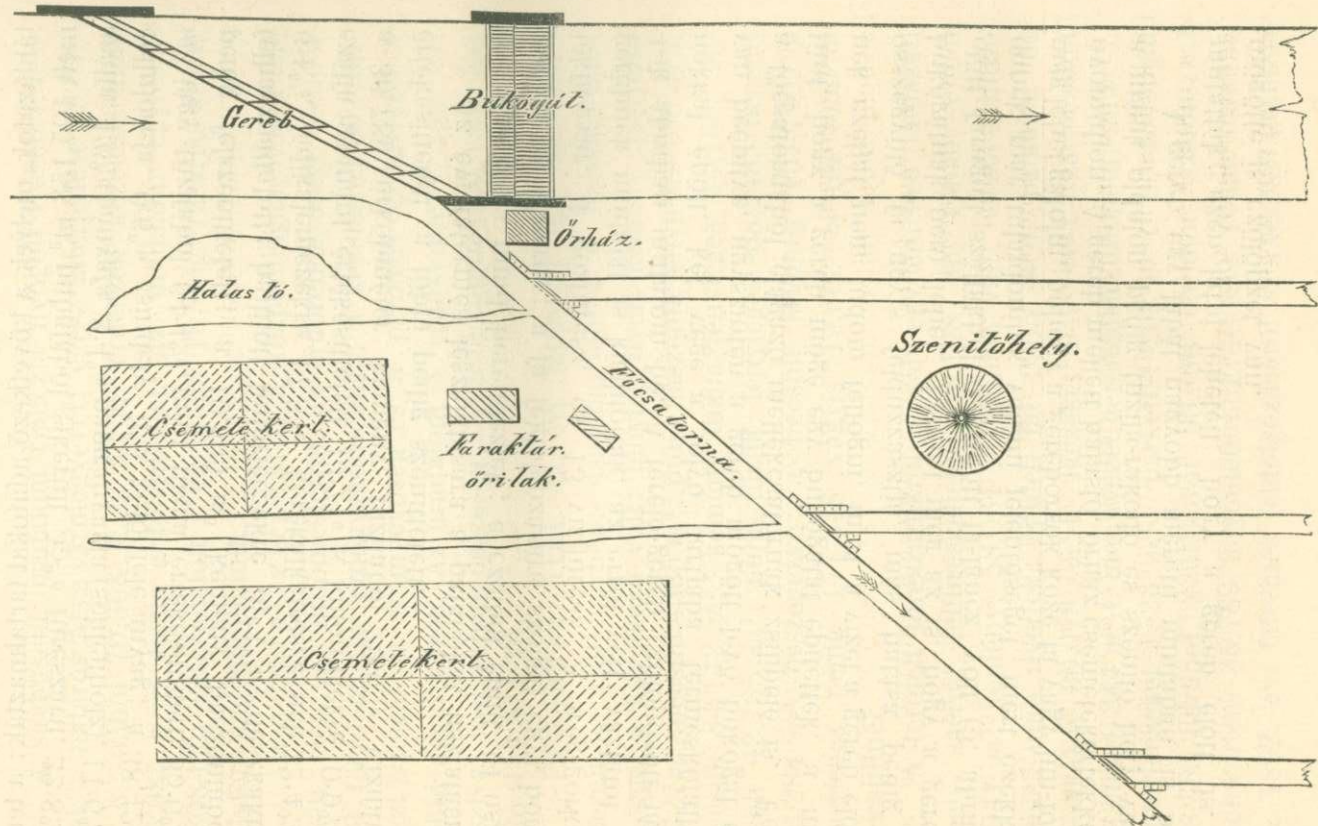
Erdőhasználat. Az évi fatermés egy kimutatás szerint az 1891. évben, összehasonlítva a becsült fatömeggel, a következő volt: tényleg nyert kemény haszonfa $8727m^3$, becsült $4585m^3$; puha haszonfa tényleges $100,373$, becsült $84,142m^2$; kemény tűzifa tényleges $34,180$, becsült $42,735m^3$; puha tűzifa tényleges $68,248$, becsült $26,284m^3$, összegezve: a becsült fatömeg $157,746$, a tényleges pedig $177,348$ vagyis $19,602m^3$ -rel több a becsülnél.

A termelt fűrészárúkról is volt egy érdekes táblázat, mely szerint felfűrészeltetett $79,108$ db. rönkö, ebből $5041m^3$ kemény, $58,061m^3$ puhafa volt; ebből felfűrészelés után nyertek: épületi fát $2905m^3$ -t, padlókat és deszkákat $30,018m^3$ -t, léczeket $949m^3$ -t, zárléczeket (staffeln) $344m^3$ -t, mennyezet gerendákat (dippeln) $99m^3$ -t, butorléczeket $1523m^3$ -t, parkettát $202m^3$ -t, hordódongát $18,355$ darabot, szőlőkarót $33,850$ darabot, széldecskát (schwarten) $35,789$ folyómétert. Érdekesekek voltak továbbá az 1892. évi fatermés feldolgozásáról szerkesztett grafikus

táblázatok, melyek a következő adatokat tartalmazták: a termelt 105,158 m^3 puhafából sikerült 55% fűrészáru, 22·8% szálfa, 4·6% bányafa, 2·4% papiranyagfa (schleifholz), 11·6% cellulosefa, 0·6% zsindey, 3% különféle anyag; a 38,428 m^3 lágý tűzifából 64·4% mint tűzifa értékesített, 35·6% pedig felszenített; a 10,895 m^3 kemény haszonfából felhasználított: hajlitott butorléczerekre 39·1%, deszkákra 6·1%, ládikalemezekre 17·8%, kerékalkatrészeknek 22·4%, szálfa gyanánt értékesített 13·7% s különfélékre 0·9%, a 36,789 ürköbméter kemény tűzifából 29·6% tűzifaül értékesített, a többi pedig szenített.

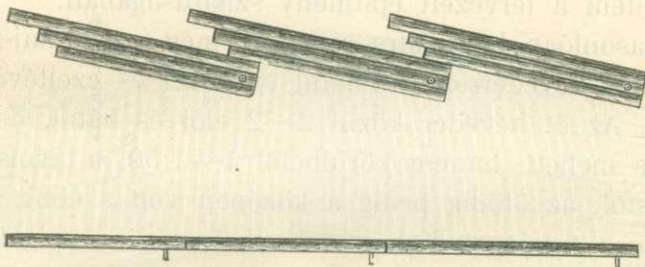
Az évi fatermés leszállítására a patakokat usztatásra és tutajozásra mind berendezték; e célból épült 14 usztatógát és 6 gereb; a fa feldolgozására szolgál egy boritékfa-gyár, 3 gőzfűrész, és 13 vizifűrész. A weg-gorkai gerebnek mintáját is kiállították, az erről vett vázlatot a 4-ik ábrában mutatom be. A terelő-gereb czölöpözött járnokkal épült, két vége a folyó partjába terméskőfallal van beépítve, ugyszintén a gereb mögött levő bukógát és a föcsatornából elágazó mellécsatornák zsilipei is. Feltűnt, hogy a gereb mögé egy bukógátat építettek, a mi nek célját nem tudom felfogni, mert a vizet a gereb előtt összegyűlő fa ugýis felduzzasztja, más hatása pedig e bukógátnak nem lehet. Feltűnt még az is, hogy a gereb előtt faragott szálfából összenőtt fa-láncz volt (5. ábra); ennek már tulajdonitok valami jelentőséget, mert ezekkel meg lehet gátolni, nehogy a gereborsók közé fa vagy lim-lom nyomuljon. A gereb mellett halastó, örház csemetekertekkel, a másik oldalon pedig tűzifa-rakodó és szenítő hely van.

A gereb egy lábát nagyobb méretű mintában is bemutatatták; ezen látni lehetett, hogy a gereb előtt is, s mögötte is czölöpzet van.

4. ábra.

Láttam továbbá egy közsekreányes gát mintáját is, melyen a fenékkapu tiltójának felhuzó készüléke tűnt fel; ugyanis a tiltó legfelső keresztfájába egy vasból készített anyacsavar volt beerősítve, ebbe illik a felhuzásra használt csavarmenetekkel ellátott vasrud, melyet közönséges hajtó-rudakkal forgatnak. Igen sajnálom, hogy ezen a mintán sem voltak feljegyezve a méretek, mert e miatt nem lehetett a gátfal magasságát megtudnom s így azt sem lehetett megbírálnom, vajjon ez a felhuzó készülék megfelel-e céljainak? — Alkalomszerű itt megemlítenem,

5. ábra.

hogy a kiállítást bejárva sokszor bosszusan tapasztaltam, hogy mennyire kellemetlen az a tanulmányozóra nézve, ha nem tudja, milyen mértékben van készítve a minta, mert így nem képes helyes ítéletet alkotni magának a bemutatott tárgyról. Mert például egy kapuszerkezet 6 m magas gátfalnál czélszerű lehet, de 10 m-nél már nem, s ha nem ismerem a kisebbítési arányt, mely szerint a minta készült, miből tudjak ítéletet alkotni magamnak?

Épen ezért figyelmébe ajánlom a szaktársaknak, hogy ha kiállításra ilyenféle mintákat küldenek ne mulasszák el a minta kisebbítési arányát s e mellett a természetes nagyság néhány főbb méretét feljegyezve hozzá mellékelni; ezzel nagyon megkönnyítik a tanulmányozók dolgát.

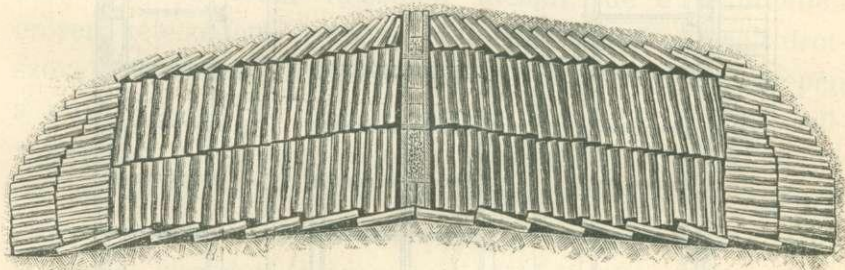
Csudálkozással szemléltem egy badenihez hasonló szerkezettel tervezett duzzasztó tervrajzát; kíváncsi vagyok arra, vajjon valóban felépítették-e e terv szerint s ha igen, hány évig tartott a munka. A duzzasztó koronája ugyanis a terv szerint $47\cdot80$ m hosszúság mellett csak $2\cdot60$ m széles lett volna, holott a vízfal magassága $6\cdot00$ m; az igaz, hogy ugy ezt, mint a hátsó falat ferde állásúra tervezték, sőt ez utóbbit még rovott támfalakkal is ellátni szándékoztak, úgy, hogy a gáttest szélessége az alapan $7\cdot80$ m lett volna: mindennek daczára nagyon kételkedem a tervezett építmény szilárdságában.

Hasonlóan bámulatra ragadott még egy tutaj-minta, a mely 5 hevederrel, elől-hátul evezővel és czejtével volt ellátva. Az öt heveder közül 2—2 elől és hátul, de nem egymás mellett, hanem körülbelül $1—1\cdot50$ m távolságban egymástól, az ötödik pedig a középben volt s ebbe voltak beverve a tutajosok holmijának elhelyezésére szolgáló ágas rudak. A hevederek nem voltak ugyan beeresztve a szálfákba, hanem csak a tutajszegekkel hozzájuk foglalva, de a tutajszegek mégis csak rongálják a szálfákat. Rövid társalgásunk alatt Acht erdőmestertől megkérdeztem az 5 heveder alkalmazásának okát, s ő azt a felvilágosítást adta, hogy a patakok, a hol ilyen tutajokat furnak, nagyon meredek és szűkek. Nem késtem megjegyezni a nyert felvilágosításra, hogy ilyen patakok bizony minálunk is vannak, s ha elől 3, hevedert hátul pedig mozgó kötést alkalmaznak, minden farongálás nélkül lehozzák a tutajokat.

A szénítés egy kisebb és nagyobb domját ábrázoló mintában volt be mutatva; az előbbi a mi tót szénítési módunkkal egyező, ez utóbbi azonban teljesen elütött az „Erdőhasználatban“-ban ismertetett valamennyi szénítési módtól. A mint a 6. ábrán látjuk, ez a minta a fekvő

és álló szénítés módjait egyesíti. Az alapot lejtősen feltöltik, erre egy sor hasábot fektetnek s ezekre kissé dőlt helyzetben egymás felett két sorban az álló hasábokat rakják, kívül pedig két hasáb hosszúságban köröskörül fekvő hasábok vannak; így a tetőn is, hol a hasábok oly szorosan fekszenek, hogy csaknem zsindeyszerűen fedik a rakást. Ha a mintát helyesen csinálták, akkor a fedés csupán szénporral történik.

Kiállítva voltak továbbá; bükkfa parkettléczek nagyon szép tükörrel, s ki vörös és erdei fenyőből, kész vörös fenyő

6. ábra.

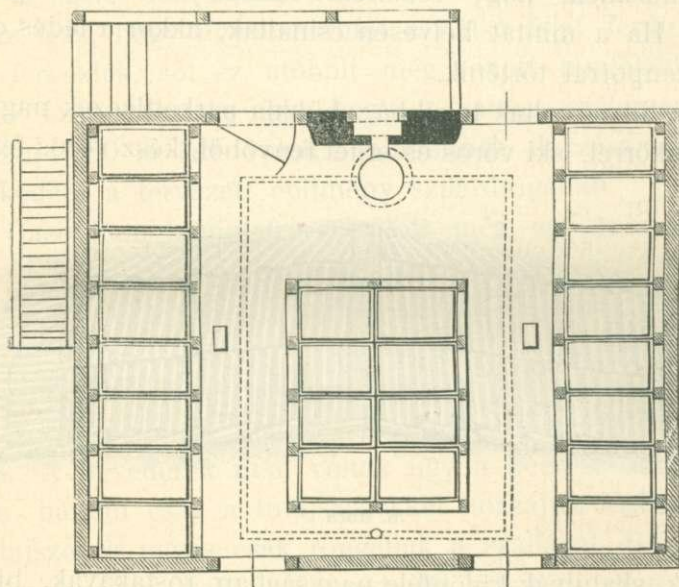
ablakok, skatulyák különféle nagyságban, rostakávák, bükk hordódongák, kefehátak, hordóakonák és csapszegek, kerékküllök, agyak, és talpak, bükk- és fenyőszén stb.

Az erdőrendezés csoportjában voltak: törzselemzéshez használt korongok jegenye és erdei fenyőről, az előbbinek alakszámja 0·56, az utóbbié 0·537. Grafikus rajzok a törzselemzésről. A povabkai erdőgondnokságról 1 : 7500 arányban készült domborművű állabterkép, ugyanerről rajzpapíron is volt állabterkép. Végül régi üzembrendezési térképek 1810—18-ból.

Az erdőmivvelés csoportjában legérdekesebb volt az a minta, mely a csemetéknek késő tavaszgi téli nyugalomban

való eltartását szemlélteti. Kožešnik M. uradalmi erdőmester ily célú eljárását a „Centralblatt für das ges. Fortwesen“ ez évi február-havi füzetében rajzban s leírásban ismertette.*)

Az uradalomban levő 5 magpergető közül az egyiknek mintáját szintén bemutatták. (L. 7. ábrát.) A terméskő láb-

7. ábra.

falazaton faragott fafalakkal épített magpergető épületnek belsején a két keresztfal mellett és az egyik hosszfal előtt vannak a cserények faragott oszlopokból készült faáll-

*) A csemeték jelzett célból történő elvermelésének módját az „Erd. Lapok“ f. évi VI. füzetének „Lapszemle“ rovatában már mi is közöltük. Ennél fogva cikkiró urnak erre vonatkozó megjegyzéseiből csak azt említjük itt meg, hogy a kiállított mintán az elvermelt csemeték gyökerének földdel s a fölött az egész csemetekészletnek gallyakkal való befödése nem volt látható; szerinte ebből valószínűnek látszik, hogy a jelzett földöreteget, mely melegebb időjáráskor a csemeték megfűllését okozhatná, nem alkalmazzák a gyakorlatban sem.

ványokon elhelyezve, még pedig a két oldalon 16, a középen 8, összesen 24 rekeszben 6—6 egymás felett, úgy, hogy a magpergetőben 144 cserény van. A fűtésre szolgáló hatalmas nagy vaskályhát drótháló veszi körül, s a mi az egész szerkezetről a legérdekesebb, a hő vezetése felülről történik. A fűtőből ugyanis egy vaslemez-cső vezet a mennyezetgerendáig s itt két felé ágazván körülnyulik az épület belsején, s ennek hátsó részén ismét egy csőben egyesül, melyen át a füst kivezettetik a szabadba.

E fűtésnek — Acht erdömester szerint — az az előnye, hogy a hő egyenletesebben oszlik el a magpergetőben, mint a többi fűtés mód mellett, de e tekintetben erősen kételkedem. A cserények deszkakeretbe foglalt drótszövetből vannak. A szellőztetés céljára az épület közepén a mennyezetben két nyílás szolgál, deszkaboritással körülvéve; ez a borítás kémény alakjára a tetőn is túl ér. Az uradalom kiállításában látható volt a fentebb említett tárgyak mellett mag- és növénygyűjtemény, továbbá vetőkertekből kiszedett 2 éves csemetékből álló gyűjtemény; grafikus táblázat az erdősítésben felhasznált napszám-mennyiségről. Voltak erdőműveléshez használt különféle szerszámok; erdőtisztai és altisztai lakok rajzai; grafikus tábla az eddig épített erdei utakról, az 1864. évtől évenként leusztatott tűzifa-mennyiségről. Künt a szabadban az épület körül az uradalomban előforduló fanemekből termelt faválasztékok, továbbá luczkéreg és egy özetető voltak kiállítva.

*

Közvetlenül Albrecht főherczeg pavillonja mellett állott Mier Heléna grófnő renaissance stylü csinos kis pavillonja, melyben az ő parkett-gyáranak készítményeit lehetett igen remek mozaikszerű összerakásu példányok-

ban megszemlélni; különösen a tölgy, juhar és dió összetételű feltűnően szép volt. Az egész pavillon padozata parkettből volt különböző minták szerint összerakva. Sajnálom, hogy az évi termelés nagyságáról nem közölhetek adatokat; de ilyeneknek nem tudtam birtokába jutni.

A „Groedl Testvérek“ skolei uradalmakat, szintén saját, renaissance stílusú, tetszetős külsejű s ügyes berendezésű pavillonjukban mutatták be. Az uradalom egyik társtulajdonosának W. A. Schmidt urnak szívesességéből, a ki levélbeli megkeresésemre szíveskedett azonnal válaszolni, a skolei uradalomról a következőket közölhetem.

A skolei uradalom a munkács-stryji vasúti vonal mentén az Északkeleti-Kárpátoknak Beszkid nevű részén fekszik s Bereg és Máramaros vármegyékkel határos. Az egész birtok a Dniesterbe ömlő Stryj folyónak Opor nevű mellékfolyójának vizkörnyékén fekszik. Kiterjedése 63,000 k. h., miből 55,000 k. h. erdősült, a többi szántóföld, havas, rét és terméketlen. Az uradalmat gr. Kinskytól vásárolta a Groedl-czég 1888-ban (értesülésem szerint 1.700,000 forintért). Demnia-Wyzná-ban a központban van az erdőigazgatóság, megfelelő számvevőségi és műszaki személyzettel. Az egész birtok 10 erdőgondnokságra van osztva, nagyság szerint 2—4 erdőrrel s 4—10 erdőkerülövel. A még meglevő őserdőállatok legnagyobb részét (70%) jegenye fenyő alkotja, a lucz fenyő 20—25%-ot foglal el, a hátramaradó részt pedig bükk, juhar, szilfa és tölgy.

A vágásterületek tisztán csak lucz fenyővel újítatnak fel, az ehhez szükséges csemete mennyiség nyerése végett a központban, Demnia-Wyzná-ban van 2·5 hektár (4·3 k. h.) kiterjedésű csemetekert, melyből évenként 600—700 ezer csemetét nyernek, ezen kívül az erdőgondnokságokban összesen 22 csemetekert van, melyekből és a központi

csemetekertből a folyó évben 1.300,000 csemete ültette-tett ki.

Az állabok legnagyobb részét őserdők alkotják, s ehez mérten a gazdaság czélja ezeket minél előbb kihasználni s ezen okból az évi fatermelés a különben szokottnál jóval nagyobb s évenként 200,000 köbméter fenyő haszonfára, 50—60 ezer ürméter bükk tűzifára és 8—10 ezer ürméter fenyő tűzifára rug. A vágásterületek ültetés útján azonnal felujjítatnak.

A termelt fenyő haszonfát daczára annak, hogy ugy a főfolyó, mint a nagyobb mellékpatakok tutajozásra berendezve, szabályozva vannak s vízfogókkal el vannak látva, 3 év óta kizárólag vasuton szállítják a Lawocznében, Demnia-Wyznában és Stryjben levő s a czég tulajdonát képező gőzfürészekhez. A vasuton való szállithatás czéljából már eddig 40 kilométer hosszú erdei vasutat építettek s ezeket a vágások előrehaladásával lépést tartva folyton tovább vezetik. Ezen kívül a nagyobb mellékpatakok torkolatánál, hol a kihasználás folyamatban van a fővölgyben haladó munkács-stryji vasuti vonalhoz vezető vágányokkal átszelt farakodókat rendeznek be. Csakis a tűzifa szállításra van berendezve 6 vízes csuszató, melyek közül az egyik 6 kilométer hosszú.

A termelt fenyőfát három gőzfürész-telepükön kevés kivétellel felfürészelik s az előállított fűrészáru legnagyobb részét Németországba, kisebb részét hazánkba szállítják. (Azt hiszem, hogy a hazánkba való szállítás nagy mértékben növekvőben van; a mult évben már — a mi elég különösnek tűnhetik fel — Máramarosba is láttak belépni skolei deszkával terhelt vasuti kocsikat, a szatmári és nagy-károlyi fakereskedők deszkaraktáraik szükségletét csaknem egészen innen látják el, s már Nagy-Károlyon alul

is láttam lawocznei fűrészáruval terhelt vasuti kocsikat.) Még 4—5 év előtt a fűrészáru legnagyobb részét Odessán át Egyiptomba, Északi-Afrikába s Trieszten át pedig Olaszországba és Franciaország déli részébe szállították.

A mintegy 20 *m* hosszú s 10 *m* széles, természetes színű gyalult deszkával borított, kellő világításu, tágas pavillonban egy domborművü térképen, a melynek hosszúsági mértéke 1:25,000, magassági pedig 1:10,000 volt, továbbá egy katonai térképszelvényekből készült térképen volt bemutatva az egész uradalom. Ott volt továbbá három erdőgondnokság üzemterve is korosztályok szerint szinezett állabtérképekkel. (A forda 120 év s a termési tábla szerint I. termőhelyi osztályu állabnak 120 éves korban egy hektáron 730 *m*³ a fatömege.) Törzselemzéshez használt lucz és jegenye fenyő korongok is voltak.

A czég kiállításában láthatók voltak továbbá a „Demnia-Mala“ és a „Grosse Butyla“ völgyekben általa építettett erdei vasut tervei és engedély-okirata, valamint az erdei vasut felszereléséhez tartozó számos vasalkatrész; ezek az utóbbiak egyes külön álló darabokban voltak elhelyezve a pavillonban; a Demnia nevü vadpataknak szabályozására vonatkozó tervek és költségvetés, mely szerint a vadpatak szabályozására szükséges 5 nagyobb és néhány kisebb völgyzáró, köfalú gátak és átereszek építése 13,446 frt 61 kr. költséggel volt előirányozva.

A Demnia községben épített felfogó gereb egy részéről minta is volt kiállitva. A főzsilip deszka-táblákkal zárható el, melyek felhuzására fogas kerekekkel forgásba hozott rudat használnak.

A falakat fényképek, szarvasagancsok, favágáshoz és feldolgozáshoz, továbbá erdőműveléshez használt szerszámok diszitették. Az erdőmivelési szerszámok között feltünt

egy vetőgép és egy keresztalaku vasgereblye, mely utóbbit Acht erdőmester felvilágosítása szerint alátelapításánál fészkek készítésére használnak s e célra porhanyós laza talajon jó sikerrel lehet alkalmazni. A fafogóval ellátott 2 cm vastag, mintegy 1—1.20 m hosszú vasrud alsó végén hegyes s el van látva egymást derékszögben keresztező vasruddal, melyből két oldalt 4, mintegy 6—8 cm hosszú, a közép felé növekedő hosszúságu homoru vasfogak nyulnak ki. E szerszámmal egy-két fordítással elő lehet a fészket állítani.*)

A fűrészárukat különféle méretű, s valóban válogatott, kitünő minőségű lucz és jegenye fenyő deszkák, zárléczek képviselték. Különösen feltűnőek voltak a különféle fanemből készült amerikai parketta-léccek, és az ezekből összerakott táblák. Egy ilyen tábla váltakozva tölgy- és juharparkettából állott s a különböző színárnyalatnál fogva nagyon tetszetős volt; valóban kíváncsi vagyok, hogy a gyakorlatban is alkalmazzák-e, mert e két különböző természetű fából készített parketta könnyen megvetemedhetik s így összeropedezik. Meglepően szép volt a bükkfa-parketta halvány rózsaszín árnyalataival; a szilfa-parketta nem volt ilyen szép. Sajnálom, hogy nem tudtam felvilágosítást kapni arra nézve, hogy vajjon nagyban foglalkozik-e az uradalom a különféle fanemből készülő parketta-léccek gyártásával s vajjon van-e rá piacza? Kiállításából különben arra kell következtetnem, hogy az uradalom mindenesetre tevékeny s a legkisebb részletekre figyelemmel levő, erős üzleti képességgel felruházott egyének vezetése alatt áll.

A br. Popper Lipót-féle fakereskedő-részvény-

*) Ezt az eszközt vagy legalább ennek hasonmását mi régen ismerjük *körgereblye* néven. Így nevezi Illés „Erdőtenyésztés-tan“-ának 41. lapján. Szerk.

társaság wygodai uradalmának szintén külön pavillonja volt, gyalult, természetes színű deszkaboritással, bizanci stlban.

A falakat az uradalom egyes részeiből felvett fényképek, továbbá szarvas- és őzagancsok diszitették, az előbbiek között felünt egy csaknem fehér és egy szennyesfehér szarvasagancs. Kitünő minőségű s különböző méretű fűrészárúk; rendkívül sűrű s finom szerkezetű hangfenék-lemezek; különféle celluloze gyártmányok, melyek közt egy szekrény igen csinos volt; fagyapot, redőnyléczek, dobozok s különféle gyártmányok e kiállítást is érdekessé tették. Az uradalom egyes részeit 1:10,000 arányban készült domborművü térkép szemléltette. Egy kőszekrényes lábakkal épített felfogó gerebet mintában mutattak be.

Herczeg Sanguszko Eustach mór stlben épített, kéreggel fedett és borított pavillonjában az egyéb gazdasági ágak mellett az erdészeti is eléggé képviselve volt.

A kiállított tárgyak közt figyelemre méltóbbak voltak: a zsarnóczaival csaknem mindenben megegyező uradalmi magpergetőnek mintája (légfűtésre berendezve, a cserények az emeleti részben egy folyosó két oldalán foglalnak helyet); Podhorcze erdőkerületnek domborművü térképe és üzemterve, melyből kitünik, hogy a pagony egy része vágásosztás szerint van berendezve; voltak továbbá különféle fanemekből való s törzselemzéshez használt korongok; tölgy-parketta; — halak és haltenyésztési eszközök stb.

Gr. Potocky Román goth stlben épített pavillonjában a bányászat és mezőgazdaság mellett az erdészet aránylag gyengén volt képviselve s a kiállított tárgyak általában véve jelentéktelenek voltak. Künt a szabadban a pavillon mellett néhány vetőágyban vörös-, erdei és lucz fenyő, tölgy-, vadgesztenye-, köris- és juharfacsemetéket láttam. Ezek mellett tölgyfa-donga és talpfa, egy hatalmas

gerenda, különféle gazdasági eszközök, szarvas- és özetetés tölgykéreg volt még itt található.

Gr. Potocky András renaissance stílusú pavillonjában az erdészeti kiállítás az épület egyik külön szárnyát foglalta el. Érdekes volt a tenczyneki erdőgondnokságnak öt példányban készített állabterképe, melyek feltüntetik a korosztályokat, a mint azok 20, 40, 60, 80 és 100 év múlva a tervszerint alakulni fognak. Volt egy geológiai térkép is. Láttam itt továbbá mérő-műszereket, rajzeszközöket, erdőművelési szerszámokat; egy egyszerű magpergető mintáját (a magpergetőben egy téglából épített kemence van s a cserények a falak körül vannak elhelyezve); néhány hatalmas agancs is magára vonta a szemlélődők figyelmét, de leginkább meglepett egy óriási (2·40 cm magas) medve alakja, a mint két lábra állva marczangolásra nyújtja első lábait. Itt szintén láttam egy fehér özbakot, de ennek vállán volt egy tenyérszerű szürke folt is.

Lemberg város külön pavillonjának egyik részében üzemterveket, térképeket, utczaburkolatokhoz használt erdei fenyő kockákat, tölgy és erdei fenyő korongokat, rovar károsításokat és madárgyűjteményt állított ki. Künt a szabadban pedig az erdeiben előforduló fanemekből előállított különböző választékokat helyezte el.

Bródy város szintén üzemtervet s fatörzseket állított ki.

A gr. Skrabek-féle alapítványi birtok pavillonjában az uradalomhoz tartozó 5 erdőgondnokság üzemtervei voltak kiállítva, továbbá törzselemzéshez használt korongok félgyártmányok, fénymázás dobozok, tiszta fából készített szivarszipkák (biztonság végett a padhoz lánczolva!) Feltűnő szép volt egy darab feketetölgy, a mely fényezett felületével csaknem úgy nézett ki, mint ha ébenfa lett

volna. Kint a szabadban lucz, jegenye és erdei fenyő rönkök voltak.

*

A fűrészek számára szintén külön pavillon volt emelve, a hol a kiállítás tartama alatt fűrészelték. Ezek tanulmányozására azonban, sajnos, már nem jutott időm.

*

Általánosságban azt a benyomást szereztem az erdészeti kiállítások tanulmányozása közben, hogy egyes uradalmak valóban mintaszerű, korszerű erdőgazdaságot üznek, kellő szakértelemmel s ügybuzgalommal bíró szakférfiak vezetése alatt, kik a kezelések alatt levő erdőgazdaságot tőlük telhető módon igyekeztek bemutatni. Ez a legtöbbnek valóban annyira sikerült, hogy nekünk magyar erdészeknek gondot fog adni, ha őket a millenniumi kiállításon mindenben fölülmulni akarjuk.

Megemlítem röviden még, hogy a kiállítás többi részét is igen szépen sikerültnek találtam, figyelmemet különösen az iparcsarnokban a butor- és fafaragászati ipar vonta magára, az utóbbi kiváló izlésű, művészi és faragásu góth stylü oltáraival; ezenkívül az agyagipar egy remek 800 frtos majolika kandallóval, a műlakatos ipar palota-kapukkal és egy 2500 frtos csillárral s a textil-ipar kötötték le érdeklődésemet. Nem kevésbé volt érdekes a petroleumtermelésnek bemutatása, a mennyiben magán a kiállítási területen gőzgép hajtotta furókkal furásokat foganatosítottak s a föld alatt elhelyezett kádakból felszivattyuzták a sűrű s majdnem fekete színű, még tisztítatlan naftát.

A festő és szobrászművészet a művészeti palotában első fejlődési korszakától a mai időszakig kiváló művekben volt mutatva. A mult évben elhalt Matejko János világhírű festőművész nagyjórészt Lengyelország történeti

eseményeit ábrázoló festményei az ezek számára épített csinos köépületben voltak láthatók. Külön épülete volt egy óriási, 15 *m* magas 120 *m* hosszú vászonra festett, remek kivitelü körképnek, a mely Kosciuszkó Tádénak az oroszokon 1794-ben, tehát 100 évvel ezelőtt Raczlawicze falu mellett nyert győzelmét ábrázolja a maga történeti hűségben s megrázó jeleneteiben.

*

Nem zárhatom be ismertető közleményemet egy kis rövid utirajz nélkül. A ki egyszer Munkáctól Lembergig utazik, nem felejtheti el az átutazott vidéknek szépségeit s különösen a hazánkban levő vasuti vonalaknak valóban remek kivitelü műépítményeit. Már magának Munkácsnak vidéke a dicső történelmi multu munkácsi várral olyan megragadó, hogy mélyebben bevésődik az ember emlékébe. A vasut Munkáctól a szük Latorcza-völgyben a rengeteg (229,223 kat. hold) kiterjedésü Schönborn-Bucheim-féle hitbizományi birtokon vezet át, a mely az ut mentén csaknem egészen bükkal van boritva s csak a határszél közelében egyes hegyhátakon feketéllik egy-egy csekély kiterjedésü fenyves, mint egy kis foltocska, ugy, hogy az utast merő kíváncsiság fogja el az iránt, vajjon honnét szerzik be a határszéli Volócz községben levő gőzfürész üzeméhez a nyers anyagot.

Változatos tájképek tárulnak az utas elé s közel a határhoz olyan műépítmények, melyek méltán keltik fel bámulatunkat. A hegyomlások megakadályozására épített számtalan sok kötámfal, két oldalt faághoz hasonlóan kiágazó oldalfalazataikkal; továbbá a vasut mentén levő mállós szikláknak köfalakkal való kibélelése; a hegyi zuhatagoknak kiburkolása; a magas köfalazatokra épített vasuti töltés; a szédítő magasságu völgy-áthidalások, helyen-

kint mintegy 25—30 méter magasságu karsu köpillérekkel, vasanyagu függő és feszítő művekkel, a hidlábak mellett pedig rengeteg földmunkát igényelt teraszszerü föld feltöltéseikkel; az óriási kanyarulatok s az egymást nyomon követő négy alagut: mindez a számos látnivaló e vasutvonalat hazánk egyik legszebb és építkezési szempontból tán legérdekesebb vonalává teszik.

A mint elérjük a két országba nyiló negyedik s utolsó alagutat, gyorsvonatunk egy ideig még lassan halad, mig egyszerre hirtelen zökkenés után megszólal a vasuti fék fűlsiketítő zaja — átjutottunk az ország határán s mire kiérünk az alagutból, Galiczia napja süt reánk. Majd sebes rohanással elhaladunk a kis beszkidí állomás mellett, hol már a bükkösök helyett fenyesek tünnek elő s csakhamar leereszkedünk az Opor völgyébe s elérjük Lawocznét. Itt meg kell válnunk a jó s kényelmes Kossuth-kocsiktól s elhelyezkedünk az alacsony, kényelmetlen vasuti kocsikba, s ezen tul már lengyel kalauzok biztatják „jazda“ (mehet!) kiáltásaikkal vonatunkat a haladásra. Az Opor völgyén haladunk egész Skoléig, hol a Groedl-czégnek virágzó fűrésztelepe és látnivaló kastélya áll. Skolén alul a Stryj folyó mentén haladunk tova s miután ismét egy igen érdekes alaguton áthaladunk, rövid idő alatt Stryjban vagyunk. A Stryj folyó a hegy lábától erős kanyarulatával egészen körül veszi, ugy, hogy a hegy lábbon keresztül vezető alagutba innen is, tul is vashid vezet.

Stryjnél elhagyjuk a Kárpátokból kiágazó hegyeket s rálépünk a galicziai fensikra. A Stryj mellett levő mocsaras vidék után termékeny s művelés alá fogott földek közt halad át vonatunk. Olykor-olykor feltűnik egy erdei fenýő erdő is, látnivalót szolgáltatva a szemlélődésnek. Így különösen feltűnt egy körülbelül 30 éves elegyes állab, amelyet

közel egyenlő arányban az erdei fenyő és a tölgyfa alkotott; a világosság utáni törekvésben úgy a tölgy, mint a fenyő kitünő hosszúsági növekvést tanusított, az egyes fák egyenesek és ágiszták. — Eszembe ötlött, hogy most, midőn akáczosainkat a paizstetű veszedelemmel fenyegeti,*) nem lenne-e czélszerű az Alföldön az erdei fenyő tenyésztését is felkaroltatni gazdáinkkal, de szintén csak tölgygyel vagy akácczal elegendesen, mert az erdei fenyőnek sok ellensége van a rovarok között.

Hogy a magas hegységek, mint a minők a Kárpátok is, minő befolyással vannak az éghajlatra s ennél fogva a különböző fajok elterjedésére: erre nézve igen érdekes példát láttam utazásom közben. Galicziában — követségre méltó szokás szerint — a vasuti pályaházakon a magassági jegy mellett számokkal is feljegyzik a tengerszin feletti magasságot. Így tudtam meg, hogy Stryj kerek-számban 301·00 *m*, Skole pedig 448 *m* magasságban fekszik s e két állomás között csaknem fele uton, tehát mintegy 380—400 *m* magasságban egy kiszárlalt vágás-területen lucz fenyőket láttam vén ágas-bogas tölgyek társaságában (ugy látszik, csak a fenyőt használták ki, néhányat visszahagyva közülük); hazánkban pedig a határszélhez közel fekvő s a katonai térkép szerint 1012 *m* magas Zamok nevű hegycsúcson sem láttam lucz fenyőt.

*) Alkalmoszerűleg felemlitem itt, hogy Szalmár vármegyében a nyáron egy ott *kék akác*-nak nevezett pillangós virágú felfutó díszeserje szárain is találtam paizstetűt.

Egy kőrisfa erdőről.

Irta: Kozaracz József, kir. főerdész.*)

Azt hiszem, a tisztelt olvasók érdeklődésével fog találkozni, ha a következőkben a fatömeg-termelést, a fa-termés értékességét, valamint a különböző vastagságu osztályok egymáshoz való arányát és az egyes vastagságu osztályokba sorakozó fák számát illetőleg lehetően hű képet igyekezem nyújtani egy olyan kőrisfa erdőről, mely az ember hozzájárulása és beavatkozása nélkül, teljesen a természet erejéből jött létre.

Ez a kőrisfaerdő a „Veliki gjal“ nevű kincstári erdőkerületnek képezi részét, a Száva folyam árterületén fekszik s áradás idején évről-évre 3—5 hónapon át víz alatt van; egész kiterjedése mintegy 430 kat. hold s ösidőktől fogva csupán legeltetésre használtatott.

Mintthogy a fahasználat csakis a nagyobbára száradt fák közül földre esett széldöntésekre szorítkozott, joggal lehet erről a kőrisfa erdőről elmondani, hogy a természet erejéből megtelepülvén, magát önerejéből használta ki s újította fel lassu, folytonos váltogatással. Ezt igazolják a kőrisfaerdő mintegy 90 kat. holdnyi részének állabbeclési adatai is. A beclés szerint ugyanis a 90 holdas részleten 5183 drb fa áll, 20—120 *cm*-es mellmagasságban mért vastagságu törzsekből összeelegyítve; holdankint tehát 57 drb esik 135 *m*³ fatömeggel.

A vastagsági osztályok megoszlási aránya a következő:

I. vast. oszt.	20—30 <i>cm</i>	mellmagassági átm.-vel	999 drb fa
II. „ „	31—70 „	„ „	3565 „ „
III. „ „	71—120 „	„ „	619 „ „

tehát kat.-holdankint:

*) Német eredetiből fordította A r a t ó Gyula, m. kir. erdész.

I. vast. oszt.	20— 30 <i>cm.</i>	mellmagassági átm.-vel	11 drb fa
II. „ „	31— 70 „ „ „	„ „ „	40 „ „
III. „ „	71—120 „ „ „	„ „ „	6 „ „

Nincsenek ideszámítva a mellmagasságban 20 *cm.*-nél vékonyabb fák, melyek nem olvastattak össze. De nagyobb hiba nélkül felvehető, hogy holdankint lehet mintegy 22 drb 11—20 *cm.*-es átmérőjű (kétszer annyi, mint a mennyi 21—30 *cm.*-es van) és körülbelül 44 drb 5—10 *cm.*-es (négyszer annyi, mint a mekkora számban a 21—30 *cm.*-esek megolvastattak). Az 5 *cm.*-nél vékonyabbak számát csak fáradságos összeolvasás útján lehetett volna megállapítani s különben is ennek ismeretére egyáltalában nincs szükség ahoz, hogy az alábbiakban előadott következtetéseket megbízhatóan lehozni lehessen.

A vastagsági osztályok megoszlási arányának kimutatóból az első pillanatra kitűnik, hogy a tulajdonképeni főállapot, akár a törzsek számára (40 db), akár a fatömegre (90—100 m^3) nézve a II. vastagsági osztály képezi; a III. vastagsági osztály holdankint 6 törzsével az enyészet felé induló állabrészletet alkotja, ellenben az I. vastagsági osztály $11 + 22 + 44 = 77$ törzsével a legközelebbi jövőnek főállabjaképen vehető számításba.

Mindenkinek szemébe ötlük bizonyosan, hogy az állabnak oly kevés a fatömege; tényleg ez az állabnak átlagosan 100 éves kora mellett (ilyen idős ugyanis a főállab, a mit a II. vastagsági osztály képvisel) holdankint csak 135 m^3 -re megy. A fatömeg csekély mennyisége onnan van, mert a vágható fák száma is csekély, s holdankint csak 46 drb (a II. és III. vastagsági osztályba sorakozók együtt). A vágható fák kevés száma viszont első sorban a szálaló erdő sajátóságának tekinthető, minthogy az I. vastagsági osztályba tartozó legfiatalabb fákat az idősebbek soká be-

árnyalják, mi épen nem felel meg a fénykereső köris természetének; másodsorban annak tulajdonítható, mert a köris a neki nem megfelelő termőhelyen magas kort meg nem él s hosszabb betegeskedés nélkül rövidesen kivész, mely okból különben a körisnek a magas vágáskorú fordaidő általában nem való. Végül hozzájárul az a körülmény is, hogy az ilyen erdőben számos hézag s ligetes részlet van, mivel egy-egy kidőlő fa gyakran egy-két másikat is maga alá tör estében.

De nemcsak a mennyiség, hanem a minőség tekintetében, tehát az értékesítés szempontjából nézve is szegény az ilyen körisfaerdő. Így az említett $135 m^2$ holdankinti fatömegből műszaki czélokra csak alig 20% alkalmas; ennek a $27 m^3$ -nek értéke 5 forintjával számítva 135 frtra megy, a többi ($108 m^3$) fatömeg másodosztálya tűzifaképen 72 krjával számítva 78 frt értéket képvisel, úgy, hogy egészben véve egy holdra 213 frt érték esik. Megjegyzem azonban, hogy a műfának alkalmas fatömeget 20%-ban az erdőgazda szempontjából állapítottam meg, úgy, hogy ezt a mértéket a fakereskedőnek szigorubb szemekkel néző becslése, úgy lehet, egészen 10%-ra leszoríthatja, minthogy a körisfa idős korában, még ha beléig egészséges is, műszaki czélokra nem nagyon sokat ér.

Könnyű megmagyarázni azt is, hogy mitől olyan alacsony a műfa %-a. A legfiatalabb koru (I) vastagsági osztály faegyénei ugyanis soká szoronganak a korosabbak árnyéka alatt, minélfogva aztán megesik, hogy — a mint erről 11 drb I. vastagsági osztályba tartozó fa ledöntése után meggyőződtem — a törzs vastagsága a 60—80 éves korban is alig üti meg a 20—30 cm-t; a magasság alig éri el a 10 m-t s a fa dereka kurta marad, de idomtallanná is válik. Ha most már az ilyen fa hirtelenében teljes

világosságba jut, megkettőztetett erélyességgel indul növénynek, csakhogy késő már a ritka és bogas koronát, elkényeszeredett törzset kiegyengetni; az árnyék alatt termett vékony évgyűrűs fatest, a mint a világosság élvezete mellett fölébe sorakozó széles évgyűrűk körülveszik, gyakran megsötétedik, a laza szövet, mely a beárnyaltság korszaka alatt képződött sűrű évgyűrűs fatestet a kései felszabadulás után képződött, széles évgyűrűs fatesttel összekapcsolja, a szelek hatása alatt, a fa törzsének csavargatása, hajlitgatása közben szétzuzódik; ennek következményeképen fellép a gesztelválás, a mit a betegség első tünete gyanánt a fa színének megsötétedése, majd utóbb a korhadás követ.

Mindezek a balságok, a mik a szálaló gazdaságban elmaradhatlanok, az egykoru szálerdőt megkimélik, mivel itt a fáknak egyenletes elosztása révén egyenletes vastagsági és magassági növekvés fejlődik. Összehasonlítván az egykoru, pl. 60 éves körisfa állapot fatermésére nézve s az épen szóban lévő erdőt, a kettő közt lévő különbség azonnal szembe ötlök. A „Veliki gjol“ nevű erdőkerületben, valamint a szomszédos fiatal koru állabokban a tölgyek és szilfával elegyesen álló (50—60 éves) körisfák mellmagasságban mért átmérője 25—45 *cm*-re, s csupán a törzsmagasság 7—12 *m*-re rug.

A mint a tapasztalatok mutatják, az ilyen elegyes állabból való fiatalabb körisfát a kocsi- és hajógyáros, a bognár és az asztalos egyaránt keresi. A kocsi- és hajógyáros megkivánja, hogy a körisfa kellően ruganyos legyen, míg az asztalos a fehér szint követeli meg. Ugy az egyik, mint a másik tulajdonságot csak a fiatal köris bírja. A fehér szín tisztasága épen a legbiztosabb ismertető jelét képezi a fiatal kornak, a mennyiben a 70 éves kor

meghaladtával a körisfa fehér színe sárgásba hajlik s utóbb pirosasba s végül sötétre változik; a fehér szín kora tekinthető egyszersmind a teljes egészség korának is, arra való tekintettel, hogy a sötétpirosra változott köris már műszaki alkalmazásra nem talál, mivel a fentebb említett iparosok az ilyen színű körisfát kereken „beteg“-nek mondják.

Hatvan éves körisfa állaboknak fatömege (nem számítva be a jelzett korig történt áterdölések fatömegét), eddigi tapasztalatok szerint holdankint $160\ m^3$ -re megy, s a fák száma átlagosan 200-nak találtatván, egy-egy fára $0.8\ m^3$ fatömeg esik. A helyi értékesítési viszonyok közt a fatömegnek 50—60%-a műszaki célokra alkalmas fatömeg gyanánt árusítható el; egy kat. holdra számítván tehát $80\ m^3$ fát, ezért 5 frtjával befolyik 400 frt, a többi szintén $80\ m^3$ tűzifáért pedig 0.62 frtjával 49.60 frt, úgy, hogy egy kat. hold fatömege kerekszámban 450 frtnyi értéket képvisel.

A kétféle köriserdő közt tehát a hozam mértéke tekintetében is feltűnő a különbség; mert míg amott a 100 éves korra számított fahozam 213 frtnak, emitt ez csak 60 éves korban már 450 frtnak felel meg.

Azt hiszem, pillanatra sem lehetünk kétségben a felől, hogy a két gazdasági mód közt melyiket választjuk, noha a mesterséges, a tervszerű szálaló üzem módtól valamivel jobb eredményt lehetne is várni, mint a milyent a természet által üzött szálaló gazdaság felmutat, a mennyiben ugyanis a korosabb fák nem tartatnának fenn tulsoká, hanem idejében kihasználtatnának; de hát a másik hátrány, mely a szálaló üzem mód elmaradhatlan kísérője, az ugyanis, hogy az erőteljesebb fiatal korban is beárnyalt növendékfák fejlődése a mesterséges, a tervszerű szálaló

üzemmódnál szintén lassu marad, már egymagában mellőzendőnek mutatja a szálaló gazdasági módot.

Fontolóra vevén mindazokat, a mik az eddig mondottakban foglaltatnak, a kőrifa-gazdaság számára a 78—80 éves vágáskort már magasnak s meg nem felelőnek kell megjelölni. Aligha akad valaki, a ki tiszta kőrifa-erdőt akarna telepíteni, de hol a termőhelyi viszonyok erre kényszerítenek, ott jövedelmezés szempontjából a 60 éves vágáskor a legajánlatosabb a kőrifa számára.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1894. évi december 7-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: Gróf Tisza Lajos elnök, Bedő Albert alelnök, br. Feilitzsch Arthur, Ghyczy Emil, Kallina Károly és Tavi Gusztáv választmányi tagok, Arató Gyula, Péch Kálmán alapító tagok, Horváth Sándor titkár, Levitzky Albert pénztárnok.

I. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő:

Az egyesület bevételei 1894. január 1-től kezdve a tegnapi napig	---	---	---	---	---	25.275	frt	23	kr.
kiadásai u. e. idő alatt	---	---	---	---	---	21.917	„	32	„
rugtak, a pénztári készlet tehát	---	---	---	---	---	3.357	„	91	kr.

A kimutatott bevételekből új készpénzalapítvány fejében 210 frt, a „Wagner Károly” alapítvány javára 33 frt 55 kr., a „Magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapítvány javára 7 frt folyt be és az alapító tagok által magán-kötvényeik értékesítésére 959 frt 20 kr. fizettetett be. A többi bevételekre tehát 24.065 frt 48 kr. esik.

A pénztárban őriztetik továbbá az alapítványi számadás szerinti 743 frt 99 kr., valamint a letéti számadás szerint mutatkozó 550 frtnyi pénzkészlet, megjegyeztetvén, hogy a letétekből az

alapítványi számadásnak kölcsönképen 5715 frtnyi összeg adatott át és gyümölcsözőtöbb elhelyezés végett értékpapírok vásárlására fordítottatott.

Ezek szerint a jelenlegi pénzkészlet a következő:

1. Pénztári készlet	3357	frt	91	kr.
2. Alapítványi készlet	743	„	99	„
3. Letét	550	„	—	„
Összesen:	4651	frt	90	kr.

Végül megjegyeztetik, hogy az egyesületnek a magyar földhitelintézetnél 1000 forint névértékű $4\frac{1}{2}\%$ -os és 4000 frt 4% -os magyar földhitelintézeti záloglevele, 25.200 frt névértékű 4% -os magyar földhitelintézeti szabályozási és talajjavítási záloglevele, 600 forint névértékű 1860. évi államsorsjegye, 300 frt névértékű 3% -os osztrák földhitelintézeti 1889. évi sorsjegye és 70.600 korona névértékű koronajáradéka van letétbe helyezve.

Ezen értékpapírok 1000 frt névértékű $4\frac{1}{2}\%$ -os magyar földhitelintézeti záloglevél, 6600 korona névértékű koronajáradék és 2200 frt névértékű 4% -os magyar földhitelintézeti szabályozási és talajjavítási záloglevél kivételével az egyesület kihasított alapítványainak tőkéit képezik.

Miután a kimutatott részletek a pénztárban őrzött részletekkel megegyezőeknek találtattak: a jelentés tudomásul vétetett azzal a hozzáadással, hogy a földhitelintézetnél elhelyezett 1000 forint névértékű $4\frac{1}{2}\%$ -os földhitelintézeti záloglevél — tekintettel arra, hogy ezen záloglevelek gyors egymásutánban kisorsoltatnak — eladandó és helyette 1000 frt névértékű 4% -os földhitelintézeti záloglevél vásárlandó.

II. A titkár bemutatja az egyesület jótékony alapítványainak segélyeért beérkezett folyamodványokat, megemlítvén, hogy azok közül három a kitűzött határidő után érkezett ugyan be, de az egyik esetben a késedelem nem a folyamodó hibájából származott; a másik esetben pedig a késedelemet a posta idézte elő és a harmadik esetben is a késedelem csak néhány napra terjedt.

Egyszersmind előterjeszti a folyamodók anyagi helyzetére és érdemességére vonatkozólag beszerzett adatokat és ezek alapján indokolt javaslatot tesz a segélyek kiosztására nézve.

Ezen előterjesztés alapján az igazgató-választmány a következő segélyösszegeket szavazza meg:

1. A Wagner K. alapítványból, melynél összesen 609 forint állott rendelkezésre: özv. Hoffer Tivadarnének 50 frt; özv. Melts Vinczénének 40 frtot; özv. Faller Józsefnének oly kötelezettséggel, hogy 10 frtot férje alapítványának törlesztésére köteles fordítani, 40 frtot; özv. Ernhoffer Ignácznének és özv. Collinászy Flórisnának egyenkint 40 frtot; özv. Csaszkcóczy Mihálynének 35 forintot oly kikötéssel, hogy 10 frt férje alapítványának törlesztésére fordítandó; özv. Szántó Istvánnének 34 frtot, oly kikötéssel, hogy tiz forint férje alapítványának törlesztésére fordítandó; özv. Plech Józsefnének 30 frtot, oly kikötéssel, hogy miután leányai számára egy másik alapítványból is nyert segélyt, 28 frtot férje alapítványi tőkéjének, 2 forintot pedig a tőke hátralékos kamatjának törlesztésére köteles fordítani; özv. Hantos Jánosnének 20 frtot; özv. Makonyi Sámuelnének 20 frtot; özv. Kolbenheyer Józsefnének 20 frtot; özv. Szontagh Gusztávnének 20 frtot, oly kikötéssel, hogy 10 forintot férje alapítványának törlesztésére köteles fordítani; özv. Marczelly Gusztávnének 20 frtot, oly kötelezettséggel, hogy miután leánya részére egy másik alapítványból is nyer segélyt, 16 frtot alapítványi tőke és 4 forintot kamat törlesztésre köteles fordítani; özv. Guha Károlynének 20 frtot; özv. Révész Károlynének 20 frtot; özv. László Istvénnének 20 frtot; özv. Rudda Imrénének 20 frtot; özv. Révi Józsefnének 20 frtot, oly kikötéssel, hogy 4 frtot alapítványi kamat törlesztésre köteles fordítani; özv. Kádár Istvánnének 20 frtot; özv. Skoór Ignácznének 20 frtot; özv. Trattner Mihálynének 20 frtot; özv. Matuskovics Bélánének 20 frtot és végül özv. Schuszter Józsefnének 20 frtot.

Özv. Fleischer Jánosné, özv. báró Prónay Aurelné és özv. Prodanovics Jánosné folyamodványát tekintettel arra, hogy az elsőnek férje halála előtt jóval kilépett az egyesületből, az utóbbi két folyamodónő pedig a férje által tett 160 frtos alapítvány után járó kamatokat 1892. óta s illetve 1893. óta nem fizette meg, az igazgató-választmány az alapszabályok rendelkezéseire való tekintettel nem vehette figyelembe s hasonlókép nem teljesithette özv. Masztics Gusztávné kérelmét sem, mivel anyagi helyzete a többi folyamodóhoz képest kevésbé nyomasztó.

2. A gróf Tisza Lajos alapítványból, melynél a mult évi kamat maradványából 500 frt, a folyó évi kamatokból pedig 1005 forint, összesen 1505 frt állott rendelkezésre: Szálka Albert m. kir. erdőőrnek 100 frtot; Plecheisz János nyugalomban levő elaggott erdőtisztnek 80 frtot; Láng Gábor munkaképtelen erdőtisztnek 80 frtot; Kass Ede nyugalmazott erdőtisztnek 80 frtot; Dee Mihály m. kir. erdőőrnek 80 frtot; Kún István városi erdőtisztnek 80 frtot; Eröss Gyula m. kir. erdőszámellenőrnek 80 frtot; Szücs Dénes állomás nélküli erdőtisztnek 80 frtot és Peller Ferencz nyug. erdőtisztnek 80 frt segélyt szavazott meg oly kikötéssel, hogy Kass Ede segélyéből 40 frt; Peller Ferencz segélyéből 60 frt alaptőke törlesztésre, továbbá, Plecheisz János, Eröss Gyula és Szücs Dénes segélyéből egyenkint 8 frt; Kún István segélyéből pedig 6 frt folyó évi tagsági díj törlesztésre fordítandó.

Kikötetett továbbá, hogy Szücs Dénesnek az utalványozott segély csak akkor lesz kiszolgáltatható, ha másolatban bemutatott szolgálati bizonyítványainak eredetijét előbb bemutatja. Kákossy László volt erdőtiszt és Zachar József nyugalmazott erdőtiszt kérelmét a választmány ezuttal figyelmen kívül hagyta, mivel a beszerzett adatok szerint nevezettek ez idő szerinti jövedelmükből magukat és családjukat szerényen fenntarthatják.

3. Végül a magyar erdőtisztek árva leányait segélyező alapítványból, melynél a mult évi kamat maradványból 75 frt a folyó évi kamatokból pedig 210 frt, összesen tehát 285 frt állott rendelkezésre: Szántó Erzsébetnek, Szántó Máriának, Hantos Máriának, Hantos Lujzának, Plech Annának, Plech Petronellának és Marczelly Malvinnak egyenkint 20 frt segélyt szavazott meg a választmány.

Tekintettel arra, hogy három folyamodó kérelme néhány nappal a kitűzött határidő után érkezett be, kimondta egyuttal a választmány, hogy jövőre ezen mulasztást még akkor sem hagyja figyelmen kívül, ha, mint ezuttal, a késedelmet kimentő körülmények fognak is fenn forogni. Erről tehát az érdekeltek már a hirdményekben figyelmeztetendők lesznek, még pedig azzal a hozzáadással, hogy az elkésve beérkező folyamodványok nem is terjesztetnek a választmány elé, hanem a titkári hivatal által azonnal visszautasítatnak.

Az előbbi segélyezések által a Wagner K. alapítvány kamatai

teljesen kimerítettek; a gróf Tisza Lajos alapítványnál ellenben 765 frt felhasználatlanul maradt, mely összegből az alapszabályok értelmében 500 frt az 1895 évi segélyezésekre tartatott fenn, 265 frt pedig az egyesület törzsvagyonához csatoltatik; s hasolóképen felhasználatlanul maradt a magyar erdőtiszték árvalányait segélyző alapítványnál is 75 frt, mely összeg az alapszabályok értelmében az 1895. évi segélyezésre tartatik fenn.

III. A legelő erdők kérdésére beérkezett négy pályamunka bírálata ügyében a titkár jelenti, hogy a bíráló-bizottság vidéki tagjai, Vadas Jenő és Hangay Géza, nem vehetvén részt a bizottság fővárosi tagjainak közös tanácskozmányában, külön-külön terjesztették be jelentésüket s így a bizottság véleménye a pályamunkák felől 3 különböző jelentésben van összefoglalva, melyek a következők:

I.

Az orsz. erd. egyesület igazgató választmányának f. évi május hónap 16-kán tartott ülésén a legelő-erdők berendezését tárgyaló pályamunkák megbírálásával szintén megbízatván, van szerencsém e bírálatomat a pályaművekre vonatkozólag a következőkben tisztelettel előadni.

I. Az I. számú: „Rókáról két bört“ jeligéjű pályaműnek semmiféle beosztása nincsen. Szerző az erdőgazdaság alapelveivel sincsen tisztában, annál kevésbbé van tájékozva a legelő-erdők fogalmáról, a legelő-erdőgazdaság kérdésének keletkezéséről és a keletkezés okairól; művében az erdei legeltetésről tárgyal, a melyet egyoldalulag, csupán az erdők kigyérítése által vél elérhetni. Ebből kifolyólag a mű a legprimitivebb követelményeknek sem felel meg, s így tisztelettel javaslom, hogy azt — mint a pályadíjra érdemlent — szerzőnek visszajuttatni sziveskedjék.

A II. számú: „Nem ismerek fontosabb ügyet az erdőgazdaság terén a legeltetés kérdése megoldásánál“ jeligéjű pályamű szerzője már a múlt évben is pályázott a kitűzött pályadíjra, de arra érdemesnek nem találtatott. — Az újabban beadott pályamű annyiban különbözik a múlt évitől, hogy abból a hosszadalmas és nem a mű szövegébe tartozó — tejjgazdaságra vonatkozó — rész kihagyatott, egyes részei a bírálatához képest módosítottak és hozzája egy „minta“ legelő-erdőre vonatkozó üzemterv csatoltatott.

Lényegére nézve ezen újabban beadott pályamű is ugyanazon hibában leledzik, mint az azelőtti, sok oly tételt állít fel, a melynek helyességéről — gyakorlati értékéről nem győz meg.

Szerző a legelő-erdők kezelésével, felújításával — tehát a tulajdonképeni szakkérdés megoldásával igen keveset foglalkozik s általában a legeltetés mérvének kiterjesztése érdekében az erdőgazdaság rovására sok helyen tulzásba megy.

A legelő-erdőgazdaság kettős czélját tudniillik, hogy a birtokos szükséglete úgy legelőben, mint fában állandóan fedezve legyen, kellőleg nem hangsúlyozza, nem helyezi előtérbe s így aránylag igen sokat ír a tulajdonképeni legeltetésről, míg a legelő-erdőgazdaság legfontosabb kérdéséről, t. i. az erdősitésről és a gyérités mikénti foganatosításáról csak melleleg emlékezik meg. pedig elvitázhatlan tény az, hogy ha legelő-erdeink beerdősítésénél a helyes erdősitési módot nem követjük, az erdősitést bizonyos idő alatt teljesen be nem fejezzük s a gyéritésre különös gondot nem fordítunk, úgy talajunk elszegényedik, legelőnk kipusztul s érték-telen, rövid növési, girbe-görbe faállományt nevelünk.

Részemről szükségesnek tartom, hogy a pályamű magában foglalja, ismertesse az általános erdőszeti alapelveket, üzem-, vágás- és felújítási módokat, miután a pályamunkának nem tisztán szakember részére kell írva lennie.

Hogy szerző — nézetem szerint — egészen helytelen álláspontot foglal el a legelő-erdők berendezése kezelésénél, mutatja a pályamunkához csatolt üzemterv, mely az „erdőgazdaság czélja és feladata“ czimű fejezet szerint, mint legelő-erdő üzemosztály, a szakiskolai növendékeknek tananyagul, valamint a szomszédos birtokosoknak az efféle üzemosztályok alakításánál példányul kellene szolgálni.

A szóban levő erdő ösztérülete csak 211·82 kat. hold, sik területen, I. termőhelyi osztályu talajon terül el. — Annak szükségessége, hogy ezen erdőterület legelő-erdőnek rendeztessék be, az általános erdő leírásban egy szóval sincsen indokolva.

Feltéve azt, hogy az indok meg van arra nézve, hogy az erdő legelő-erdő gazdaságra rendeztessék be, teljesen helytelennek tartom ezen I. termőhelyi osztályu talajon, sik területen fekvő erdőnél azt, hogy legelő-erdő gazdaságra berendezve két vágássoro-

zatra osztassék; mert ezáltal a legeltetés — figyelembe véve szerzőnek azon indokolatlan eljárását, hogy a legeltetés egy teljes fordán át az egyik, azután a másik vágássorozathoz tartozó területen teljesen szüneteljen, és mert itt a talaj elszegényedésétől tartani nem lehet — csak indokolatlanul korlátoztatik.

Hiba továbbá szerzőnél az is, hogy ámbár a legeltetésre nézve a most említett elvet állapítja meg, mégis azt a részletes mellékhasználati tervnek kidolgozásánál nem követi, tehát mást mond, mint cselekszik. Ha elegendő nagy területünk van, akkor esetleg indokolt lehet a két vágássorozatra való beosztás, de a legeltetést ott nem egész fordá időn át, hanem legfeljebb minden 3—3 évben váltogassuk.

A szóban levő erdő véleményem szerint egy vágássorozatban lenne kezelendő, a kihasználási sorrend pedig megfordítva úgy volna megállapítandó, hogy legelőször a 4 osztág, azután a 2, 3 és 1 osztágoknak a tervezendő nyiladéktól keletre, azután a 2 és 1 osztágoknak a nyiladéktól nyugatra fekvő részei használtassanak ki.

Igy együtt lennének a fiatalosok és a legeltetés alá bocsátható területek, stb.

Az erdőnek tagokba való beosztásának itt semmi értelme nincsen s azon helytelen eljárás, hogy az osztágokat a, b, c betűkkel jelzi, kiküszöbölendő már azon okból is, mert pl. 2 vágássorozat és 6—6 tagnál 12-szer a, b, c, osztágok fordulnak elő s ez bonyodalmakra szolgáltat okot, nehezebb az áttekintés is.

Az erdőnek több mint $\frac{3}{4}$ része 0.2 zárlatu tölgy s így ott természetes felújítást várni nem lehet, ha tehát az erdő mesterséges uton erdősíttetik be, kivánatos az évi vágástereket kiirtani és mezőgazdasági köztes használat útján beerdősíteni, mert így az erdősítés semmibe se kerül, sőt haszonnal jár s ha szükséges, lehet jól legelőt szolgáltató fűmagvakat is elvetni.

Ha ezen üzemtervnek mintául kell szolgálni, akkor abban az erdősítés módját, különösen pedig a gyéritési eljárást egész körülmenyesen le kell írni; továbbá: ki kell mutatni az átlagos évi takarmánymennyiséget, annak értékét, meg kell jelölni a legelőre hajtható állat nemét és számát; általán annak olyannak kell lenni, hogy abban az olvasó mindent megtaláljon. A fenti okoknál fogva a pályaművet a pályadíj elnyerésére érdemetlennek tartom.

A III. számú. „Az erdő és mezőgazdaság két iker-

testvérek, karöltve kell egymással járnio k“ jeligéjü pályamunkáról véleményem a következő:

Ezen pályamunka hibájául első sorban felróhatom azt, hogy igen pongyola, szándékosan ósdi, népies és tájszólásokkal hemzse gő, sok helyen ennél fogva érthetetlen stylusa van, holott ugyanazt a magyar irodalomban általánosan használt kifejezésekkel is lehetett volna szerkeszteni.

A pályamunka megírásában szerző nem követ bizonyos rendszert, helyes beosztást, nincsen benne következetesség, mi abból is kiviláglik eléggé, hogy a pályamunka I. fejezetének első sorában már a legelő-erdőről szól, holott mindenekelőtt és okvetlenül legelőször a legelő-erdőgazdaság kérdése keletkezésének okairól annak szükséges volta és jogosultságáról kellett volna értekeznie.

Szerző ennek mellőzésével a mű I. fejezetében a bíráló-bizottság által — a mult évben beérkezett s pályadíjra nem érdemesített pályamunkákra — adott bírálatából indul ki, azt szószerint közli és közvetlen azután minden logika nélkül idejekorán a legelő-erdőn tenyészten dő tölgyfajokról beszél, holott az egyes fanemek tulajdonságairól, tekintettel azoknak a legelő-erdő gazdaságban való alkalmazására, későbbben tüzetesen nem emlékezik meg, pedig az egyes fanemeket a talaj javítása, védelmezése, a fűnövés előmozdítása stb. tekintetéből későbbben tüzetesen és részletesen kellett volna tárgyalnia. Ki kellett volna fejteni az erdő- és legelőgazdaság közötti viszonyt és ebből lehetett volna egész következetességgel leszármaztatni a legelő-erdőgazdaság fogalmát.

A pályamunka I. része 11. fejezetben az erdei legelő-ről és azzal összekötött használatokról szól, nézetem szerint ez téves, mert a pályázat a legelő-erdőkre vonatkozik. Szerző tehát összetéveszti az erdei legelőt a legelő-erdő-gazdasággal.

Egyébként szerző az I. részben terjedelmesen és sokszor hosszadalmasan foglalkozik, de mindig az erdei-legelő jelentőségéről, a marha létszámáról, a legelő állat által okozott károkról stb. stb., de abban felesleges dolgok is tárgyaltatnak.

A 2. fejezetben pl. az erdei-legelő jelentőségénél még a baromfi legeltetését is méltatja, egyes napilapok nem irányadó cikkeit is idézi.

A 3. fejezetben a marha létszámának a legelőterülethez való

viszonyáról értekeznek s itt az ország összterületének mivelési ágak szerint való megosztási arányát tévesen tünteti ki.

Az összes marhalétszám adatait is tévesen alkalmazza s a többi között azt mondja, hogy az erdőtörvény a legeltetést megszüntetvén, ennek hatása gyorsan meglátszott, mert a marha létszám 1880. évben a minimumra szállott le, holott az erdőtörvény 1880. július 1-én lépett életbe.

A juhállomány rendkívüli apadását szintén e körülménynek tulajdonítja, holott az a rendkívüli módon alászállott gyapju-árakban keresendő.

A legelő állatok által okozott károkkal szerző igen behatóan foglalkozik, de nincsen utbaigazítás adva arra nézve, hogy a legeltetési károk becslésénél mily eljárást kövessünk, mely körülményeket vegyünk figyelembe.

Szerző azután igen alaposan és érdekesen — több példával illusztrálva — tárgyalja a legelők ápolását és jó karban tartását, az erdei legelő-takarmány természetét és értékét, a fűhasználatot, a lombtakarmányt, makkoltatást, erdei alom használatát és a takarmánykiviteli tilalom jelentőségét.

Ezen részekben sok érdekes adat foglaltatik, de azok legnagyobb része csak helyi érdekű, s egyes uradalmak erdeire vonatkozik.

Ezen szerző sem ismerteti az általános erdészeti alapelveket, üzem-, vágás- és felújítási módokat, holott azoknak rövid ismeretése véleményem szerint a pályamunkába felveendő volna.

A mű II. része tárgyalja a legelő-erdők berendezését, okszerű kezelését, használatát és felújítását s ebben a legelő-erdőknek a magassági viszonyok, részben fanemek és talajminőségek szerinti csoportosítását nem a legszerencésebben oldja meg.

A mű ezen része az olvasóra szintén azon benyomást teszi, hogy az rendszertelen.

A legelő-erdők beerdősítésének módját és nemét helyesen oldja meg, a meglévő erdőknek legelő-erdökké való átváltoztatásáról sokat ír, ellenben a kopár legelő-területeknek hasznossá tételével, legelő-erdökké való átalakításával keveset foglalkozik.

Egyáltalán a műnek ezen részét is összehasonlítva a „Magyarország állattenyésztésének fejlesztése és ez által a közvagyonosodás érdekében“ stb. jellegű IV. számú pályamunkával, utóbbit min-

den tekintetben előbbre kell helyeznem, bár az, mint alább említeni fogom, befejezést még nem nyert.

A IV. számú „Magyarország állattenyésztésének fejlesztése” stb. jellegű pályamunka szerzője művében kitűnő szakembernek, a mű szabatos irányánál és tömör, könnyen érthető helyes előadásánál fogva jó írónak és miután pályamunkájának elkészített I—III. része az egész ország különleges viszonyait és az élet tényleges szükségleteit felöleli, sokoldalú tapasztalatokkal bíró egyéniségnek mutatja be magát, sajnos azonban, hogy a mű IV. részét, mely a „legelő-erdők hasznosításáról” fog szólni, szerző egyrészt a kitűzött idő rövid volta, másrészt egyéb elfoglaltsága miatt nem készíthette el s így azt csak főbb vonásokban — annak csupán vázlatát — ismerteti, vagyis a munka nem teljes.

Ezen utóbbi körülménynél fogva, a pályamunkát egyszerűen a pályázatból ki kellene zárni, de miután annak áttanulmányozásából azt tapasztaltam, hogy az eddig már befejezett három rész kidolgozása oly kimerítő, alapos szakértelemmel, minden szükségeset magában foglaló, de minden felesleges dolgokat mellőző tárgyilagossággal van összeállítva, hogy ezen körülmény azon biztos feltevésre jogosít, miszerint azon esetben, ha szerző a még hiányzó részt kidolgozza, egy minden tekintetben megfelelő, pályadíjra érdemes szakmunkával gazdagíthatjuk szakközönségünket; — ennél fogva a szóbanlévő befejezetlen mű szerzőnek teljes elkészítés végett visszaadandó és mivel egy harmadik pályázattól sem várhatni kifogástalanabb eredményt, a pályamunkának elkészítésével — pályázat kiírásának mellőzésével — a szerző megbizandó volna.

A mű négy részre és 14 fejezetre van beosztva, u. m.:

Az I. rész (bevezetés)-ben szerző kimerítően — mintegy történelmileg — tárgyalja a legelő-erdőgazdaság kérdésének keletkezését, a keletkezés okait, a legelő-erdő- és az erdőgazdaság közötti viszonyt és ebből leszarmasztatja a legelő-erdőgazdaság fogalmát.

Attér azután a legelő-erdőgazdaság szükséges volta, jogosultsága és hasznának tárgyalásába és ennél egyik vagy másik gazdasági ág irányában elfoglaltsággal nem vádolható, mert a kérdéseknek megoldásánál mindenkor a helyi viszonyokat, és az élet tényleges szükségleteit veszi irányadóul, általán szerző soha sem téveszti szem elől a legelő-erdőgazdaság kettős célját, t. i. azt,

hogy a birtokos az ily módon berendezett területéről tartamosan — a talaj termőképességének fentartása, sőt fokozása mellett — legelő- és faszükségletét fedezhesse.

A II. rész kiterjed a szükséges általános szakbeli ismeretek megismertetésére s azokat — természetesen egymásutánban — igen helyesen viszonyítja a legelő-erdőgazdaságra, — így a szabályos korfok, növekvés, készlet és zárlat ismertetésénél, kiterjed a legelő-erdők hasonló szabályos állapotára s evvel előnkbe állítja a szabályos állapotban levő legelő-erdők képét.

A legelő-erdők berendezésénél figyelembe veendő tényezőkről a 3. fejezetben kimerítően foglalkozik. Az egyes fajok tulajdonságait — tekintettel azoknak legelő-erdőgazdaságban való alkalmazására, — különböző szempontokból ismerteti, u. m.: a talaj védelmezése, a fűnöves előmozdítása, a talaj javítása, a fa- és gyümölcsstermés értékessége, a felujtás olcsósága, és az utótilalom tekintetéből.

Az alkalmazandó üzemmódokat, fordát és vágásmódokat, általában és különös tekintettel a legelő-erdőgazdaságra a 10—12. §-okban tárgyalja, reá mutat azon helyes utra, a melyet az egyes esetekben követni kell.

Ezután a felujtásról, annak különböző módjáról, a különböző üzemmódokban kezelt legelő-erdők erdősítéséről a szerint elkülönítve, vajjon feltétlen vagy nem feltétlen erdőtalajjal van-e dolgunk — a lehető legjobb alapossággal és a legkiterjedtebb módon tárgyal.

A legelő-erdők használatának — vagyis: a legeltetés és fahasználat — szabályozása a 14. §-ban tárgyalatik és elvként kimondja azt, hogy a legelő-erdőgazdaságnál is az egyenletes és tartamos használat elérésére kell törekednünk, miután az a legrendesebb gazdaság, melynél a jövedelem évenként biztosítva van.

Folytatólag a legeltethető terület ápolásának kérdése van e műben, minden előfordulható körülmények között és minden oldalról teljesen megvilágítva, ebben a sovány talajok, a vizmosások és azok keletkezésére hajlandósággal bíró területek, a tulságos legeltetés folytán talajban és legelőben megrongált helyek mikénti befásítása és javítása, a gyéritésnek — mint egyik legfontosabb kérdésnek — a szabályos vagy szabálytalan legelő-erdőkben, árny-

tűrő vagy fényigényes fánemek mellett való mikénti eszközlése, — a fűnővést gátló erdei alom, sűrűen felnőtt bokros helyek átváltoztatása, — szárazság, összefutó vagy talajviz folytán megromgált területek javítása körülményesen és a legbehatóbban ismertetik.

Szerző a III. részben tüzetesen foglalkozik a legelő-erdők mikénti berendezésének és létesítésének kérdésével. E tekintetben a legelő-erdőket négy osztályba sorozza, a szerint a mint azok: 1. havasi tájakon, 2. magas hegységekben, 3. közép- és elő-hegységben és 4. sík területen fekszenek.

Mind a négy csoportba tartozó erdőket a legelő-erdők szempontjából kiváló érdekesen és szakismerettel jellegzi, előadja külön-külön az egyes magassági régiókba tartozó legelő-erdőkre vonatkozó általános és különleges szabályokat, fejtegeti azokat később minden egyes fánem és talajminőségre nézve. Általán e mű ezen része magában foglalja az összes — különböző alakzatu és viszonyok között lévő — tényezőket, ebből ki lehet venni azt, hogy a mit mond és tanácsol, azt mind közvetlen tapasztalataiból kiindulva mondja és tanácsolja s a mit mond, arról meg is győzi az olvasót s tétéleit legtöbb esetben találó példákkal is illusztrálja.

A legelő-erdők hasznosításáról szóló IV. rész — mint már említém — nincsen kidolgozva s így szerző ezen résznek csupán csak vázlatát — főbb vonásokban — ismerteti. Ez magában fogja foglalni a legelő-erdők takarmánytermésének mennyiségét, minőségét és értékét, — a legeltetés által okozható károk mérvét, a marhaállomány számára feltétlenül szükséges legelőter nagyságának megállapítását; — a fűhasználat, lombtakarmánygyűjtés, makkoltatás mennyiségét, minőségét és pénzértékét, a mezőgazdasági köztes használatok gyakorlásának módozatait, végre a mű ezen része ki fog terjedni a legelő értékének, a talaj értékének, a legeltetés, makkoltatás, köztes használat és fatermés értékének mikénti megállapítására is.

Az eddig már elkészített I—III. résznek kidolgozásából — mint már említém — teljes joggal következtethetünk arra, hogy szerző a még hiányzó — vázlatosan ismertetett — IV. részt is hasonló alapossággal, szakértelemmel és a különleges vidékbeli viszonyok figyelembevételével fogja kidolgozni és mert részemről

azon hitben vagyok, hogy a többi pályamunka ezzel a versenyt ki nem állja — fentebb előadott javaslatomat elfogadásra ajánlom.

Zala-Egerszeg stb.

Hangay Géza,
m. kir. erdőmester.

II.

A legelő-erdők ismertetésére kitűzött 100 db² arany pályadíjért versenyző négy munka közül az:

- I. számu: „Rókáról két bőrt“, a
- II. „ „Nem ismerek fontosabb ügyet az erdőgazdaság terén a legeltetés kérdése megoldásánál“, a
- III. „ „Az erdő és mezőgazdaság két ikertestvérek, karöltve kell egymással járniok“, a
- IV. „ „Magyarország állattenyésztésének fejlesztése és ezáltal a közvagyonosodás előmozdítása érdekében az erdészetnek az erdőtalajokon való legeltetést a talaj termőképességének megóvása mellett a lehető legszélesebb körben ki kell terjesztenie“

jelige alatt érkezett be.

A bírálatnál szem előtt tartottam azokat a követelményeket, amelyek e kérdés helyes megoldása szempontjából az első pályázat sikertelen eredménye után az akkori bíráló-bizottság megállapított s az igazgatóválasztmány egyhangulag elfogadott. Ezek szerint az I. számu pályamunkával röviden végzek s elfogadásra nem ajánlhatom, mert a kitűzött követelményeknek nem felel meg s a mostani irodalmi színvonalon jóval alul áll. E munka hemzseg az e fajta mondatoktól: „Kisegítőképp feltételesem a nyeselő üzemet elfogadtuk ugyan, de rendes megoldási alapul csak az áterdőlés intenzivebb, ugyszólván előlegező módját fogadtuk el az erdő vízgályítására legelő fütermelés céljából, valamint mellékesen javaslatba hoztuk a kultúra általi fokozatos javítás általi legelő és lombtakarmány szaporitást is.“ Eredeti magyarázatai s összehasonlításai közül izlettetőül álljanak itt a következők: „A fiatal állat inkább szereti rágni a fásnövényeket, vagyis olyanképen szereti a vékony fásnövényeken dörzsölni viszkető fogínyeit, mint a kis gyermek az u. n. violagyökérhez.“ Vagy pedig: „a havas felőli szélső fák oly formán néznek ki, mint a kopasz ember, a ki hátulról előre fésüli

haját, hisz a fáknak csak a szélelles oldalán vannak ágai“ stb. stb. Ezek mellett a szóképzés ódisága s a mondatoknak minden grammatikai szabálylyal ellenkező szerkezete a pályaművet tisztán az irodalmi stylus szempontjából oly alacsony fokra süllyesztí, hogy részletes bírálatába bocsátkozni már e miatt sem lehet. De eltekintve az írálytól s a tárgyalás sajátságos modorától, tisztán szakszempontból sem állja meg helyét, mert a kitüzött feladat megoldását még csak meg sem közelíti!

Tárgyát „bevezetés“, „I. és II. rész“-re s „toldalék“-ra osztja. A bevezetés 93 pontból áll, melyekre ugy ebben, mint a további, ugyancsak pontokba foglalt részekben untalan történik hivatkozás, a mi a megértést nagyon megnehezíti. A bevezetés egyébiránt a legeltetésre vonatkozó általános dolgokról szól s ezek között csakis a legeltetés által az erdőben okozott károkat tárgyalja meglehetősen jól.

Az I. rész „az erdei legelőkről“ szól s ebben igyekszik a legelő-erdő kérdését az u. n. „szabályozott áterdölés“ által megoldani, hogy azonban ez nem sikerült, bizonyítja az, hogy a 800—1300 méter magasságban fekvő luczf. állabok átlag zárlatául megállapít 0.7875 (!!!)
 a 600—800 m. m.-ban fekvő bükkállabok átlag zárlatául megállapít 0.75
 a dombvidéki tölgy és bükkerdők átlag zárlatául megállapít 0.675
 a síksági tölgy szálardők átlag zárlatául megállapít 0.625 stb.
 zárlatot.

Ebben a részben is eredeti megokolásokat olvashatunk, a többek közt, mely így szól: „a vágásbani legeltetés nevezetesen előmozditható azon esetben, ha a természetes bevetődés csak részleges lenne, részlegesen pedig mesterségesen kellene azt akár vetés, akár ültetés által kipótolni.“ Vagy pedig: „ezen vágatási korban azonban, legyen az bármily üzemű; a legelőmarha csak szoros erdészeti felügyelet alatt mehet végbe, a megfelelő fokban, a megfelelő időben és megfelelő jószággal.“ Azt hiszszm, elég ebből ennyi.

A II. rész a befásítandó legelőkről szól s ennek egyik, „az alföldi erdőeskék“-ről szóló fejezetében „varnyu állomások telepí-

tését" hozza a majorokhoz közel javaslatba, a hol t. i. „varnyuk“ költhetnek, mert ezek mezőgazdaságilag nagyon hasznosak.

Mindezekből kitetszik, hogy az I. számú pályamunkával érdemlegesen foglalkozni nem lehet.

A II. számú pályamunka szerzője hivatott kézzel s szakértelemmel használja tollát és sok érdekes adatot gyűjtött össze, melyek a legeltetés kérdését általánosságban, az erdei legeltetés által okozott károkat s ezek becslését, az erdei legelők takarmánytermését, a marhaállomány szerinti legelőterület megállapítását s az erdei legelők értékét teljesen megvilágítják. Ezeknek tárgyalása a szerző nagy olvasottságáról tesz tanuságot, de hibázatni lehet benne azt, hogy mindig szívesebben bizonyít francziaországi és svájcei példákkal, a magyarországi kopárokat pedig csak amugy futólagosan érinti, holott ezek képezik a kérdés megoldásának egyik fő kiindulási pontját. A sok felesleges adathalmaz között a legeltetés szükségességének részletesebb tárgyalását s megokolását mellőzve, e kérdésen nagyon röviden siklik át. A törvény által megszabott tilalmi időt a legeltetés által okozott károknál figyelmen kívül hagyja, a havasi övnek pásztorok által történendő lejobb szorításáról meg sem emlékezik, de a kár nagyságának kiszámításánál szükségesnek tartja idézni s levezetni Hundeshagennek elavult képleteit, melyekről végül maga is azt mondja, hogy „gyakorlati jelentőségük nincs, számításokra most már nem használják.“ A legelésző állatok kártékonyágát is valami Mayer szerint mutatja ki marhanem szerint, de a kár minőségét teljesen megvilágítani elmulasztja. A takarmánytermés mennyiségét Hundeshagen szerint állapítja meg, holott erre nézve már újabb adatokkal rendelkezünk s különben sincs a termés meghatározása eléggé megvilágítva. E mellett felsorolja a különféle éghajlat s tengerszín feletti magasságnál tenyésző ama füveket, melyek Svájc legelőit jellegzik. Ez biztos tájékoztatóul a mi legelőink minőségére, kezelésére és berendezésére nem szolgálhat. Helyesen s egészen elfogadhatóan adja elő azokat a tényezőket és körülményeket, melyek mellett valamely legelő jobb vagy rosszabb minőségű lehet s jól fejt meg azt a kérdést is, hogy a marhaállomány szerint megállapított területen való legeltetés mily szabályok szerint gyakorolható.

A legeltetés kérdésének az erdőgazdaság elveivel való összhangzásba hozatalának tárgyalásánál kiindul egy „erdőalakból, mely az 1879. évi XXXI. t.-cz. szemmel tartása mellett a legeltetést a legkiterjedtebb mértékben engedí meg“ s elsöben azt a kérdést igyekszik megoldani: „ha a birtokosnak sok az erdeje, nagy a marhalétszáma s kevés vagy épen semmi a legelője“ mit tevő legyen? E kérdés tárgyalása közben az erősen árnyékozó fanemek közé sorozza az erdei és fekete fenyőt, holott ez nem áll, mert e két fanem legalább is a 2-ik, sőt az első csoportba is sorozható. A létesítendő zárlatot lejtőség, fekvés, talajminőség és fanem szerint osztva gonkint külön-külön kívánja megállapítani, a mi a legelő-erdő alakítása szempontjából egészen helyes is volna, de a gyakorlatban való kivitele oly sok akadályba ütközik, hogy erre gondolni alig lehet. A gyéritendő törzseket szénítés által akarja értékesíteni, holott általánosságban ezt kimondani nem lehet.

Lucz fenyőből 100—150 m^2 kerek csoportok alakítását czélozza s az ezek között keletkezett tisztásokon akar legeltetni, a mi gyakorlatilag szintén sok nehézségbe ütközik. Ugyanezt akarja alkalmazni a jegénye, erdei s fekete fenyőnél, pedig ezek mély gyökérzetüknél fogva a ritkítást jól türik. Utótilalom gyanánt 30 évet javasol, a mi igen sok s nagyon csökkenti a legeltethető területet. Jó eszme az, hogy berki erdőknek legelőkké való átalakításánál ritkás botfaerdőt kell képezni, a töre vágott többi fának sarjait pedig legeltetés alá bocsátani.

Az elszegényedett régi legelőhelyeknek használható állapotba való hozása végett alakítandó legelő-erdők kérdését a területeknek fokozatosan történő beerdősítése által helyesen oldja meg s a midőn ezzel kapcsolatosan javaslatot s tervet ad a Mezőség kopárainak legelő-erdökké való átalakítására, figyelemre méltó munkát végzett, habár a kivitel módozatainak megállapítása itt sem egészen kifogástalan. A franczia példák hamar elragadják s ezért megfelelő kísérletek hiányában is a hegységi vizmosások befásítására Gebhard után ajánlja a briançoni barackfát (*Prunus brigantiaea*).

A legelő-erdők átalakítását, ha egy birtokosnak sok a legelője és kevés a fája, helyesen tárgyalta, a 2 vágássorozatra való berendezéssel azonban a legelőterület nagysága any-

nyira lepad, hogy a megoldás e módjával a birtokos igényei kielégítve nem lesznek.

Kivételes s rendkívüli nagy takarmányszükség idejére ily szabályt állít fel: „bocsássuk legeltetés alá a vágásokat s a fiatal erdőket“. Ily tanokat csak oly könnyedén hirdetni, veszedelmes dolog s egyáltalában nem e tárgy keretébe való, mert rendkívüli esetekben a törvényhozás amugy is kivételes törvényekkel intézkedik, a mi javaslatainknak alapjául azonban mindig az érvényben álló erdőtörvény rendelkezései szolgáljanak.

Az erdei legelőhelyek jó állapotban való tartásának, a felhasználatnak, a lombtakarmány nyérésének, az alomszedésnek, a makkoltatásnak, a mellékhasználatok által az erdei legeltetésre gyakorolt hatásnak leírásában szerző sok hasznos tudnivalót gyűjtött össze, de egyuttal sok olyan dolog részletezésébe is bocsátkozik, a melynek ismertetése nem e munka keretébe tartozik, a legelők jó állapotban tartása ügyében javaslatba hozott állami és társadalmi intézkedések között pedig vannak olyanok is, melyek jámbor óhajoknak igen, de realizálható javaslatoknak nem tekinthetők.

A pályamű tulajdonképi kérdését szerző az általa ismertetett „Üzemterv“-ben akarja megoldani, melynek tárgya egy 21182 holdas terület. Ezt két vágássorozatra osztja s a legeltetést az első fordta tartama alatt csak az egyik, a következő fordta tartama alatt csak a másik vágássorozatban gyakoroltatja. Szabályos állapotban 120 éves fordát állapít meg, most azonban 40 éves átmeneti fordát alkalmaz. A részletes felújítási terv hibásan van szerkesztve vagy másolva, mert az *e*, *f*, *a* osztagok az első vágássorozatba vannak beosztva, holott a másodikba tartoznak.

A feladat lényegén a legelő-erdő alakításán nagyon gyorsan s könnyen siklik át, holott ezt kellett volna részletesen megvilágítani. Ennek a résznek a veleje különben ez: „okvetlen szükséges, hogy a legelő-erdőre való kihalás csak egy fordattartamra legyen érvényes s a legelő-erdő folytonosan változtassék“. Ezt legezélszerűbben úgy véli kivihetőnek, „ha az erdőt, — melyből a legelő-erdőt kihalítani akarjuk, — felosztjuk a szerint, a mint a legeltetés szükségletét kielégíteni, illetve a legeltetésre az erdőterület hányadrészét alkalmazni akarjuk — 2, 3, 4 egyenlő

részre, illetve vágássorozatra, melyek egy üzemosztályba foglaltatván, természetesen egy forda szerint lesznek kezelve s a vágások is egyenlő nagyságra szabva.“ A gyéritést csak az egyik vágássorozat területén eszközli s csak ezen gyakoroltatja a legeltetést, a másikon pedig rendes erdőgazdaságot folytat, a forda leteltével azután átmenne ebbe a vágássorozatba s itt gyakoroltatná a legeltetést, úgy, hogy a meggyéritett vágásterületek minden második forda ideje alatt kerülnének legeltetés alá, egy fordattartam tehát a talajnak a legeltetés által okozott veszteség kipótlására esik. A vágás alá kerülő részek 10 évi legeltetési elő- s 30 évi legeltetési utótilalom alá esnek. Ilyen körülmények között azon a 211·82 holdas területen a 40 éves átmeneti forda tartama alatt egyáltalában nem lehetne legeltetni, a 120 éves forda alkalmazásával pedig a 211·82 holdas terület $\frac{4}{6}$ -od része, vagyis 141·21 hold nem volna legeltethető s csak $\frac{2}{6}$ -od része, vagyis 70·61 hold volna legeltetés alá bocsátható. Ez pedig a legelőerdők alakításához kötött várakozásokat ki nem elégíti.

A III. pályamunka szerzője tárgyát egészen helyes beosztással ismerteti. Az I. részben az erdei legelőről, az azzal egybekötött használatokról szól s ennek 1. fejezetében megállapítja azokat az irányelveket, melyek szerint a legelő-erdők telepítendők. Fanemekül főképen a tölgykoresfajokat akarná választani, mert ezek: „a talaj s éghajlati viszonyokhoz jobban képesek hozzásimulni“ s ajánlja megtelepítésre a Tabajdy, Haynald, Bedő stb. tölgykoresfajokat. Ez a javaslat a mai viszonyok között határozottan erőltetett, mert ezek a tölgyek oly gyéren vannak képviselve hazánk tölgyeseiben, hogy azoknak nagy mértékben való szaporításáról s telepítéséről ez idő szerint szó sem lehet s különben is vannak fanemeink, melyekkel ép úgy elérhetjük a legelő-erdők képzése által kitűzött célt, mint a tenyésztésre javaslatba hozott fanemekkel. A további fejezetekben az erdei legelő jelentőségét s nemzetgazdasági fontosságát, a marhalétszám viszonyát a legelőterülethez, a legelő állatok által okozott károkat s a legelőtilalmat, a legelő ápolását s jó karban tartását, az erdei legelő takarmánytermését és értékét, a fűhasználatot, az erdei lombtakarmány vagy lombszénát, a makkoltatást vagy makkon hizlalást, az erdei almot

vagy falevélaljazót, az alomgyűjtés befolyását az állabok növekedésére s a lehullott alommennyiségre, az erdei alom sulyát és értékét, valamint az alom értékesítése és gyűjtése körül követendő eljárásokat tárgyalja, néhol nagyon is részletesen, de mindig szakértelemmel s a legelő-erdők czéljára való vonatkozással. Itt-ott hibák s kifogásolható nézetek is csusztak be, többször nagyon is nyers kifejezésekkel él s több a tárgy lényegétől messze álló idézettel szaporítja ismertetését, de egészben véve feladatát jól oldja meg.

Helytelenül hivatkozik az erdőtörvény hatására, midőn azt mondja, hogy a marhalétszám az erdőtörvény által elvont legelőterület következtében már 1880-ban a minimumra szállt le s ennek tulajdonítja a felvidéki népnek Amerikába való vándorlását.

A legelő állatok által okozott károk s a legelőtilalomra vonatkozó fejezet igen tartalmas s szép nyelvezettel van megírva. A mű nyelvezete általában kifogástalan s csak az kár, hogy egyes helyeken ily kifejezésekkel: „köll neki“, — „a hun“, „hol a bibi“, muszáj vetni“, „babra munka“, — „majd a nyavalya törí, ugy tódul mindenki a berki erdőkbe“, — rontja a hatást.

A mű II. része a különféle termőhelyeken levő különféle területeknek, illetőleg erdőknek legelő-erdökké való átalakításával foglalkozik s előadja azokat a szabályokat, melyekkel a legelő-erdőket ápolni s kezelni kell. Ebből a szempontból tárgyalja a nagy legelő-erdőket a mélyebb fekvésű árterületeken s a fátlan területeknek legelő-erdökké való átalakításánál szabályul állapítja meg a fokozatos erdősítést, úgy, hogy mielőtt a felosztott terület utolsó darabját tilalom alá fogjuk, az először telepített részekre a legelő jószágot rászabadítjuk. A berki erdők ápolásánál a sorközi fűhasználatot úgy írja elő, hogy ezt az kapja, a ki az ültetést is végezte, de úgy, hogy a fűtermésben csak akkor lesz része, ha a csemeték egy bizonyos százaléka (88⁰/₀) megered. A botoló üzemet helyesen alkalmazza. A kihasználás térszakozás szerint itt egészen helyesen úgy történik, hogy holdankint 10—15 drb magfa is hagyatik. 40 éves forda mellett 400 holdon 1—1 évi vágásterület az anyafákra nézve 400:40 = 10 h., a botoló üzemre 400:10 = 40 h., mert a terület 10 részre van osztva. Állandóan a terület $\frac{1}{4}$ része lesz pihentetve,

a mi szintén úgy a talaj termőképességének óvása, mint a legeltetés szempontjából helyes. Ép ily helyesen tárgyalja a lágy ligeti erdőkből alakítandó legelő-erdőket, valamint a keményebb legelő-erdőket a magasabb árterületeken, mely utóbbiaknál a fokozatos ritkítást minden 10 évben írja elő s ha az erdőréssz egyenlő kora fiatalabb állabokból áll, jó helyen, 100 éves fordá mellett 5 évi elő- s 20 évi utótilalmat, rosszabb helyen 90—100 éves fordával 10 évi elő- s 23 évi utótilalmat szab meg, a mi szintén megokolt javaslat. Árterületeknek kemény legelő-erdőkkel való befásításánál 100 éves fordá mellett 10 évi elő- s 20 évi utótilalmat állapít meg, s ezzel 800 holdon $800:100 = 8$ hold lesz a vágás s $8 \times 30 = 240$ hold a tilos, legeltetésre tehát elég nagy terület marad vissza. Alapos-sággal s szakértelemmel tárgyalja a szikes talajon álló legelő-erdőket, a melyek képzésénél a fanemeket helyesen választja meg s a fordát is a kemény fanemeknél 60—70 évvel, a lágy fanemekre nézve pedig 30—35 évvel, az elő- s utótilalmat előbbieknél 4, illetőleg 8, utóbbiaknál 2, illetőleg 10 évvel egészen helyesen állapítja meg.

Az alföldi futóhomokon álló legelő-erdők viszonyait alapos szakértelemmel ismerteti s úgy a fanemek megválasztására, mint ezeknek megtelepítésére, a fordátartam s a zárlat meghatározására megokolt s elfogadható javaslatot tesz. Véleménye szerint a terület $\frac{1}{3}$ része tilalmazandó s 12 évi vágásterület jön állandóan utótilalom alá, a mi szintén megfelel ily termőhely viszonyainak.

Helyes alapelvek szerint tárgyalja a legelő-erdők képzését dombos vidékeken, a hol nem kerül ki figyelmét a vízmosságok, melyeknek befásítását s a mellettük elterülő területeknek mily módon történendő legeltetését jól írja le s a berendezés itt is megfelelő, mert a legelő-erdő $\frac{1}{3}$ része kerül tilalom alá.

A dombos vidéki bokros legelőket s a bükkös legelőerdőket szintén elfogadható elvek szerint, de kissé felületesen tárgyalja, mert úgy ezeknél, mint a magasabb régiókban berendezendő legelőkre nézve több utmutatást kellene adni s a legelő-erdők berendezését kisebb üzemtervekkel megvilágítani. Igen jó eszme pl. hogy a legelő-erdővé való átalakítást a legromlottabb, legkopárabb részen kell megkezdeni azzal, hogy $\frac{1}{3}$ -ad részt vagyis 80 éves fordá mellett 28 évi vágásterületet azonnal tilalom alá helyezzük,

ezt 20 év alatt fokozatosan befásítjuk s azontúl minden évben 1—1 évi vágást felszabadítva, ugyanoly területet tilalmazunk az erdőhöz csatlakozólag a legelőből. Ha az egész be van fásítva, 8 évi elő- s 20 évi utótilalmat alkalmaznak. Ugy erre, mint a lucz fenyőkből képzett legelő-erdők megvilágosítására kisebb üzemterveket kellett volna készíteni, hogy a legelő-erdő minden részében világos képet nyújtson.

Egyébiránt a III. számú pályamunka szerzője elég alaposan szakértelemmel s kifogástalan nyelvezettel tárgyalta a kérdést s feladatát egyes részletek kivételével általánosságban jól oldotta meg.

A IV. pályamű nem képez ugyan teljes munkát, de a tulajdonképeni kérdést szintén megoldja s általában jó előadással kezeli tárgyát. A legelő-erdőgazdaság keletkezésének célját, jelentőségét, szükséges voltát s feladatát igen jól, világos előadással tárgyalja, de a midőn a legelő-erdőgazdaság s erdőgazdaság közti viszonyt ismerteti, azzal, hogy a legelő-erdőben a legeltetésnek minél nagyobb területre való kiterjesztése céljából az előtilalom mellőzését s a kizárólagos mesterséges felujtást elvül kimondja, túllőtt a célon, mert vannak esetek, a midőn a természetes felujtás s ezzel kapcsolatban az előtilalom alkalmazása nagyon is megokolt a legelő-erdőgazdaságnál. Helyesen fejtegeti a legelő-erdőgazdaság szükséges voltát, jogosultságát és hasznát s ítéletét biztos alapokra fekteti a midőn kimondja, hogy két cél kell szem előtt tartanunk: 1. a törvényes erdőfentartást, 2. a legeltetés útján való jövedelmeztetést s hogy a legelő-erdőgazdaságra csak ott van szükség, a hol valamely abnormis állapoton kell segíteni, szükséges volta azonban csak addig tart, a míg a normális állapot elő nem áll.

A legelő-erdőgazdaság szabályainak tárgyalásánál alapkelléknek tartja a szabályos korfokozatot s másodíknak az ebből könnyebben előállítható szabályos zárlatot, a mi elméletben megállhatja helyét, de a gyakorlati megoldást a legtöbb esetben lehetetlenné teszi. Az elmélet nyulékony terét foglalja el szerző ezután művének II. részében, a melyben a legelő-erdők szabályos állapotáról a szabályos korfokozat, növekvés és készlet és zárlat meghatározásáról ír. Ez utóbbit így definiálja: „szabályos a zárlat, ha a tilalmazott területen a talajvédelem s javítás céljainak, a legeltethető területen pedig a legeltetés érdekeinek a helyi körülményekhez mérten

a lehető legjobban megfelel.“ Az bizonyos, hogy ez így van, de hát ennek különböző viszonyok közt való gyakorlati kivételét is részletezni s megvilágosítani kellett volna, mert különben egy tetszés szerint nyújtható forgalommal van dolgunk.

A szabályos állapotban levő legelő-erdő képe: elméleti dolog.

A legelő-erdők berendezésénél figyelembe veendő tényezőket elfogadhatóan s alapos ismeretekkel tárgyalja, habár egyes részleteket itt is nagyon teoretikus alapon ismertet, ilyen pl. a fák vízfelfogó képességének kiszámítása.

A legelő-erdők képzésére kevésbé alkalmasnak mondja az erdei fenyőt, holott ez ismert természeténél fogva igen sok esetben a legkitünőbb sikerrel alkalmazható fánemet képezi a legelő-erdők alakításánál, a miről magamnak is közvetlen meggyőződést szerezni nem egyszer volt alkalmam.

A legelő-erdőben alkalmazható üzemmódok ismertetését megelőzőleg a szál-, közép- és sarjerdő sajátosságait tárgyalja; ugye ez, mint a vetés- és ültetésmódok részletezése nem e munka keretébe tartozik. Egyébként helyes következtetéssel bizonyítja be ebben a részben, hogy a legelő-erdőben a legtöbb esetben a szál-erdőnek határozott előnye van a sarjerdő fölött s hogy a közép-erdő legelő-erdőgazdaságra nem alkalmas.

A vágásmódok tárgyalásánál sok általánosan ismert s az erdőtenyésztés körébe tartozó dolgot hosszadalmasan tárgyal. A tarvágás állandó alkalmazását kerülni s a „vigályvágást“ 13 év alatt kisebb fokozatokban alkalmazni kívánja. Miért éppen 13 év alatt? A fokozatos felújító vágást legelő-erdőben alkalmatlannak mondja s az alátelepítéssel egybekötött fokozatos vágásmódot ajánlja legszelesebb körben alkalmazhatónak s legezészerűbbnek. Ennek gyakorlati kivitele javaslata szerint nagyon nehézkes s itt szerző különben is némileg ellenkezésbe jön műve kezdetén megállapított azon elvével, hogy az előtilalom mellőzendő, már pedig alátelepítés esetében az előtilalom alkalmazása kikerülhetetlen. Itt nem világítja meg a vágás kihasználását, illetőleg a kihasználással kapcsolatos felújítást, a mi pedig szükségesebb lett volna, mint a következő fejezetben az erdők felújítására vonatkozó általános szabályok részletes ismertetése.

A legelő-erdők használatának, szabályozásának tárgyalása

közben a vizmosások beerdősítését jegenye fenyővel is ajánlja. Mily alapon?

A szabálytalan legelőerdők gyéritésénél javaslatba hozott pásztták alakításával való eljárás oly nehézkesnek látszik, hogy gyakorlati kivitelére alig számíthatnánk s midőn szerző a lucz fenyő védőpászttát vörös fenyővel akarja alátelepíteni, nem számít ez utóbbi természetére, mely seminemü beárnyalást nem tűr.

Az általános elveknek realizálása a következő III. résznek van fentartva, melyben a legelő-erdők berendezése s létesítése hazánk különféle termőhelyi viszonyai szerint van tárgyalva. A havasi legelő-erdők berendezésénél kimutathatja szerző, hogy 45 év múlva a szabályos $\frac{4}{5}$ -öd rész folytonosan legeltetés alatt állhat, de nem számol azzal, hogy ez egész terület zömének folytonos legeltetése alatt a 0.4, 0.5 zárlat nem óvja meg a talaj termő képességét s az elkopárosodás megint csak bekövetkezhetik.

Ezután rendre veszi a magas-, közép- s előhegységi, valamint a síksági legelő-erdők ismertetését s az ezen termőhelyen levő erdőknek legelő-erdökké való átalakítását, közben sok fölösleges dolgot részletez (ültetési hálózat kitzzésének magyarázata stb.) s az előző részben megállapított hibás elvek alapján a hibákat ebben a részben sem kerülheti ki, bár általánosságban szintén megoldja feladatát. A síkon fekvő legelő-erdők telepítésénél pl. az akácztot erdei fenyővel elegyesen telepítve 60 éves s bizonyos esetekben 80 éves fordában tarvágásos szál-erdőüzemmódban akarja kezelni, a mi mindenesetre elhibázott cselekedet volna.

Egyébként szerző igen helyes észjárással, kiváló szakértelemmel s tárgyszeretettel dolgozott művén, melyben igen sok oly részlet van alaposan megírva, mely az előbbi III. számú mű hiányát képezi s viszont előbbi műben alaposan vannak tárgyalva azok a részek, melyek a legelőerdőgazdasággal kapcsolatosak, de a melyeket a IV. számú mű szerzője csak czimük szerint, kidolgozás nélkül közölt.

Alólirottak az előadottakból folyó véleménye az, hogy a kitzzött kérdést kifogástalanul egyik pályázó sem oldotta meg, de a III. és IV. számú pályamű sok tekintetben ugy egészíti ki egy-

mást, hogy szerzők e kettőből egy, a kérdést teljesen megvilágító jeles munkát csekély fáradsággal állithatnának össze. Ily alapon a III. és IV. számú pályamű szerzőinek vélném a pályadíjat kiadhatónak, ha azonban ezt a pályázat szabályai s feltételei meg nem engedik, akkor a tüzetesen megállapítható hiányok pótlásának feltétele mellett a pályadíjat a III. számú, vagyis: „az erdő és mezőgazdaság ikertestvérek, karöltve kell egymással járniok“ ezimű jelíggel ellátott pályamű szerzőjének javaslom kiadni.

Selmeczhányán, stb.

Vadas Jenő,
bíráló-bizotts. tag.

III.

Az I. és II. számú pályamunka értéke felől véleményünk ugyanaz, a mi Vadas Jenő és Hangay Géza bíráló bizottsági tagtársainké.

Az I. számú pályamunkát a pályázat eldöntésénél mi sem tartjuk figyelembe vehetőnek, a II. számúról pedig véleményünk az, hogy a III. és IV. számuval szemben nem állhatja ki a versenyt.

A II. számú pályamunka szerzője ugyan sok tekintetben enyhítette azon tulzásait, melyeket a megelőző bírálat alkalmával terhére rónunk kellett, de kézírata mostani átdolgozásában sem sokkal tökéletesebb, mint volt eredeti szerkezetében.

Elég sok hasznos és értékes anyagot foglal magában, de vannak benne téves nézetek és el nem fogadható javaslatok is; tárgyát nem meríti ki teljesen s szerkezete, beosztása sem felel meg a pályázat feltételeinek.

A mi nézetünk is az tehát, a mi Vadas és Hangay tagtársainké, hogy t. i. e pályamunkának a pályadíj nem ítéhető oda.

A III. számú pályamunkát általános irodalmi szempontból tekintve s nem a pályázati feltételek álláspontjából bírálva, mi is becses dolgozatnak tekintjük s ennyiben készséggel hozzájárulunk azon elismerő méltatáshoz, melyben azt Vadas Jenő tagtársunk részesíti, de viszont a pályázat követelményeinek szempontjából Hangay tagtársunknak kell igazat adnunk, ki ezt a munkát sem tartja tökéletesnek.

Mert bármilyen sok helyes és hasznos dolgot foglal is magában, egészben véve még sem az a munka, a mit a pályázattól jögosan vártunk.

Sok tudással és alapos szakismerettel van megírva, de nem meríti ki tárgyát s a mi legfőbb hibája, nem rendszeres munka, mely helyes beosztással, egymásután logikusan sorakozó, s szabatosan kimért részekben mindent a maga helyén s minden együvé tartozót szabatosan összefoglalva s helyes arányokban kidolgozva törekszik előadni, hanem inkább egy jól megírt s magát jól olvasztató alapos röpirat, mely a legelőerdőgazdasággal kapcsolatos fontosabb kérdéseket kevés számú fejezetben minden arányban teljesen megvilágítani igyekszik.

Különösen elmondható ez az egészben 281 írott oldalból álló munka első általános részére, mely összesen 144 oldalt, tehát a munkának épen felét foglalja magában. Ennek az általános résznek a dolog természete szerint a legelő-erdőgazdaság lényegének, szükségességének, jogosultságának és céljának lehető rövidre szabott, meggyőző megokolása után tulajdonképen azon erdészeti és mezőgazdasági elveket és több másféle általános tudnivalókat kellett volna tartalmaznia, melyek a legelő-erdők berendezésénél, kezelésénél és hasznosításánál alkalmazásba jönnek és főleg a nem szakemberre nézve elkerülhetetlenül szükségesek. Tényleg azonban a III. számú pályamunka ezen terjedelmes első részében egy rövid bevezetés után s a megelőző bírálatban tájékozással közölt általános irányelvek szószerinti közlése után 10 önálló értekezést találunk az erdei legelő jelentőségéről és nemzetgazdasági fontosságáról; a marhalétszám viszonyáról, a legelőterülethez, a legelő állatok által okozott károkról s a legelő tilalomról, a legelő ápolásáról és jókarban tartásáról, az erdei legelőtakarmány terméséről és értékéről, a fűhasználatról, az erdei lombtakarmányról vagy lombszénáról, a makkolásról vagy makkon hizásról, az erdei alom vagy falevél aljzóról és végül a takarmánykiviteli tilalom jelentőségéről.

Ezen értekezésekben a szerző, mint a czimekből is következtetni lehet, mondhatni minden kérdést érdekesen és alaposan tárgyal ugyan, mely a legelő-erdőkben megengedhető mezőgazdasági haszonvételek jelentőségének és értékének megítélésénél s azok gyakorlásánál figyelembe jöhet, sőt el kell ismerni, azokat a határokat is egészen helyesen megvonni igyekszik, a meddig ezek a haszonvételek közzgazdasági kár nélkül igénybe vehetők, de ezentul

arról, hogy mi hát tulajdonképen a legelő-erdőgazdaság, hol és miképen alkalmazható az az életben, melyek azok a feltételek és rendszabályok melyek között és melyek megtartásával az alkalmazandóság szükségessége és megoklottsága esetében kísérletet is kell vele tenni stb., nemcsak szabatos és világos képet nem nyújt a szerző, hanem egyáltalában nem is foglalkozik a kérdés ezen oldalával.

Igy a pályamunka ez a része bő adathalmazával, vonzó és a figyelmet mindvégig lekötő előadásával, s kevés kivétellel kifogástalan érvelésével mint buzdító, felvilágosító olvasmány kétségkívül igen becses, de mint az országos erdészeti egyesület által tervezett rendszeres munkának bevezető általános része, nem elégitheti ki az igényeket.

A munka II. gyakorlati része, melyben a legelő-erdők berendezése, kezelése, használata és felujtása a gyakorlati kivitel szempontjából tárgyalatik, már kielégítőbb, bár ez sem oly rendszeres és helyes beosztásu, mint kívánatos volna.

Ez a rész is 11 nagy fejezetből áll, de a fejezetek már szervezen összefüggnek egymással s közülük az első hat a szakember szempontjából, ki az általános erdészeti ismereteknek már birtokában van, teljesen ki is meríti tárgyát.

E hat fejezet, melyben a szerző 1. a mélyebb fekvésű ártereken berendezhető lágy legelő-erdőkről; 2. a kemény legelő-erdőkről a magasabb árterületeken; 3. az ártereken kívül eső síkföldi agyagtalajon álló legelő-erdőkről; 4. a szikes talajon álló legelő-erdőkről; 5. az alföldi futóhomokon álló legelő-erdőkről és 6. a homokhalmok legelő-erdeiről értekezik, valóban nagybecsű részei a munkának, s kétségkívül messze felülmulják a IV. számú pályamunkának ezen tárgyú részeit is. Sajnos azonban a többi fejezetei, melyek ezek után a dombos vidékek legelő-erdeiről, a dombos vidéki bokros legelőkről, a bükkös legelő-erdőkről és végül a luczfenyő és havas táji legelő-erdőkről szólnak s melyek mindössze 28 oldalt foglalnak el már csak nagyjában, többé-kevésbé felületesen és hiányosan vannak kidolgozva, a mit az előbbi fejezetek után alig lehet másnak tulajdonítani, mint annak, hogy a szerzőnek valószínűleg nem volt alkalma a felsőbb vidékek gazdasági viszonyait is közvetlen közelből megismerni és tanulmányozni.

Pedig ez a hiánya a II. résznek súlyosan latba esik, mert a legelő-erdőgazdaság szabályainak megállapításánál a kérdés súlypontja kétségkívül a hegyes vidék legelő-erdeire esik, melyek ha nem is kizárólag, de mindenesetre a legtöbb esetben feltétlen erdőtalajon telepítendőek meg, a hol az elkövetett hibáknak mindig siralmas következményei szoktak lenni.

Ezek miatt tehát a III. számú pályamunkát Hangay tagtársunkkal egyetértve, mi sem tartjuk olyan tökéletes munkának, melynek a kitűzött pályadíjat oda ítélni lehetne, de másfelől méltányolva jó tulajdonságait, irodalmi szempontból olyan dicséretre méltó dolgozatnak tekintjük, melynek kár volna értékesíttelenül maradni. Kívánatosnak tartanók tehát, ha a tisztelt igazgatóválasztmány módot találna arra, hogy e munka is napvilágot lásson, s nézetünk szerint ez minden nagyobb áldozatok nélkül tényleg meg is történhetik, ha a szerző maga is beleegyezik abba, hogy dolgozata az „Erdészeti Lapok“ 4—5 egymásután következő füzetében kiadassék, természetesen a rendes írói honoráriummal díjazva.

A IV. számú pályamunka 4 részre van tervezve, melyek közül az első a legelő-erdőgazdaság keletkezésének okait, a legelő-erdőgazdaság célját, jelentőségét, szükséges voltát és feladatát; a második rész a legelő-erdők szabályos állapotát s a legelő-erdők berendezésénél figyelembe jövő tényezőket és a szükséges elméleti ismereteket; a harmadik rész a legelő-erdők gyakorlati berendezését és létesítését és végül a negyedik rész a legelő-erdők hasznosítását tárgyalja. Ezek közül azonban csak a három első rész van teljesen kidolgozva, a negyediknek ellenben a szerző csak vázlatát nyújtja azzal a megjegyzéssel, hogy ennek a kidolgozására már nem jutott ideje.

Feltétlenül tehát ennek a pályamunkának sem lehet oda ítélni a díjat, azonban miként Hangay tagtársunknak, nekünk is az a nézetünk, hogy ebből a dolgozathoz nehézség nélkül lehet olyan teljes munkát készíteni, mely minden tekintetben meg fog felelni a célnak. E végből azonban részünkről nem tartjuk elégségesnek a hiányzó negyedik rész kidolgozását, hanem feltétlenül szükségesnek véljük a már elkészült első három rész gondos átnézését is, még pedig nem csupán a Vadas tagtársunk által felsorolt hibák és hiányok pótlása végett, hanem főleg abból a célból, hogy a

tartalom gyökeresen megrövidíttessék. Mert mostani kidolgozásában a szöveg, különösen a második részben, annyira túl van terhelve az apró kérdések részletes megokolásával, a tárgyhoz tulajdonképen nem is tartozó vagy legalább is könnyen nélkülözhető elméleti fejtegetésekkel és sok helyen ezek ismétlésével, hogy a sok aprólékosság tömkelegében a nem szakember könnyen utat téveszt, a szakember pedig kifárad, míg benne azt, a mit keres, megtalálja.

Ez a hibáját nem tekintve, a munka igen alapos dolgozatnak mondható, mely tárgyát helyes beosztással minden irányban ki-meríti, előadása világos, nyelve pedig, ha itt-ott vannak is benne magyartalanságok s más kifogásolni valók, elég szabatos.

Ezeknél fogva véleményünk az, hogy a kitűzött díjat a négy bírálatra bocsátott pályamunka közül legjobban a „Magyarország állattenyésztésének fejlesztése stb.“ jelige alatt beérkezett, részünkről IV. számúnak jelzett dolgozat érdemli meg, melynek a pályadíj abban az esetben, ha a szerző kéziratát a fentebbiek értelmében gyökeresen átdolgozza s illetve megrövidíti és munkáját a most még hiányzó negyedik részszel is kiegészíti, megnyugvással ki is adható lesz.

Tisztelettel javasoljuk tehát, hogy a pályázatot ebben az értelemben méltóztassék eldönteni.

Budapest stb.

Tavi Gusztáv.

Horváth Sándor.

Bedő Albert.

Az igazgató válaszmány az előterjesztett vélemények alapján a 100 darab arany pályadíjat a IV. számú „Magyarország állattenyésztésének fejlesztése és ez által a közvagyonosodás előmozdítása érdekében az erdészetnek az erdőtalajokon való legeltetést a talaj termőképességének megóvása mellett a lehető legszélesebb körben ki kell terjesztenie“ jeligéjű pályamunkának itéli oda, de csak feltételesén, jelesen azzal a határozott kikötéssel, hogy szerző munkáját a hátra levő negyedik részszel 1895. évi október hó 1-ig kiegészíteni, a munka három első részét pedig a bíráló-bizottság véleményében foglaltak figyelembe vételével gyökeresen átdolgozni és a tulterhelt szöveget jelentékenyen megrövidíteni tartozik. Az átdolgozott és kiegészített munka új bírálatnak vettetik alá és a pályadíj a szerzőnek akkor adatik

ki, ha az új szöveget a választmány minden tekintetben megfelelőnek fogja találni.

A III. számú pályamunkát, melynek jeligéje: „Az erdő- és mezőgazdaság két ikertestvérek, karöltve kell egymással járnioK,“ az igazgató-választmány dicsérettel tünteti ki s a bíráló-bizottság többségének javaslatához képest elrendeli, hogy a szerző beleegyezése esetében nyomtatott ivenkint 30 frt írói díjjal honorálva az „Erdészeti Lapok“ legközelebbi öt füzetében külön mellékletként kiadassék.

Ezen határozathoz képest tehát az I. és II. számú pályamunkák a szokásos eljárással a jelentkező szerzőknek visszaadandók, a III. és IV. számú pályamunkák szerzői pedig az Erdészeti Lapok útján felhivandók, hogy alkalmas módon nyilatkozzanak, vajjon előbbi munkájának az Erdészeti Lapokban való közlésébe beleegyezik-e, utóbbi pedig munkájának átdolgozására és kiegészítésére a kitűzött idő alatt vállalkozik-e?

IV. Az „Erdőrendezéstan“ kézikönyvének bírálatára kiküldött bizottság tagjai szintén nem voltak képesek közös tanácskozmányra összejönni s ennek folytán Solcz Gyula és Fekete Lajos bizottsági tagok külön-külön, Bedő Albert bizottsági elnök és Horváth Sándor bizottsági tag pedig együttesen terjesztették be jelentéseiket. — A bizottság ötödik tagja Laitner Elek bírálatával még nem készülvén el, csak utólag fogja beterjeszteni véleményét. Ennek daczára a titkár tekintettel ezen fontos munka szükségére és tekintettel arra, hogy a bizottság négy tagjának véleménye teljesen összehangzó, azt az indítványt teszi, hogy az Erdőrendezéstan sorsa fölött már most határozzon a választmány, a mit annnyival is inkább megtehet, mert a munka tervezete és a szövegnek körülbelül fele része már egy ízben megbíráltatván, ez alkalommal Laitner is egészben véve kedvező véleményt adott felőle (I. E. L. 1889 évi 900—901. lapjait) s így mondhatni kizárva van még a lehetősége is annak, hogy a bíráló-bizottság ezen ötödik tagja részéről oly nagy sullyal bíró ellenvetések tétetessenek a munka ellen, melyek a bíráló-bizottság többségének egybehangzó véleményével szemben a munka visszautasítására okot szolgáltatathatnánk.

Az igazgató-választmány ezen javaslatot elfogadván felolvasztatnak a beérkezett vélemények, melyek következően hangzanak:

I.

Az igazgatóválasztmánynak folyó évi augusztus 31-én tartott ülésén rám ruházott megtisztelő, és velem a f. é. 1185. sz. átirattal közölt feladatnak, a Belházy Emil „Erdőrendezéstan“-a I. részének átnézése által megfelelően, bírálatom eredményeképpen van szerencsém *véleményemet* abban kinyilvánítani, hogy a nevezett munka a gyakorlatban működő erdőrendezők számára pótolhatatlan, nagybecsű kézikönyv, melyhez, mint a szükséges és hasznos tudnivalóknak jól rendezett kincsesházához az erdőrendezés tanára is gyakran fog folyamodni, s azért azt nemcsak az elfogadásra ajánlom, hanem mielőbbi kiadását nagyon szükségesnek tartom.

Selmeczbányán stb.

Fekete Lajos.

II.

Miután Belházy Emil az „Erdőrendezéstan“ czimű kézikönyv megírásánál betartotta azon tervezetet, melyet annak idejében bemutatott és melyet a T. választmány az 1889. évi deczember hó 10-én tartott ülésében egyhangulag helyeselt;

miután továbbá a mű beosztása átnézetes, irálya szabatos és világos; kidolgozása gondos és alapos;

miután végül szerző a hazai különleges gazdasági viszonyokat kellő figyelemre méltatta és mindezek alapján egy oly művet bemutatott, mely nemcsak hézagot fog betölteni erdészeti irodalmunk terén, hanem azt egyuttal egy valóban becses, eredeti és pedig oly munkával fogja meggazdagítani, mely kiválólag az erdőrendezéssel gyakorlatilag foglalkozó erdészeknek szövevényes teendőik elvégzésében minden tekintetben biztos vezérfonalul szolgálhat:

van szerencsém a f. é. 1185. szám alatt kelt felhívás folytán javasolni, hogy a T. választmány Belházy Emil „Erdőrendezéstan“ kézikönyvének I. részét elfogadni és kiadni méltóztassék.

Mármaros-Szigeten, stb.

Sólez Gyula.

III.

Tekintes Igazgató választmány! Fekete Lajos és Sólez Gyula bíráló bizottsági tagtársainknak Belházy Emil „Erdőrendezéstana“ felől adott elismerő véleményéhez részünkről is teljes mértékben csatlakozunk s illetőleg ezen munka tervezetéről és egy ízben már

birálat alá bocsátott első töredékéről 1889-ben adott kedvező véleményünket most a teljesen befejezett első kötetre nézve is változatlanul fentartjuk.

Tisztetettel javasoljuk tehát, hogy a beterjesztett kéziratot elfogadni és kinyomatásáról minél előbb gondoskodni méltóztassék.

A kinyomatás módjára nézve azonban egy szerény javaslatunk volna, mely, ha foganatosíttatik, nézetünk szerint jelentékenyen emelni fogja a munka használhatóságát és ezzel együtt kétségkívül értékét is.

Már az 1889-ben birálat alá bocsátott első kézirat-töredékről előterjesztett véleményünkben is jeleztük volt, hogy Belházy ezen munkája nem csupán az erdőrendezéstan elméletét fogja tárgyalni, hanem egyszersmind a gyakorlati erdőrendező részére szükséges egyéb speciális szakismereteknek is valóságos tárházat fogja képezni.

A tartalomnak ez a gazdagsága kétségkívül igen becses lesz azok előtt, kik a munkát a gyakorlati életben fogják forgatni, hogy feladataik elvégzése közben belőle utmutatást szerezzenek, de másfelől nem lehet tagadni a tanuló ifjúságra és általában azokra nézve, kik az erdőrendezés elméletével először kívánnak e műből megismerkedni, bizonyos fokig terhelő is lehet a tulajdonképeni erdőrendezéstan elméletéhez nem tartozó sok más részlet, mert ezek között nem egészen könnyű lesz megtalálni és követni az egymással szerves összefüggésben álló elméleti fejtegetéseket.

Ezen ellentétesnek látszó követelményeket azonban nézetünk szerint könnyen ki lehet egyenlíteni, ha a nyomtatásnál a tulajdonképeni elméleti rész, a gyakorlati emberek számára felvett közlésektől elkülönítve, külön betűkkel szedetik, mert ekkor az elméleti rész összefüggő tanulmányozása is ép oly könnyű és zavar-talan lesz, mintha a gyakorlat számára felvett részek nem is foglaltatnának benne.

Tisztelettel javasoljuk tehát, hogy a kinyomatást ily módon méltóztassék elrendelni.

Az erre vonatkozó utasításokat nézetünk szerint a szerző a sajtó alá rendezés alkalmával könnyen megadhatja a nyomdának.

Budapesten, stb.

Horváth Sándor.

Bedő Albert.

Ezen vélemények alapján az igazgató-választmány tekintetbe véve Laitner Eleknek a munka első része felől korábban adott véleményét is, Belházy Emil „Erdőrendezéstan“-át mint a kitűzött feltételeknek megfelelőt elfogadja és felkéri az elnökséget, hogy ezen sürgős munka kinyomatása iránt, a III. számú véleményben ajánlott módon való kinyomatása iránt, minél előbb intézkedjék. Elrendeli azonban, hogy Laitner Elek véleménye beérkezése után*) a bíráló-bizottság többi tagjaival s azután ezeknek a Laitner bírálatára vonatkozó esetleges véleményével együtt figyelembe vétel végett a szerzővel is közöltessék, ki ezen alkalommal egyuttal arra is felhivandó lesz, hogy a sajtó alá rendezésnél a III. számú véleményértelmében a nyomdaszámára szükséges utasításokat is megadja.

A mi a kikötött tiszteletdíjat illeti, az igazgató-választmány tekintettel arra, hogy az „Erdőrendezéstan“ Belházy tervezete szerint két kötetből fog állani, melyek közül a második, gyakorlati részt tartalmazó kötet még csak ezután fog elkészülni, a kitűzött 200 drb. arany tiszteletdíjből ezuttal 100 drb. arany kiszolgáltatását rendeli el.

Végül kimondja a választmány, hogy az 1000 példányban kinyomandó munka elárusításából első sorban az egyesület hozzávetőleg mintegy 1500 frtra tehető tényleges költségei lesznek megtérítendőek s ennél fogva szerzőnek csak az ezenfelül rendelkezésre maradó példányok adatnak át tulajdonába. Kikötetik továbbá, hogy az egyesület tagjai a munkát árkedvezményvel szerezhetik meg, mihez képest a munka ára a szerző előleges beleegyezésével az egyesület tagjai részére példányonként 3 frtban, nem tagok részére pedig 5 frtban állapítatik meg.

V. Fekete Lajos főerdőtanácsosnak „Az erdőápolásáról és használásáról annak megalapításától a letarolás idejéig“ című népszerű munkájáról a bíráló bizottság két tagjánévszerint Tomcsányi Gusztáv és Kalina Károly együttesen, Almássy Andor 3-ik tag pedig külön a következő két véleményt terjesztették be :

I.

Tekintetes Igazgató választmány! A folyó évi okt. hó 20-án megtartott rendes választmányi ülésen azzal méltóztatott a tisztelettel alulírottakat megbizni, hogy az 1890. évi rendes közgyűlés

*) A választmányi ülés folyama alatt már beérkezett, de csak ülés után bontatott fel.

által kibocsájtott pályázati feltételek szerint az 1893. évi rendes közgyűlés felhatalmazása alapján Fekete Lajos, m. kir. főerdőtanácsos és akadémiai tanár által megírt és a tekintetes igazgató választmányhoz benyújtott pályaművet megbiráljuk.

Ezen megtisztelő megbízatásunknak megfeleve, van szerencsénk a következő tiszteletteljes jelentést tenni:

A bírálózatunk alá bocsájtott pályamű a szerzőnek az 1889. és 1893. évben megjelent 2 népszerű pályamunkájának folytatását, s a négy füzetre tervezett „Népszerű erdészeti ismeret-tár“-nak 3-ik füzetét képezi, czime a pályázati feltételeknek megfelelően: „Az erdő ápolásáról és használatáról, annak megállapításától a letarolás idejéig.“

A pályázati feltételek szerint ezen népszerű műnek az előbbi két füzet tartalmához csatlakozva, könnyen megérthető gyakorlati utmutatást kell adnia a népnek arról, hogy miként kell a felszedült erdőt tisztogatni, gondozni, később gyériteni, s a kiszedett anyagot czélszerűen felhasználni, s ki kell terjeszkednie arra is, hogy hol és milyen körülmények között engedhető meg a mérsékelt erdei legeltetés, s miként gyakorlandó az, hogy az erdőnek kárára ne legyen.

Szerző abból a szempontból indulva ki, hogy az erdőápolás, gyérités, az erdei legeltetés és egyéb mellékhasználat lényegesen módosul a szerint, a mint egyenlő, vagy vegyes koru és tiszta, vagy egyes állabokban gyakoroltatik és a mint az erdő mestersegesen telepített, avagy természetes felújítás útján sarjakkból, vagy magból keletkezett és végül a szerint, hogy mily üzemben kezel-tetik: nélkülözhetlennek tartotta egyrészt a különböző erdőalakok-ról, másrészt az erdei fák táplálkozásáról, s röviden a talaj ápolásáról is megemlékezni, s munkáját ezekhez képest akként osztotta be, hogy az előbb említett kérdéseket a bevezetésben tárgyalja a különféle használatok megismertetésével együtt, a II. részben az erdő felneveléséről és ápolásáról, a III. részben az erdei mellékhasználatokról, s végül a IV. részben az erdőtalaj ápolásáról értekezik.

Ezen keretbe, nevezetesen a mű III. részébe foglalta szerző a pályázati feltételek szerint tárgyalatni nem kívánt azon mellékhasználatokat is, a melyek szerinte az ily népszerű műbe szintén

felveendők, nevezetesen az erdei fűhasználatot, az erdei lombtakarmány nyerést és a makkoltatást, míg ellenben, mint azt az előszóban megjegyzi, szándékosan kihagyta a mellékhasználatok közül a kevésbé fontosakat és a feltétlenül káros alomszedési mellékhasználatot.

Szerő ezen művének megírásánál a pályázati feltételek kívánalmaihoz képest arra törekedett, hogy az erdészeti ismereteknek ezt a részét oly modorban írja meg, hogy azt a mi szakunktól távolállók könnyen megértsék, s nevezetesen az olyanok, a kik foglalkozásuknál, hivatásuknál fogva az erdők kezelésébe többé-kevésbé befolyjni kénytelenek, s a szakértők tanácsát nem mindenkor vehetik igénybe, u. m. a községi előljárók, néptanítók és kisbirtokosok.

Ezen feladatát a szerző épen úgy, mint a népszerű nyelven irt többi munkájánál, nemcsak teljesen megoldotta, hanem vonzó előadásával elérte azt is, hogy ezen művét örömmel fogja elolvasni nemcsak az, a ki a dióhéjba szorított ismeretekre valóban reászorul, hanem a szakember is, a ki csak a kedélyes beszélgetések és levelekben fog keresni mulattató szórakozást, s mégis azzal fogja letenni a füzetet, hogy nem hiábavaló munkát végzett, mert a szórakoztatás mellett szerző sok oly dolgot elevenített fel emlékezetében, a mit épen a szakembernek feledni egy pillanatra sem szabad.

Szerző, a mint fennebb említve volt, az alomszedési mellékhasználatot szándékosan hagyta ki művéből, mivel azt feltétlenül károsnak tartja. Ezen meggyőződése teljesen indokolt, s alig is fog akadni erdészeti szakférfiu, a ki az alomszedést a mellékhasználatok sorából végkép kiküszöbölni nem törekednék. Ezen indokolt általános ellenszenvvel azonban még sem lehet az alomszedést teljesen kiküszöbölni hazánk azon vidékeiről, a hol az már évtizedek, avagy talán századok óta gyakorlatban van. Ilyenek a dunántúli vármegyék, a melyekbe ez az erdőkárosító mellékhasználat valószínűleg a szomszéd osztrák tartományokból csempészte be magát.

Ily körülmények között szerény nézetünk szerint a mellékhasználat ezen módjának szakszerű tárgyalása nem maradhat ki az oly műből, a mely a népnek van megírva, sőt ellenkezőleg,

helyet kell abban foglalnia már csak azért is, hogy a nép figyelme az alomszedés rendkívül káros voltára felhivassék, de másrészt, hogy az alomszedésnek ha nem is megengedhető, de bizonyos körülmények között eltürendő határai megjelöltessenek azok részére, a kiket — daczára az azzal járó nagy károsításnak, — a mezőgazdaság helytelen iránya által előidézett kényszerűség, legalább még egy időre erre a mellékhasználatra utal.

Ezért a szerző — szerény nézetünk szerint — felhivandó lenne, hogy művének sajtó alá rendezése alkalmával röviden ezen erdőpusztító mellékhasználatról se feledkezzen meg.

Mint hogy a pályamű egyebekben teljesen megfelel a pályázati feltételeknek még pedig úgy a tartalmat, mint a nyelvezetet illetőleg, azon szerény nézetünknek bátorkodunk kifejezést adni, hogy szerzőnek a kitűzött pályadíj feltétlenül kiadassék.

Kallina Károly.

Tomcsányi Gusztáv.

II.

Általánosságban az a megjegyzésem van, hogy szerző helyesebben teszi, ha az elmesélésszerű irály mellőzésével a fogalmak tömör, népies nyelven való, érthető megírására szorítkozik, mely esetben szerintem a mű vonzóbb, könnyebben megérthető leendett és a kitűzött czél is biztosabban eléretett volna. Attól tartok ugyanis, hogy az olvasók, a kik számára a mű megíratott, a nem igen érdekfeszítő, gyakran hosszadalmas elbeszélésszerű irály miatt a lényeg iránti érdeklődést elveszti s nem lesz annyi türelme, hogy a tudni kívánt szakbeli eljárás iránti tájékoztatás czéljából a teljesen nélkülözhető történet elolvassa. Szerző ezt maga is sejtve, 12-ik mű 3-ik oldalán megjegyzi: „már nagyon sok mindenféléről beszéltem és félek, hogy mindez zürzavarrá fog válni elmédben.“

Ha ezen elbeszélő modor mellőztetik, a mű terjedelme $\frac{1}{3}$ részszel apasztható.

Mellőzendőnek tartom továbbá azt, hogy a szerző más szakkönyveire, úgy szintén egyes, az „Erd. L.“-ban megjelent cikkekre hivatkozik, mert az érdekelt olvasók nem szerezhetik meg minden idézett munkát, annál kevésbé az „Erd. L.“-ban lévő folyamait.

Zavarják ezen idézések a nem laikus olvasót is és sokkal

jobban felelne meg a célnak is, ha az illető cikkeknek a kérdéses tárgyra vonatkozó részei röviden előadatnának.

Aggályaim vannak továbbá a tekintetben, vajjon nem messze menő dolog-e, népszerű munkában állabalakokról stb. beszélni? — hiszen a népszerű munkának feladata az, hogy oly nyelvet használjunk, a melyet a nép megért, a műszavak tehát lehetőleg mellőzendők.

Továbbá megjegyzéseim a részletekre nézve:

1. Az előszó első lapján azon szó: „tisztá“ főnévfőrevezetésekre vezethet, mert véleményem szerint fanemre nézve lehet az állab elegyes, vagy elegyítetlen, s ez értelemben nem lehet tiszta.

2. Kőrös helyett következetesen kőrözs használtatik, miért?

3. A 3-ik iv 1-ső oldalán nyár asak szó fordul elő nyárjasak helyett.

4. A 3-ik iv 2-ik oldalán csomósos kifejezés szerintem nem jó, helyesebb a „csomó.“

5. A 3-ik iv 4-ik oldalán zátony-sziget helyett egyszerűbben „zátony“ használandó.

6. Az 5-ik iv 3-ik oldalán alserdény használtatik „serdény“ helyett, ismerünk ugyanis elő- és utóserdényt, de alserdényt nem, s jobb lenne talán az alnövendék vagy növendék kifejezést használni.

7. Erdők és homokterületek című fejezetben a bálványfáról nincs említés téve, pedig ez is használatos, mert sarjadzási képessége nagy.

8. A 7-ik iv 4-ik oldalán. A gyertyán mindenütt kísézője a tölgynek, példa erre különösen a szlavonországi síksági tölgyesek.

9. 8-ik iv 2-ik oldal. 14—24 éves korokban helyett talán helyesebb lenne 10—30 éves; mert talaj és éghajlat szerint már 10 évestől fiatalabb korban is vágthatók a cserhántó erdők.

10. 10-ik iv 1-ső oldal. A fényigényes fák közül miért van a tölgy kihagyva? Hiszen a tölgyesemete a sűrű árnyékot 3 évig sem állja ki gyakran.

11. 23-ik iv 3-ik oldal. Az mondatik, hogy egy holdon 6400 drb csemete lehet hozzávetőleges becsü szerint; ezt nem tartom hihetőnek.

Különben a munka kiváló szakismerettel van megírva, s ha a fentebbi észrevételeim szerint legalább nagyjából megváltoztatattik, a pályadíjat megszavazandónak vélem.

Almásy Andor.

Az igazgató-választmány ezen vélemények alapján Fekete Lajos betérjesztett munkáját az I. számú véleményben javasolt kiegészítés kikötésével elfogadja és szerzőnek a megállapított 40 drb. arany pályadíjat kiadni rendeli. Kivánatosnak tartja továbbá, hogy szerző a sajtó alá rendezés előtt a II. számú bírálatban 1—11-ik számok alatt felsorolt észrevételeket is lehetőleg figyelembe vegye. A munka elbeszélésszerű párbeszédes előadását azonban az igazgató-választmány nem kívánja megváltoztatni, már csak azért sem, mert az egyesület által tervezett népszerű erdészeti ismerettár eddig megjelent két első füzete is abban a modorban van megírva, s mert a választmány érdemileg is ezt az előadási módot tartja megfelelőbbnek.

Ennek a munkának az első kiadása a feltételek szerint az egyesület tulajdonát képezvén, miként a megelőző füzetek, ez is 5000 példányban nyomandó ki és az egyesületi tagoknak az „Erdészeti Lapok“ útján, a magyar ajku községeknek pedig a törvényhatóságok útján ingyen lesz megküldendő.

VI. A Vaitzik Emil „Erdészeti számolási feladatok“ czimű munkájáról a kiküldött bizottság két tagja szintén betérjesztette már jelentését, a bizottság elnöke azonban hivatalos kiküldetése folytán a munkát még nem vizsgálhatta át, e munka felől tehát a bírálat csak a következő választmányi ülésen fog előterjesztetni.

VII. Az új vadászati törvényjavaslat tervezetét nem tárgyalhatja le már az igazgató-választmány a folyó évben, mert a véleményadásra kiküldött bizottság még nem terjeszthette be munkáját.

VIII. A folyó ügyek tárgyalása előtt elnök ő exja tudomására hozza a választmánynak, hogy a múlt ülésen kijelölt küldöttség az ő vezetése alatt f. évi október hó 31-én tisztelgett gróf Festetics Andor földmivelésügyi minister urnál, átadva az egyesület üdvözlését s kifejezést adva azon reményének, hogy ő nagyméltósága hathatós támogatásban fogja részesíteni az egyesület közérdekü törekvését. Gróf Festetics minister ur az egyesület

üdvözlését kitüntető szivességgel fogadta s biztosította a küldöttséget, hogy az egyesület közhasznú munkásságát telhetőleg támogatni fogja.

IX. Az 1896. évi ezredéves országos kiállítás VIII. Erdészeti és vadászati csoportja 5. alcsoportjának biztosa, Szécsi Zsigmond erdőtanácsos azt a kérést intézi az egyesülethez, hogy a magyar erdészeti irodalom birtokában levő termékeit a kiállításra bejelenteni sziveskedjék.

Az igazgató-választmány utasítja a titkárt, hogy a bejelentést megtegye.

X. Olvastatik Besztercebánya sz. kir. város polgármesterének elnök ő exjához intézett következő átirata :

6855/94. sz. — Nagyméltóságú Gróf és Elnök ur! Azon nagybecsű átiratára, melyet f. évi augusztus hó 15-én 1290. szám alatt a városunkban f. évi augusztus hó 23-ik napján megtartandó volt erdészeti kongresszusnak elmaradása ügyében e város tanácsához intézni méltóztatott, van szerencsém teljes tisztelettel Nagyméltóságodnak becses tudomására hozni, hogy a város képviselőtestülete f. évi 79. szám alatt kelt közgyűlési határozatával nagy sajnálattal vette tudomásul a kongresszusnak Nagyméltóságod nagybecsű átiratában kifejtett okok következtében történt elmaradását. Egyttal van szerencsém Nagyméltóságodnak teljes tisztelettel becses tudomására hozni, hogy a városi tanács intézkedéseket fog tenni az iránt, hogy városunk képviselőtestülete az országos erdészeti egyesület jövő közgyűlésének városunkban való megtartása iránt a meghívást ismételve, s már ez alkalmmal is kifejezést adhatok annak, hogy városunk közönsége ugyanoly örömmel és szives vendégszeretettel fogja fogadni az egyesületnek minden egyes tagjait, a minő örömmel és lelkesedéssel készült az ez idei közgyűlésre. Magunkat azon reménnyel is kecségtetve, hogy a jövő évben megtartandó közgyűlés alkalmával Nagyméltóságodat is lesz szerencsénk a vendégek sorában s a közgyűlés élén üdvözölhetni, magamat Nagyméltóságodnak kegyes hajlamaiba ajánlom és maradok mély tisztelettel — Besztercebányán, 1894. évi december hó 1-én. Nagyméltóságodnak kész szolgálója *Csesznák Gyula* polgármester.

Az igazgató választmány ezt az előzetes értesítést örömmel veszi tudomásul s egyszersmind elrendeli, hogy a f. évi közgyűlésen javaslatba hozassék, hogy az egyesület 1895. évi közgyűlése arra az esetre, ha Besztercebánya sz. kir. város érdemes közönsege a fentebbi értesítéshez képest meghízását megújítani fogja, mindenesetre Besztercebányán tartassék meg.

XI. Az országos erdészeti egyesület azon tagjai, kik az egyesület 1885. évi budapesti közgyűlésén jelen voltak, gyűjtés útján nagyobb összeget küldtek be az E. M. K. E. javára. Ezt az összeget az E. M. K. E. mint alapítványt kezeli s most azt a kérdést intézi az egyesülethez, hogy az alapító oklevelet milyen czimre állítsa ki. Miután az egyesület maga alapszabályai értelmében a gyűjtéshez nem járult hozzá, az alapító oklevélben sem szerepelhet neve.

A választmány tehát abban a nézetben van, hogy az oklevél a valóságnak megfelelően „az országos erdészeti egyesület 1885. évi budapesti közgyűlésén részt vett egyesületi tagok“ czimére állítandó ki.

XII. A mult évi közgyűléstől utasítást nyert a választmány, hogy az erdészet multjára vonatkozó történelmi adatok összegyűjtésével és kiadásával járó költségekről a következő közgyűlés elé részletes jelentést tegyen, hogy ennek alapján a közgyűlés a költségek fedezésére nézve határozatot hozhasson.

Az adatok összegyűjtésével és sajtó alá rendezésével járó költségeket az igazgató-választmány f. évi január hó 28-án már megállapította, de a kiadással járó költségekre nézve még számítások nem tétethettek, mert az anyag, melyet a szóban forgó történelmi forrásmunka felölelni fog, még nincs teljesen összegyűjtve.

Ennélfogva a folyó évi közgyűlésnek csupán a gyűjtés költségei jelentethetnek be, a kiadás költségeire vonatkozó jelentés megtételére pedig időhaladék kéretik, mit annál könnyebben megadhat a közgyűlés, mert ezek a költségek a jövő évben még ugy sem fognak esedékessé válni.

XIII. Az egyesület levéltára, számadási és más könyvei a rendelkezésre álló irat szekrényekben már nem lévén elhelyezhetők, a titkár felhatalmazást kér, hogy az irodahelyiségben levő nagyobb iratszekrény kiegészítéseül két iratványt szerezhessen be. Ezen

állványok a beszerzett költségvetés szerint mintegy 100 frtot vennének igénybe s ez az összeg a f. évi költségvetésben leltári tárgyak beszerzésére engedélyezett hitelből akadály nélkül fedezhető.

Jelenti egyszersmind, hogy az irodahelyiségekben lévő gázlángokat, melyek a rendkívül nagy hőfejlesztés folytán egészségtelenek voltak, jóváhagyás reményében újabb Auer-féle lánzókkal cseréltette ki, megjegyezvén, hogy az erre szükséges 33 frt 50 kr. a költségvetés XXIV. rovatában szintén fedezetet talál.

Az igazgató-választmány ezen beszerzéseket engedélyezi.

XIV. A Wagner Károly alapítvány, mely leginkább igénybe van véve, eddig az egyesület bevételeinek feleslegéből minden évben gyarapítottatott kisebb-nagyobb összeggel.

A titkár tehát javasolja, hogy az alapítvány tőkéje mely ez idő szerint 15.300 frt névértékű papirból és 33 frt 55 kr. készpénzből áll, ez évben is növeltessék valamivel, nevezetesen javasolja, hogy a tőke 15.500 frt névértékű 4%-os papirra egészítettessék ki, vagyis a 33 frt 55 kr. készpénzhez akkora összeg csatoltassék, hogy azzal 200 frt névértékű 4%-os koronajáradék legyen vásárolható.

Az igazgató-választmány a javaslatot elfogadván, a közgyűlésnek ily értelemben előterjesztés fog tétetni.

XV. A folyó évi pénzkezelés eredményéről a titkár, szemben a folyó évi költségvetés tételeivel, a következőket jelenti.

A bevételi rovatoknál az előirányzott összegek minden valószínűség szerint befolyjni fognak. Csupán az alapítványi kamatoknál, rendes tagsági díjaknál, az új készpénz adományoknál és az alapítványi tőkék törlesztésénél lesz előre láthatólag mintegy 2500 frt visszamaradás, ezt azonban a többi bevételi rovatok remélhető többletei nemcsak fedezni fogják, hanem előre láthatólag a bevételek az előirányzott összeget mintegy 1800 frttal felül is fogják mulni.

A kiadásoknál, nem véve tekintetbe az utolsó rovatot, hol az alaptőkéhez csatolt összegek, tehát a tulajdonképen megtakarítás számoltatik el, 12 rovatnál az előirányzott összegek pontosan be fognak tartatni, 8 rovatnál összesen mintegy 900 frt megtakarítás fog elérteni, 4 rovatnál ellenben 340 frt póthitelre lesz szükség. És pedig szükséges lesz még előre láthatólag az Erdészeti Zseb-

naptár költségeinél mintegy 50 frt, a postaköltségeknél 210 frt, a segélyeknél és jutalmaknál 5 frt és végül a magyar erdőtisztek árva leányait segélyező alapítvány kiadásainál 75 frt póthitel; ez utóbbi azonban csak látszólagos tullépés lesz, mert a megfelelő fedezet a rendkívüli bevételekben már meg van, abban az összegben t. i., mely az alapítvány múlt évi kamatmaradványból erre az évre számoltatott át. A valóságos tullépés tehát 3 rovatnál összesen 265 frtra fog rugni, melylyel szemben azonban a többi rovatoknál mintegy 900 frt fog megtakaríthatni.

A f. évi pénzkezelés mérlege tehát daczára az alapítványi kamatok és tagsági díjak jelentékeny visszamaradásának, a bevételeknél mintegy 1800 frttal, a kiadásoknál pedig mintegy 625 frttal kedvezőbben a költségvetésnél s így az utolsó rovat alatt előirányzott 5411 frt 28 kr. helyett mintegy 7400 frt lesz az alaptökéhez csatolható. És megjegyzendő itt még az is, hogy a fentebb mérlegelt kiadásokba az „Erdészeti Növénytan“ II. részének költségeire is számításba vétetett már 1200 frt, jöllehet a munka még nem jelent meg, s így a költségek sem válnak ez évben esedékessé. Mind a mellett czélszerű lesz az egészben mintegy 2000 frtra számítható kiadások fedezéséről legalább az említett 1200 frt erejéig már a folyó évi költségvetés terhére gondoskodni, mivel a jövő évi költségvetés könyvkiadási költségekkel ugyanis nagyon meg lesz terhelve.

Az igazgató-választmány a jelentést tudomásul véve, a kért 340 frt póthitelt engedélyezi s egyszersmind arra is felhatalmazza a titkárt, hogy az „Erdészeti Növénytan“ II. részének költségeiből 1200 frtot annak idején a folyó évi költségvetés terhére fizessen ki.

Végül tekintettel arra, hogy a tagsági díjak és alapítványi kamatok befizetésénél nagyobb hátralékok mutatkoznak, utasítja a titkárt, hogy az egyesület ügyvédjét a hátralékok behajtása körül erélyesebb és gyorsabb eljárásra hívja fel.

XVI. A fentebbi határozatok alapján a f. évi közgyűlés elé oly indítványok lévén terjesztendők, melyek jóváhagyás esetében az igazgató-választmány által már elkészített költségvetés módosítását teszik szükségessé, a titkár javasolja, hogy a már kinyomatott költségvetés illető tételei a következő módosítással hozasának javaslatba a közgyűlésnek:

A Wagner K. alapítvány tőkéjének 15.500 frt névértékre való felemelésével kapcsolatosan az alapítvány bevételei és kiadásai az első tervezetbe felvett 609 frt helyett 617 frtra emeltessenek fel; a könyvkiadásokra felvett 3000 frt pedig 5500 frtra emeltessék fel és pedig azért, mert a f. évi június 26-án tartott választmányi ülés határozata szerint, az Arató által javasolt erdészeti ponyva-irodalmi füzetekre kerekaszámban 1500 frt, a mai ülésen elfogadott „Erdőrendezéstan“ kiadására szintén 1500 frt; a Fekete Lajos népszerű munkájának 5000 példányban való kinyomatására mintegy 850 frt, a már sajtó alatt álló „Erdészeti Növénytan“ kiadására a f. évi költségvetés terhére fedezendő 1200 frton felül még mintegy 800 frt, s végül Tagányi Károly történész tisztelet díjának 1895-ben esedékes, de a Deák Ferencz alapítvány kamataiból már nem fedezhető részére 850 frt okvetlenül szükséges lesz.

Az igazgató-választmány ezen előterjesztés alapján felkéri az elnökséget, hogy a kinyomatott költségvetést ezen módosítással terjeszse a közgyűlés elé.

XVII. A titkár a következő folyamodványokat terjeszti elő:

1. Hell János nyug. erdőtiszt, rendes tag 8 frt hátralékának megfizetésére jövő évi április hóig haladékért folyamodik s egyszersmind nevét 1895-től kezdve a tagok sorából töröltetni kéri;

2. Urbán Gyula erdőakadémiai hallgató 16 frt tagsági díj hátralékát 1895. januártól kezdve 4 frtos részletekben óhajtja törleszteni;

3. Lábos Elek műszaki díjnok 24 frtnyi hátralékának törlesztésére anyagi helyzetének javulásáig időhaladékot kér;

4. Jenny Albert nagyváradi lakos, pénzügyigazgatósági díjnok rendes tag 56 frt tagsági díj hátralékának megfizetésében marasztaltatott el a bíróság által; a fizetés alól felmentetni kéri magát, mert 1886-ban az erdészeti pályától megválván, állítása szerint ezt az egyesületnek akkor bejelentette; tényleg azonban kilépési nyilatkozat tőle nem érkezett be, s az „Erdészeti Lapok“ is mostanáig járnak neki, a nélkül, hogy csak egy füzet is vissza érkezett volna tőle;

5. Karácsonyi Sándor m. kir. erdész az egyesület megkeresése folytán jelenti, hogy Hamrák Antal m. kir. erdész alapító tag teljesen vagyontalanul halt el, gyógyítási és temetési költségeinek

nagy részét is az államnak kellett fedezni, hagyatéka pedig a közhatósági leltár szerint csak érték nélküli ingóságokból állott; ennek folytán a titkár Hamrák Antal 160 frt alapítványi tőke és 16 frt kamat tartozását töröltetni kéri.

Az igazgató-választmány Hell János és Urbán Gyula kérelmét teljesíti, de Hellet egyidejűleg figyelmeztetni rendeli, hogy kilépése esetében az egyesület jótékony alapítványaiból nyerhető segélyekre vonatkozó igényét is teljesen elveszti; Lábos Eleknek tartozása törlesztésére az igazgató-választmány 1 évi időhaladékot ad, ellenben Jenny Albertet indokolatlan kérelmével elutasítja.

Végül a Hamrák Antal elhunyt alapító tag nevén nyilvántartott alapítványi tőke és kamat törlesztését a maga részéről engedélyezi.

XVIII. A megelőző választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek, u. m. magánkötelezvényben tett alapítványaik törlesztésére befizettek Gurányi István 20 frtot; Radu T. Miklós 5 frtot; és Kabina János 55 frtot.

XIX. A következő új rendes tagok vétetnek fel 1895-től kezdődő kötelezettséggel:

Hallama Mihály urad. segéd-erdész, ajánlja Gengtschmidt Frigyes, Tarnay Dezső műszaki dijnok, ajánlja Veress László; Berkes Ágost urad. körerdész, ajánlja Véssey Ferencz.

XX. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Bedő Albert alelnök és Ghyczy Emil választmányi tag kéretnek fel.

K. m. f.

Horváth Sándor,
titkár.

Tisza Lajos,
elnök.

Hitelesítésül:

Ghyczy Emil,
vál. tag.

Bedő Albert,
alelnök.

Vadászati

Magyarország vadlelő-

a m. k. földművelésügyi ministerium által

A vad neme		Az 1884—1893-ig terjedő				
		1884	1885	1886	1887	
N a g y v a d	h a s z n o s	Szarvas	2.252	2.079	1.889	2.126
		Dám	713	627	641	789
		Őz	10.263	8.944	8.714	9.333
		Zerge	51	69	84	81
		Mufflon	14	84	57	64
		Siketfajd	282	285	385	301
		Nyírfajd	125	143	119	109
		Császárfajd	4.660	3.826	5.086	4.012
		Fácán	37.296	25.537	37.743	40.162
		Tuzok	343	1.274	1.221	901
	Szalonka	14.038	16.603	16.668	14.048	
	kárt. és ragad.	Erdei	3.077	2.857	3.002	3.331
		Medve	260	239	163	184
Hiuz.		35	43	34	31	
A p t ó v a d	hasznos	Farkas	500	482	429	445
		Nyul	287.569	271.959	268.335	326.071
		Üregi nyul	12.255	11.787	10.635	16.173
		Fogoly	238.747	226.153	206.876	240.435
		Fürj és haris.	59.127	71.985	62.500	77.556
		Vadlud	2.635	5.349	2.626	2.693
		Vadkacsa	44.286	43.696	35.946	30.888
	kártékony és ragadozó	Különféle	77.692	68.670	52.304	61.616
		Borz.	1.475	1.362	1.175	1.540
		Róka	17.977	20.046	18.196	17.537
		Vadmacska	1.126	1.369	1.072	1.342
		Vidra	534	631	536	548
		Nyuszt, nyest	1.672	1.510	1.333	1.445
kártékony és ragadozó	Görény	4.476	4.377	4.300	4.970	
	Menyét	9.277	10.811	9.276	9.515	
	Egyéb emlősök	3.618	3.483	3.780	3.535	
	Különféle szárnyasok	183.362	190.475	197.330	207.712	
	Kóbor ebek és macskák	21.747	24.914	24.185	25.498	
Összesen		1,041.484	1,021.669	976.640	1,104.991	

tárca.

vése 1884—1893. évekről

hivatalosan gyűjtött adatok alapján.

időszak évi lelövésének részletes kimutatása.						
1888	1889	1890	1891	1892	1893	Összesen
2.012	2.683	3.171	2.047	2.337	2.468	23.064
621	805	1.229	747	866	738	7.776
7.421	9.138	10.292	7.327	8.846	9.522	89.800
102	84	144	155	117	89	976
38	38	49	7	8	19	378
280	207	297	254	289	251	2.831
276	125	140	100	233	266	1.636
4.035	4.430	4.397	4.830	5.347	5.024	45.647
32.463	44.962	67.563	33.268	44.084	43.895	406.973
597	927	1.642	982	704	1.125	9.716
15.209	15.817	14.661	14.362	16.740	16.274	154.420
2.784	2.798	2.605	2.297	3.399	2.918	29.068
137	215	215	160	181	181	1.935
25	28	48	24	38	27	333
364	356	362	320	390	421	4.069
240.900	307.577	424.702	201.507	428.477	334.012	3,091.109
10.794	9.110	18.271	8.470	11.648	20.702	129.845
140.470	167.383	309.768	93.289	110.658	125.847	1,859.626
89.363	66.031	70.393	108.652	105.759	99.318	810.684
2.917	3.137	4.211	4.254	5.927	3.394	37.143
27.455	31.745	30.257	32.219	33.914	32.173	342.579
41.888	47.086	47.771	58.537	61.980	53.191	570.735
1.123	1.290	1.535	1.180	1.449	1.479	13.608
16.027	17.715	17.934	17.247	19.262	20.565	182.506
1.214	1.069	1.047	819	1.307	1.197	11.562
502	480	463	477	534	488	5.193
1.332	1.657	1.843	1.503	2.114	1.966	16.375
3.996	4.666	5.550	5.328	5.634	7.035	50.332
7.419	10.372	14.293	10.667	13.018	13.738	108.386
5.130	5.534	12.541	6.530	11.526	8.026	63.703
190.093	204.287	227.096	221.218	226.565	210.570	2,058.708
25.176	24.852	27.755	25.762	27.739	26.975	254.603
872.163	986.604	1,322.245	864.539	1,151.090	1,043.894	10,385.319

Lapszemle.

A lombfalevél mint takarmány. Az állattenyésztés érdekeinek felkarolása mind gyakrabban felszínre veti azt a kérdést, hogy a állatok etetésénél mennyire lehet pótolni a mezei takarmányféléket a lombtakarmánnyal, s e tekintetben hogyan kell gondolkodniok a mezőgazdáknak, valamint az erdőgazdáknak is, minthogy a lombtakarmánygyűjtés bizonyos esetekben az erdészeti érdekeinek háttérbe szorítása nélkül megtörténthetik. Erre nézve *Girard* igen érdekes és tanulságos kísérleteket tett, s ezek után szerzett tapasztalatait az „*Annales agronomiques*“-nek már 1892. évfolyamában nyilvánosságra hozta. *Girard* röviden összevonva a következőket mondja.

A lombfalevél két részből áll: u. m. a levéllemezből és a levélnyélből; utóbbi vízben és cellulozban dusabb előbbinél, tehát több olyan anyagot tartalmaz, melynek nincsen tápértéke. A táplálásra szükséges anyagok (nitrogéntartalmú anyagok, zsíradékok, szénhidrátok) a levéllemezben vannak nagyobb mennyiségben felhalmozva.

Ha fiatal és öregebb lombleveleket összehasonlítunk, azt látjuk, hogy a fiatal lombozatban a nitrogéntartalmú anyagok, zsíradékok és szénhidrátok mennyisége aránylag csekélyebb; ezt azonban a nagyobb üdeség, csekélyebb celluloz- és ásványanyagtartalom pótolja. A fiatal lombozat könnyebben emészthető, mint a korosabb.

Girard vizsgálódásaiból kitűnik továbbá, hogy a lombozat zsíradéktartalma egy tenyészév alatt csak igen csekély mértékben változik, gyarapodás általában augusztus hónaptól kezdve észlelhető. Azon igen elterjedt nézet, mintha a nitrogéntartalmú anyagok mennyisége a korról fogva, *Girard* igen sok vegyelemzésénél nem bizonyult helyesnek. A legtöbb esetben azt tapasztalta, hogy azok mennyisége július 1-től október 1-ig majdnem változatlan maradt. A nitrogénmentes anyagok (u. m. cukor-, proteinanyagok, gummi szurok, keményítő, szerves savak-tanin stb.) augusztus elejétől szinte állandóan maradnak. Gyakorlati okoknál fogva *Girard* a májusi és júniusi, valamint az október után igen öreg lombozatokat e vizsgálódásai tárgyává nem tette, mivel a fa lélegző és áthasonító szerveitől való megfosztása korán nyáron, amikor azokra legnagyobb szükség van, a biztos halál veszedelmével járna, s

korán, nyáron a lombaratás különben is gyengén ütne ki, és végre az igen fiatal lombnak takarmányképen való felhasználása a marhára igen veszélyes. Másfelől meg a marha az első fagyok után lehullott lombot meg nem eszi.

A lombgyűjtésre legajánlatosabb hónap, növényélettani okból, a szeptember. Girard véleménye szerint előnyös a fákról a lombot korábban learatni, hogy így a fának ideje maradjon az újra kilevelzésre s így két aratást adjon.

Arra a fontos kérdésre, hogy a lomblevelek tápanyagtartalma miképen viszonylik a takarmányfélékéhez, a Girard értekezésében foglalt nagyobb táblázatos kimutatásból kivont következő szám-
adatok adják meg a feleletet.

	víz	ásványi alkatrészek	zsíradékok	nitrogentar- talmu anyagok	nitrogen men- tes kivont anyagok	celluloze
fű	80·0	2·0	0·3	3·5	9·2	4·5
zab	81·0	1·4	0·5	2·3	8·3	6·5
vörös lóhere (virágzás előtt)	83·0	1·5	0·7	3·3	7·0	4·5
luczerna	74·0	2·0	0·8	4·5	9·2	9·5
falomb.	62·4	3·6	1·7	5·4	21·8	5·1

Ebből a táblázatból kivehetjük, hogy a felsorolt takarmányfűvek táperőre nézve vegyileg a lomblevelek mögött elmaradnak, kitűnik továbbá Girard táblázatából, hogy ily értelemben nemcsak az itt felsorolt, hanem az összes, nálunk termesztett takarmányfűvek táperőre nézve mögötte állanak a leveleknek.

Hogy azonban valamely takarmány valódi tápértékét mérlegelhesük, nem elegendő annak vegyi összetételét ismerni, hanem meg kell állapítani még az emészthetőségét is.

Girard ezen emészthetőségi együttható megállapítása végett számos beható kísérletet tett, úgy, hogy egyugyanazon juhnak az alábbi táblázatban foglalt takarmányféléket egymásután adta. Ezen kísérletei a következő eredményeket szolgáltatták:

	ásványi alkatrészek	zsiradék	nitrogen tar- talm anyagok	nitrogenmen- tes anyagok	celluloze
Robinia levele	75·5	68·2	91·8	91·4	81·5
Lógesztenye levele	42·3	26·8	77·2	78·8	49·9
Szil levele	38·1	22·9	73·0	81·6	57·3
A felsoroltak számtani közepe . . .	51·9	39·3	80·7	83·9	62·9
Zöld luczerna	34·1	9·5	86·2	82·3	59·6

Gyakorlati értéke csakis a három utolsó hasámban foglalt adatoknak van. Ezek pedig minden kétséget kizárólag igazolják, hogy a lombfalevelek juhtakarmány gyanánt előnyösen felhasználhatók, ámbár a nitrogentartalmu anyagoknak menynyisége tekintetében a luczerna fölötte áll a lombleveleknek.

A mi ezekről a juhokkal tett kísérletekről áll, az a többi háziállatokra is vonatkozik. A lombtakarmánynak használata az állatok egészségére semmiféle káros hatással nincsen, a tej menynyisége és annak vegyi összetétele sem szenved észrevehető változást, kivéve, hogy a lombtakarmánynyal etetett tehének és kecskék teje valami különös, jellemző, de nem kellemetlen ízt kap.

Ezek a vegyelemzések és táplálási kísérletek határozottan kedvező eredményre vezettek a lombalomnak takarmány gyanánt való használatánál is; ezek szerint ugyanis az alom egyenértékűnek mondható a hüvelyesekből nyert takarmánynyal. Ajánlatos ily használatra a nyár, fűz, hárs, szil, éger, gyertyán, kőris, juhar és tölgy nyakaló üzemben kezelve (Kopfhohwirtschaft).

Lombfatakarmány nyerésre Girard nem akarja az erdészeti szempontból rendszeresen kezelt erdőket ajánlani, mert van elég kiterjedt oly mocsaras és kopár földterület, számos rét és patakszél folyópart, mely ezen az uton hasznosítható lenne. Nedves talajon való tenyésztésre különösen az égert és a kőrist hozza ajánlatba, száraz talajon az ákácot.

Feltűnő az ákáczelevek magas tápereje. Minden tekintetben első helyen áll, és mint takarmánynövénynek fontossága annál nagyobb, mivel levelet rendkívül bőven fejleszt, s ezt minden állat

szivesen eszi. E mellett még azon nagy előnye is van az akácznak hogy mint a hüvelyesek családjába tartozó faj, a levegő szabad nitrogénjét áthasonítja és hogy még az olyan talajban is, melyben más növények már elcsenevésznek és nem találják meg a fejlődésökhöz megkívántató tápanyagokat. az akác eléggé jól fejlődik. Ha minden kopárság akácczal lenne beültetve, a mezőgazdák takarmányhiányról nem panaszkodhatnának.

(A „Centralblatt f. d. ges. Forstw.“ után: *Dohnányi P.*)

A fapiacról.

Deczember 26.

(*B.*) A már lejártó 1894. év faüzleti viszonyai kedvezőbb körülmények közt indultak volt meg, mint a minők között most vannak és sajnos, a közelebbi időre szintén alig várható előnyösebb fordulat; legalább erre utalnak azok a kedvezőtlen kereskedelmi viszonyok, melyek az emberi fogyasztás elsőrendű szükségleteinek, a gabona, vas és szén keresletének, valamint a gyapjunak és bőrnek jelentékeny ár-csökkenését okozzák s melyek egyzersmind magukkal viszik a fát is, mely az embernek épen oly közvetlen elsőrendű szükséglete s épen oly tárgya a világkereskedelemnek, mint a többi. Az a gazdasági válság, mely nemcsak nálunk és Európa többi országában sujtja a földművelést, de már Amerikában is jelentkezik, a fapiacot szintén új, ismeretlen irány felé tereli, s bár ma még inkább a kétkedés köti le a fakereskedői körök figyelmét, de azért már is egyre jobban szaporodnak az eladatlan fűrészelt faanyagok készletei, melyekhez a jövő tavaszon új termelésű anyagok érkeznek a bizonytalan értékesíthetős kilátásával.

Faüzleti viszonyaink, melyekre az általános kereskedelmi helyzetből kifolyó nehézségek az áruk nagy terjedelménél és súlyánál s a szállítás ebből eredő költségességénél fogva kétszeres teherrel súlyosodnak, a legkörültekintőbb eljárást igénylik a kereskedők s a leghathatósb támogatást a vasuti szállítás és kereskedelmi elbánás tekintetében az államhatalom részéről; nevezetesen pedig gyors intézkedéseket arra nézve, hogy az olasz, spanyol és francia piacok a legnagyobb mértékben felkereshetők legyenek, melyeken nemcsak tölgy-, de fenyőfa-anyagainkkal is lehetne és kellene új összeköttetéseket létesíteni.

A legkeresettebb anyagok közé sorozható ez idő szerint a jó szőlőkaró, nevezetesen a gömbölyű fenyőfakaró, melylyel különösen az áterdülésre alkalmas fiatal luczfenyvesekkel bíró azok a birtokosok, kiknek erdejéből a vasúthoz való szállítás rendkívül nagy költséget nem igényel, csinálhatnak jó üzletet, miután az ujon telepítendő szőlők terjedelme örvendetesen szaporodik.

A tüzfára remélhető, hogy a néhány nap óta országszerte beállott hideg a fogyasztást lényegesen elősegíti s ez anyagnál, bár az elért árak általában alacsonyak, már az is nagy nyereség.

Egyes piacokról ártételeket nem közlünk, hanem utalunk korábbi közleményeinkre.

Az 1894. év őszén tartott erdőöri szakvizsgák eredménye.

I.

A folyó év őszén összesen 15 helyen tartott erdőöri szakvizsgáknak eredménye a következő volt.

A vizsga megtartásának helye	Vizsgaeredmény			
	kifünő	jó	kielégítő	elbukott
1. Budapest	4	5	13	4
2. Pozsony	3	5	11	8
3. Kassa	1	10	36	14
4. Besztercebánya	4	5	17	7
5. Debreczen	1	8	10	1
6. Kolozsvár	1	6	14	9
7. Brassó	1	4	11	3
8. Pécs	2	7	21	5
9. Temesvár	3	7	37	13
10. Máramarossziget	2	2	7	3
11. Sz.-Udvarhely	1	3	3	—
12. Miskolcz	6	15	21	7
13. N.-Szeben	2	6	7	4
14. Zombor	3	3	5	1
15. Szombathely	1	16	32	17
Összesen:	35	102	245	96
	(7%)	(22%)	(51%)	(20%)

II.

Érdekes áttekintést nyújthat az alábbi kimutatás arra nézve, hogy a letelt 15 év alatt (1880-tól—1894-ig) az erdőtörvényben kötelezővé tett erdőöri minősítést hányan s mily eredménnyel szerezték meg.

Ezen hivatalos adatok szerint megvizsgáltatott és a vizsgát letette vagy elbukott:

évben	vizsgára ment összesen	a vizsgát letette				megbukott szám és százalék.
		kitűnően szám és száz.	jól szám és száz.	kielégítőn szám és száz.	összesen szám és száz.	
1880	106	18 (17)	31 (31)	52 (52)	101 (95)	5 (5)
1881	154	24 (18)	47 (35)	64 (47)	135 (88)	19 (12)
1882	216	31 (16)	57 (31)	98 (53)	186 (86)	30 (14)
1883	247	23 (11)	72 (34)	118 (55)	213 (86)	34 (14)
1884	227	32 (16)	75 (39)	86 (45)	193 (85)	34 (15)
1885	252	26 (13)	73 (35)	106 (52)	205 (81)	47 (19)
1886	281	39 (16)	86 (36)	112 (48)	237 (84)	44 (16)
1887	319	28 (11)	80 (30)	154 (59)	262 (82)	57 (18)
1888	443	40 (11)	132 (35)	207 (54)	379 (86)	64 (14)
1889	501	54 (12)	145 (33)	240 (55)	439 (88)	62 (12)
1890	493	51 (12)	142 (34)	222 (54)	415 (84)	78 (16)
1891	573	45 (10)	160 (34)	267 (56)	472 (83)	101 (17)
1892	607	40 (7)	158 (26)	299 (49)	497 (82)	110 (18)
1893	516	40 (8)	122 (24)	279 (54)	441 (86)	75 (14)
1894	478	35 (7)	102 (22)	245 (51)	382 (80)	96 (20)
Összesen:	5413	526 (10 ⁰ /o)	1482 (27 ⁰ /o)	2549 (47 ⁰ /o)	4557 (84 ⁰ /o)	856 (16 ⁰ /o)

Felhívás.

A legelő-erdők berendezését és hasznosítását tárgyaló munka megírására hirdetett pályázatra beérkezett és megbirált pályaművek közül a „Magyarország állattenyésztésének fejlesztése és ez által a közvagyonosodás előmozdítása érdekében az erdészetnek az erdőtalajokon való legeltetést a talaj termőképességének megóvása mellett a lehető legszélesebb körben ki kell terjesztenie“ jellegű munka oly feltétel mellett, hogy szerző azt az igazgatóválasztmánynak m. évi december hónap 7-én tartott ülésén erre vonatkozólag hozott határozata értelmében (lásd ugyanezen füzet 1064. lapján) átdolgozza és kiegészíti, a pályadíjra érdemesnek találtatott; egy másik

dicséretre méltatott s „Az erdő- és mezőgazdaság két iker testvérek, karöltve kell egymással járniok“ jeligéjü munkára nézve pedig elhatároztatott, hogy az szerző beleegyezésével megfelelő honoráriumban való részesítés mellett az „Erdészeti Lapok“ legközelebb megjelenő füzeteiben kiadassék.

Ennélfogva az idézett jeligéjü munkák szerzői felhivatnak, hogy az egyesület titkárságát alkalmas módon (és pedig a pályadíjnyertes szerző mindenestre nevének titokban tartásával) mielőbb értesíteni sziveskedjenek, hogy a jelzett feltételeket elfogadják-e s illetve, hogy a pályadíjnyertes szerző hajlandó-e művét a megállapított határidőig (1895. október hónap 1-éig) átdolgozni és kiegészíteni, s ha igen, ugy a kézirat mily czimen s hova küldessék; a dicséretet nyert munka szerzője pedig, hogy művének az „Erdészeti Lapok“-ban való közzétételébe beleegyezik-e?

Budapest, 1894. deczember 25-én.

Az Orsz. Erd. Egy. titkári hivatala.

Különfélék.

A gyaluló fűrész munkáját a feltaláló, mint a mult füzetben előre is jelezve volt, Neuschloss Károly fakereskedő czég budapesti margitrakparti fűrésztelepén f. hónap 15-én nagyszámu érdeklődő közönség előtt tényleg és pedig kedvező sikerrel bemutatta. A keretbe beállított 6 drb penge már megelőző napon, 14-én, működésben volt s a fűrész munkáját a földmivelésügyi-ministerium erdészeti főosztályában alkalmazott erdőtisztek közül már e napon is többen megszemléltek. A tulajdonképeni bemuta-

tóra 15-én a fővárosban tartózkodó, valamint a közgyűlésre vidékről feljött erdőtisztek közül sokan megjelentek, de számukat majdnem felülmultha a fakereskedők, fűrészteleptulajdonosok, építési vállalkozók közül megjelentek száma, kikhez több külföldi cégnek képviselője is sorakozott, tanuságaul annak, hogy a találmány lényege s a tőle remélhető következmények fontossága az üzlet szempontjából is már szintén nagy érdeklődést keltett.

Székely a pengékkal fenyőt és tölgyet vágatott. Az eredmény mindkettőnél megfelelt azoknak a várakozásoknak, a miket a feltaláló a gyalufűrész munkájára nézve támasztott s melyeket az „E. L.“ mult füzetében kifejezésre juttatott. Ezt a véleményemet megerősíti az a körülmény, hogy több cég és fűrésztulajdonos már korábban tárgyalást kezdett a feltalálóval, a bemutató után pedig vele a szabadalmat nyert találmány teljes megvásárlása s illetve a fűrész használhatásának megengedése tekintetében alkuba bocsátkozott.

Nem érzem magamat indittatva, sem feljogosítva a találmány használhatóságát és értékét, a tőle várható eredményeket már most, midőn annak a feltaláló által való értékesítése még meg nem történt, bővebb bíráltság alá venni. E tudósítással csak egy újabb adattal kívántam növelni azt a nyomot, melyet a mi szakunk körében megtermett találmány erdőgazdaságunk minden ágának fejlődését lehetőség szerint visszatükrözni hivatott szaklapunkban hagyott; megjegyezvén mindazonáltal, miszerint igen kívánatosnak vélem, hogy a találmányról ne ez legyen az utolsó közlemény e helyen.

Másfelől azonban nem mulaszthatom el annak a nézetemnek kinyilvánítását, hogy bár milyen értéke és jelentősége legyen is a találmánynak, a felett nekünk egyszerűen „napi-

rendre“ térnünk semmi esetre sem szabad, de sőt még az sem lenne menthető, ha érdeklődésünkkel csak várakozó állást foglalnánk el s megelégednénk a készen elénk táruló eredményekkel. Mert megengedem ugyan, hogy a találmánynak megtörtént bemutatása alapot már is szolgáltatathatott arra nézve, hogy a találmány lényegét könnyen felfoghassuk, magának a fűrésznek mechanikai munkáját eredményében alakilag szemlélhessük s mindezekből kiki a maga felfogásához és tapasztalat-köréhez mérten következtetéseket vonhasson le: de kétségtelen másfelől, hogy nemcsak tudományos, hanem tisztán gyakorlati szempontból sem elégséges ez a bemutató arra, hogy ennek alapján a találmányt s a hozzá kapcsolódó fogalomkört tisztán s mélyéig hatolva meglátni és megláttatni lehetne. A tett próbá elégséges lehetett s tényleg elég is volt arra, hogy nemcsak az érdeklődést felkelteni bírja, hanem az érdekeltek előtt a találmánynak gyakorlati alkalmazását, tehát az erre való engedély megszerzését, kívánatossá tegye, ámde a nem ilyen: ugyszólván tisztán üzleti, hanem egyszersmind tudományos czélzatu vizsgálat bizonyára tág mezőre bővíthetné ki a következtetéseket mindazokra a kérdésekre nézve, melyeket a feltaláló a m. füzetben közölt cikk soraiban már felvetett s melyek, még pedig számosak, ujonnan felvethetők.

Az ilyen szempontból való vizsgálat már általános érdekű az erdészetre nézve, a kérdésnek ily irányban való tisztázása nem tehető már sem a feltalálónak, sem a találmány jövőbeli tulajdonságának kizárólagos feladatává, ezzel magának az erdészetnek kell foglalkoznia s a mennyiben kívánatos, esetleg még áldozatot is kell hoznia. *(Sylvius.)*

Az orosz koronauradalmi erdők területének megnagyobbodása. Az orosz földmivelésügyi ministeriumnak

és a koronajóságok igazgatóságának legutóbb közzétett 1893. évi lezárolásából kitűnik, hogy a koronajavak erdőigazgatóságának kezelése alatt levő erdők területe 1894. január 1-én 226,809.021 deszjatint*) tett ki. Ebből az európai Oroszországban 115,568.856·9 deszjatin, a Kaukázusban 4,302.986·5 deszjatin, nyugati Szibériában és Turgai környékén 106,937.177·7 deszjatin fekszik.

Az összes területből volt: hasznavehető erdőtalaj 117,794.516·9 deszjatin; mezőgazdasági birtok (erdészeti személyzet bérföldjei és falusi földrészletek) 1,197.701 deszjatin és terméketlen talaj (tenger, folyók, utak, mocsarak, s több effélék) 107,816.803·2 deszjatin.

Az utolsó tíz év alatt, vagyis 1884-től 1893-végéig a koronauradalom erdőigazgatósága nagy haladást tett. Nemesak a hasznavehető erdőtalaj emelkedett 98,094.000 deszjatinról 117,795.000 deszjatinra, hanem maga az erdőterület is 123·8 millió deszjatinról 226·8 millió deszjatinra növekedett vagyis 83·8%-kal szaporodott.

Az összesen 226,809.021·1 deszj. kiterjedésű erdőkből, melyek a koronajavak erdőigazgatósága alá tartoznak, 1894. évi január 1-ig 13,726.942 deszj. kezeltetett üzemterv szerint.

A mezőgazdasági birtokokból, melyek területe 1894. január 1-én 1,411.669 deszj.-t tett ki, bérletekre 1,138.661 deszj. és az erdészek, azok segédei és az erdőörök földjére 273.008 deszjatin esett.

Az átlagos évi bevétel, melyet az utolsó három évre az erdészek és segédek a földrészletek után kimutattak, 147.483 rubelre ment fel.

A korona-erdőigazgatóság felügyelete alatt 8171 korona

*) Egy deszjatin = 10.925·20 négyzetméter.

épület állott, a melyek összesen megközelítőleg 5,000.000 rubel értéket képviseltek; ezek közt voltak természetbeni lakások az erdészeti személyzet részére és különféle gazdasági épületek. (Közli: *Balogh E.*)

Egyesületi hirdetések.

Az „**Erdészeti Zsebnaptár**“ új évfolyama (1895. évi XIV. évfolyam) megjelent. Megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál és pedig legezlszerűbben postautalvánnyal. Ára bérmentetlenül elküldve az egyesület tagjai részére 1 frt. nem tagok részére 1 frt 50 kr. Ha egy vagy két példány megrendelése esetében az előbbi árakon felül példányonként 15 krral több küldetik be, az elküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) eszközöltetik. Kettőnél több példány megrendelése esetében az elküldés zárt csomagokban történik s a szállítási díjat az átvétel alkalmával a megrendelő fizetheti ki.

Az „**Erdőhasználatlan**“ **kézikönyvének** Szécsi Zsigmond m. kir. erdőtanácsos, erdőakadémiai tanár által átdolgozott s bővített II. kiadásának eddig még el nem kelt példányai a szerzőnek átadattak. A könyv ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére 6 frt, nem tagok részére pedig 8 frt. Megrendelhető postautalványon vagy pedig utánvétellel való küldésre egyszerű levelezőlapon is szerzőnél (Selmezbányán).

„**Erdészeti növénytan**“ című, 200 arannyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai részére 2 frt 80 kr.; nem tagok részére pedig 4 frt. Legezlszerűbben postautalvánnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál, mely a művet abban az esetben, ha a fentebbi összegen felül még 25 krajczár beküldetik (keresztkötés alatt, ajánlva), bérmentve küldi meg.

Az „**Erdő-Ör**“ vagy „**Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben**“ című munka hatodik kiadása még kapható. Felkéretnek tehát azon erdőhivatalok, erdőgondnokságok és szaktársak, kik az erdészeti műszaki segédszolgálatra készülő egyének részére

ezen könyvet megszerezni kívánják, hogy annak postautánvétel útján leendő megküldése iránt az „Erdészeti Lapok“ kiadóhivatalát értesíteni sziveskedjenek. Ára példányonként 3 frt.

Az „**Erdészeti Rendeletek Tára**“ 1880—1884. évi I—IV. évfolyamának III. kiadása; az 1890. évi vagyis X., az 1891. évi vagyis XI. és végül az 1892. évi, vagyis XII. évfolyama az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.) megrendelhető. Ára az egyesület tagjai részére, az 1880—1884. évfolyamok III. kiadásának 2 frt, az 1891. évfolyamnak 30 kr., az 1892. évfolyamnak 20 kr. és az 1890. évfolyamnak 70 kr.; nem tagok részére pedig 3 frt, illetve 60 kr., 40 kr., illetőleg 1 frt 40 kr. Az 1885. évi V., az 1886. évi VI., az 1887. évi VII., az 1888. évi VIII. és az 1889. évi IX. évfolyam teljesen elfogyott. (Az 1885—1889. (V—IX.) évfolyamok második kiadásának elkészítése már folyamatba tétetett.)

Az „**Erdei facsemeték nevelése**“ című munka megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.). Ára az egyesület tagjai részére 1 frt 50 kr., nem tagok részére 2 frt.

„**A tölgy és tenyésztése**“ című pályanyertes munkának eddig még el nem kelt példányai a szerzőnek Fekete Lajos akadémiai tanárnak adattak át. Megrendelések egyszerű levelezőlapon, vagy postautalványon közvetlenül Selmeczre a szerzőhöz intézendők. Ára az egyesület tagjai részére 2 frt, nem tagok részére 3 frt.

Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe, a mely az egyesület nagytermében levő eredeti olajfestmény után készült, megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utca 10.). Ára az egyesület tagjai részére csomagolással és postaköltséggel együtt 3 frt 50, nem tagok részére 4 frt.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1894. évi november hóban.)

A rövidítések magyarázata:

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; kpa. = készpénz alapítvány; WKa. = Wagner Károly alapítvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapítvány; BAa. = Bedő Albert alapítvány; Asa. = Magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapítvány; td. = tagsági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeletek Tára; ab. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; ÓFa. = Ó Felsége fénynyomatu arczképe; Ecs. = Erdei facsemeték nevelése; Fest. = Fekete Lajos. Főbb fanemek csemetéinek természetése; Eht. = Erdőhasználatlan; ik. = takarékpénztári időközi kamatok; Ék. = Értékpapírok kamatai.

	Befizetések frt		Befizetések frt
Állampénztár az orsz. vízép. hivatal vizr. osztálya ré- szére lb.	275.—	Domokos Sándor ak.	4.—
Állampénztár Ert. és Npt.	19.56	Deé Mihály td.	3.—
Arató Gyula 1894. Npt.	1.—	Darkó Gábor td.	8.—
Artner Ferencz ld.	2.—	br. Drasche-féle főigazgatóság hd.	7.35
Apatini erdőhivatal Npt.	1.50	Drexler Ignác td.	8.—
Ács Sándor ak. 8.— Npt. 1.20	9.20	Deutsch Zsigmond Npt.	1.50
Agh Gyula ak.	8.—	Egyesült magyarhoni üveg- gyárak részvénytárs. hd.	6.23
Bedő Albert lb. 77.25 üb. 1.43	78.68	Eifler & Comp. hd.	10.70
Buxbaum Sándor lb. 77.25 üb. —.31	77.56	Eifler A. h. előleg	5.—
Bárdos József td.	5.—	gf. Festetics Pál déghi ura- dalma hd.	4.15
Boroskai János td.	8.—	Galler Jakab lb. 150.— üb. —,54	150.54
Brannich Kálmán td.	8.—	Gömör-Kishont várm. pénz- tára hd.	5.75
Beregvármegye felvidéki járás főszolgabírája hd.	5.—	Gömör-Kishont várm. pénz- tára hd.	7.75
Bogsch Árpád td.	5.—	Garda János td.	8.—
Brassói bányá- és kohórész- vényegylet hd.	5.35	Gavra János td.	8.—
dr. Bungha István hd.	5.75	Göttmann Imre td.	8.—
Bucsányi József td.	8.—	Gasser Lipót hd.	3.15
Cseh Pál ak. 8.— pk. —.30	8.30	Grill Károly Npt.	4.50
Chászár Kár. td. 8.— hd. 4.95	12.95	Hosszufalu m. k. erdőgond- nokság két erdőszolga rend- birságából WKa.	3.—
Csepregi erdőgondnokság a soproni helyett hd.	10.15	Habel Lambert td.	4.—
Czelvikker József Npt.	1.15	Hornvánszky Viktor (Roheim Károly alapító-tag részére	
Czeglédi számtartóság hd.	7.30		
Chabada Géza td.	8.—		
Csernátfalú község előljáró- sága hd.	2.39		
Csigaházy Gábor td.	8.—		

Befizetések frt		Befizetések frt	
1832/1894-iktm.) üb. 3.20		Novátsek Róbert td.	8.—
Eht. 6.— nvt I. 2.80	12.—	ifj. Nagel Ottó nvt I.	4.—
Heim János td.	8.—	Nagykörös város hd.	6.95
Hamernyik Béla td.	7.45	Nagy Domokos hd.	3.35
Husek Ferencz td.	5.—	Nyitrai püspöki erdőhiv. hd.	9.75
Halmi főszolgabíró hd.	6.59	Nyemecz János ld.	2.—
Hollós Ferencz ak. 8.— pk.		Oesterreicher Lujza lb. 167.50	
—15	8.15	üb. —50	168.—
Jungbauer Antal lb. 206.—		Ökörmezői főszolgabíró. hd.	15.85
üb. 1.—	207.—	Orsovai erdőhivatal hd.	5.35
Jovits Lázár ak. 8.— pk. 10.—	8.10	Pukáts Antal ak. 8.— pk.—26	8.26
Jolsvai főszolgabíró hd.	3.51	Popu Ágoston td.	8.—
Kraus Sándor Npt. pótlás ...	—65	Peternek Ferd. hd.	—50
Korb Flóris Nándor lb. 175.—		Pfeifer Ferdinánd Ert.	5.80
üb. —50	175.50	Plech József td.	8.—
Kun István td.	4.—	Peternek Ferd. hd.	—70
Kákosi László td.	8.—	Porubszky Árpád td.	4.—
Knebel Kálmán td.	8.—	Peltzmann Adolf td.	4.—
Körössy György td.	8.—	Porubszky Gyula td.	8.—
Kereskedelemügyi m. k. mi-		de Pottere Gerard ...	8.—
nisterium hd.	7.35	Rutska Tivadar lb. 118.50 üb.	
Kineses Jozsef td.	16.—	—43	118.93
Kilián Frigyes ld.	40.—	Rózsahegy város hd.	7.35
Kassa város hd.	7.35	Rozim József td.	8.—
Kfeller Károly td.	8.—	Radu T. Miklós att.	5.—
Kovács Gusztáv Eht. 6.—		Ritter Károly td.	8.—
nvt. 2.80, td. —25	9.05	Rebek József td.	8.—
Kossányi Béla td.	4.—	Révai Leo Npt.	1.50
Karvas Emil td.	8.—	Sponer Sándor lb. 75.— üb.	
Kóloom község hd.	5.75	—30	75.30
Kovácsnai főszolgabíró hd.	6.87	Somogyvárm. pénztára hd.	9.75
Kassa város hd.	10.15	Szepesi Lapok kiadóhiv. hd.	6.90
Lányi Aladár td.	8.—	Seifert Lajos ld.	2.—
Loványi Lénárd ak. 16.— pk.		Seenger Lajos td.	3.—
—15	16.15	Szücs Dénes td.	7.85
Lenhard Antal td.	8.—	Selymessy Ferencz td.	10.—
Levendovszky Nándor td. ...	8.—	Salix Gyula td.	8.—
Lindenmayer Frigyes td. ...	8.—	Szojka Gyula Eperjes td. ...	8.—
Levitzy Albert Eht. 6.—		özv. Sável Sándorné td.	16.—
Ecs 1.50	7.50	Schmidt Fer. Szászrégen td.	8.—
Lugosi erdőigazgatóság hd.	8.84	Sényi János td.	3.—
Lutzay Mihály td.	4.—	Szkalák Károly td. 8.— Npt.	
Lippay főerdőhivatal hd. ...	4.15	1.15	9.15
Maas Ottó hd.	5.60	Schwarz Rezső td.	8.—
Metzger Béla E. L. 1894. VI.		Sztávács Norbert td.	4.—
és VII.	2.—	Szálka Albert td.	16.—
Br. Majtényi László ak.	5.—	Scholtes Henrik td.	8.—
Murina György Eht 6.— nvt I.		Skrbek Károly td.	8.—
2.80, Ecs 1.50	16.36	Tandor Ottó lb. 46.25 üb.	
Mihálik Kálmán hd.	2.—	—21	46.46

Befizetések		Befizetések	
	frt		frt
Trájer Simon lb.	82.50 üb.	Zágrábi erdőigazgatóság Ert.	28.86
T —.29	82.79	Ziegelhoffer Mihály td.	16.—
Tuzson János td.	10.—	Zankó Emil td.	8.—
Temesvár város hd.	9.35	Zirczi apátsági erdőhiv. hd.	11.75
Trauer Gyula td.	8.—	Zigler Mihály td.	8.—
örzs Kálmán lb. 67.— üb.		Zsarnóca - kohói erdőgond-	
—28	67.28	nokság hd.	7.02
Tonhász Gyula td.	8.—	November hóban	2495.28
Tatarek János td.	4.—	Január—október havi bevétel	21849.04
Vaitzik Emil td.	2.—	Összesen:	24344.32

Sajtóhiba.

A f. é. XI. füzetben a 936. oldalon alulról második sorban „lefelé” szó helyett „felfelé” olvasandó.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text in the upper middle section.

Third block of faint, illegible text in the middle section.

Fourth block of faint, illegible text in the lower middle section.

Fifth block of faint, illegible text at the bottom of the page.

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1894. évi XII. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Díjszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint husz (20) krajczár számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

BUDAPEST

Magyar kir. udvari
szállítók.

Kincstári és uradalmi

erdőtisztek és erdőőrök

részére akár

BÉCS

Csász. és kir. ausztr.
udvari szállítók.

TELJES EGYENRUHÁKAT

akár pedig

egyed-darabokat

valamint az

EGYENRUHÁZATHOZ TARTOZÓ EGYES RÉSZEKET

csakis valódi tartós minőségben szállit jótállás mellett

TILLER MÓR ÉS TÁRSA

BELGRÁD

Szerb királyi udvari
szállítók.

osztrák-magyar cs. és kir. udvari szállitók,
valamint perzsa császári és szerb
királyi udvari szállitók

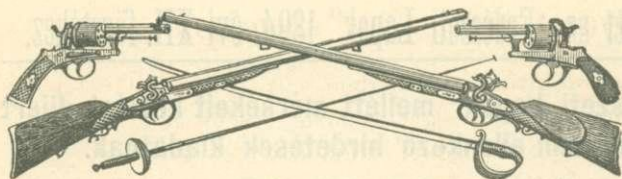
Budapesten, Károly-laktanya.

Kimerítő árjegyzéket kívánatra küldünk.

TEHERÁN

Perzsa császári udvari szállitók.

Fontos utazók-
nak, vadászok-
nak, tiszteknek
és másoknak.

Revolverek.
fegyverek

VADÁSZATI ESZKÖZÖK, KÜLÖNFÉLE EGYENRUHÁK

valamint a fegyverszakba vágó mindennemű cikkek

BÉCS, Ottakring **GASSER LIPÓT** **Raktár BÉCS,**
Festgasse 11/13. I., Kohlmarkt 9.

es. és kir. udvari és hadsereg-fegyver-gyáros

fegyvergyára által, jótállás mellett legjobb minőségben és legolcsóbb áron szállítatnak.

Illusztrált árjegyzékek bérmentve és ingyen küldetnek.

Erdősítési célokra

ajánljuk a következő **friss szedésű s azonnal szállítható**

VETŐMAGVAINKAT.

I. minőségű **kocsános tölgy** (*Quercus pedunculata*)

I. minőségű **kocsántalan tölgy** (*Qu. sessiliflora*) **makkot**

továbbá

bükk, köris, juhar és jegenye fenyő vetőmagvakat.

EIFLER és TÁRSA

BÉCS,

Pályázat erdőlegényi állomásra.

Az alólirott erdőhivatali kerületben egy 200 forint évi készpénzfizetéssel, egy öltözet egyenruhával, valamint lakás- és fűtéssel javadalmazott erdőlegényi állomásra pályázat hirdettetik.

Pályázóktól valamely erdőőri szakiskolának sikeres bevégezése, valamint a magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birása követeltetik.

A kellőleg felszerelt és sajátkezüleg irt kérvények 1895. év február hó 15-éig az alólirott erdőhivatalhoz nyújtandók be.

(1/L.) Jánosháza, Vas megye, 1894. év december havában.

Gróf Erdődy Ferencz erdőhivatala.

Árverési hirdetmény.

198/894. szám. A nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. ministeriumnak 27593 I/3. szám alatt kelt magas rendeletével Máramaros-vármegye izavölgyi járásába bekebelezett Sajópolyána község közbirtokosságának tulajdonát képező „Dumbráva“ nevű erdőrészt 43·45 k. hold területéről az összes tölgyfakészlet kitermelése engedélyezettvén, annak nyilvános árverésen leendő eladása 1895. év január hó 10-ikén d. e. 10 órakor fog eszközöltetni Sajópolyánán a község házábanál.

Az árverési feltételek Sajópolyána község házábanál s a járási erdőgondnokságnál bármikor megtekinthetők.

Árverezni szándékozók az árverés megkezdése előtt a 6000 ft (hatezer ft) becsértékének 10%-át kötelesek bánatpénzül letenni.

Zárt ajánlatok a kitűzött határidőn belül a bánatpénz mellékelésével szintén elfogadtatnak.

Dragomérfa 1894. év december hó 1-én.

(2)

Gyenge István,
járás i erdész.

Vizsgázott erdőőr állást keres a jövő évre; jó bizonyítványokkal rendelkezik.

Czíme megtudható az „Erdészeti Lapok“ kiadóhivatalában.

(3)

IV

Egy nagy fakereskedői cég Bécsben hajlandó volna uradalmakkal avagy egyéb földbirtokos és fűrésztulajdonosokkal az 1895. évben metszendő kemény és puhafábólí fűrészáruikat esetleg rönköiket illetőleg egyezsége lépni. Késpénzfizetés az átvételnél azonnal eszközöltetik; kívánatra foglaló is adatik. Ajánlatok „Hungaria“ czimen e lap kiadóhivatalába intézendők.

(4)

Pályázat erdőöri állomásokra.

Az alólirt társulati erdészethél egy erdőöri állás betöltése céljából ezennel pályázat nyittatik.

Ezen erdőöri állás javadalmazása, 240 frt évi bér, természetbeni lakás, kért, föld és rét, tűzifa, téli és nyári ruhailletmény és a felfedezett erdei kihágások $\frac{1}{3}$ -ad része, végül 3 darab marha legeltetése.

Ezen erdőöri állomást elnyerni öhajtok felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt, szolgálati-, erkölcsi- és orvosi-, valamint szakvizsgálati bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket az 1895. évi január hó 31-ig az alulirt társulati erdészethez terjeszszék be.

Rima-Brézó, 1894. december 12.

*A Rimamurány-Salgó-tarjáni vasmű-
részvény-társaság Erdészete.*

(5)

Árverési hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság és a zsarnóczi m. kir. erdőhivatal kerületében az 1895., 1896. és 1897. években üzempterv szerint kihasználándó 2663.1 kat. holdnyi vágásterületek fenyő, szil, juhar és köris épületi és műszerfa készletének terület szerinti egységáarak melletti megvétele céljából Beszterczebányán a m. kir. erdőigazgatóságnál az 1895. évi január hó 22-ik napján d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok benyujthatók.

Az ajánlatok a következő csoportosítás szerint tehetők:

Csoport	Erdőgondnokság	A 3 év alatt ki- használán- dó vágás terület	Kikiáltási ár kat. holdan- kint		Bánat pénz	
		kat. hold	frt.	kr.	frt.	kr.
I.	A karámi és dobrocsi erdőgondnok- ságok, a zólyom-jánosi gőzfűrész hasz- nálatával	411·3	862	—	10,000	—
II.	A mihálytelki erdőgondnokság	134·8	540	—	2,000	—
III.	A benesházi és vaczoki erdőgondnok- ság azzal a kötelezettséggel, hogy a vállalat Benesházán új fűrész tár- tozik építeni	311·6	1184	—	8,000	—
IV.	A rezsőparti, kis-garami és sziklai erdőgondnokság, a rezsőparti gőzfü- rész használatával	328·3	690	—	7,000	—
V.	A III-ik és IV-ik csoport együttesen	639·9	912	—	15,000	—
VI.	A péteri, jeczenyei, szt.-andrásai, zólyom- lipcei és hadini erdőgondnokságok, a péteri és besztercebányai gőzfü- részek használatával	616·4	668	—	9,000	—
VII.	Az V-ik és VI-ik csoport alatti erdő- gondnokságok, a rezsőparti, péteri és besztercebányai gőzfűrész hasz- nálatával és azzal a kötelezettséggel, hogy a vállalat Benesházán új fü- részt épít	1256·3	800	—	24,000	—
VIII.	Az I-ső II-ik és VII-ik csoport alatti felsorolt erdőgondnokságok, a zó- lyom-jánosi, rezsőparti, péteri és besztercebányai gőzfűrészszel, vala- mint azzal a kötelezettséggel, hogy a vállalat Benesházán új fűrész tár- tozik építeni	1802·4	795	—	36,000	—
IX.	A bródi, garamrévi, geletneki, jalnai és körmöczbányai erdőgondnoksá- gok, a zsarnóczai gőzfűrészszel ...	860·7	180	—	6,000	—

A versenytárgyalásban részt vehetnek mindazok, kik törvény szerint szerződés kötésre jogosítva vannak, a kincstárnak ezen versenytárgyaláskor nem adósai, továbbá a kik szerződésszegés

miatt, vagy bármí más okból, bármely kincstári vállaltból ki nem lettek zárva és a kik a kincstárral peres viszonyban nem állanak.

Az ajánlat csak írásbeli lehet, — és csak azon ajánlatok fogadtnak el a tárgyalás alapjául, a melyek a tárgyalás megkezdésére, a hirdetményben kitűzött óra előtt, a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál benyújtattak, — mivel később beérkező ajánlatok felbontatlanul visszautasítottak: — továbbá, melyekben tisztán kivethető számjegyekkel s egyszersemind betűkkel is kiíratik azon összeg vagy százalék, a mellyel több, esetleg kevesebb ajánlatik a kikiáltási árral szemben.

Az ivenként 50 krnyi bélyeggel ellátandó írásbeli ajánlatban nyíltan és határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő a tárgyalás alapját képező általános, valamint az ezekhez fűzött szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti.

Oly ajánlatoknál, melyeknél az általános, vagy szerződési feltételekbe ütköző, vagy ezekben nem foglalt kikötéseket tartalmaznak, a kincstár ez utóbbiakat mellőzheti, és a tett ajánlatban foglalt árakat csak a megállapított feltételek szerint veszi számításba, illetve fogadja el, s ebben ajánlattevő feltétlenül megnyugodni tartozik.

Az ajánlat kellően lepecsételt boríték alatt nyújtandó be; külön borítékba zárandó az ajánlatra vonatkozó és a hirdetményben fennebb megállapított bánatpénz készpénzben, vagy a kincstár által elfogadhatónak kijelentett, szelvényekkel ellátott, s az utolsó árfolyam szerinti értékükben, de névértéken felül számításba nem vehető értékpapirokban; — megjegyztetvén, hogy a készpénzben letett bánatpénz után a kincstár kamatokat nem fizet; bánatpénz gyanánt csatolható továbbá valamely állami pénztár letéti nyugtája, melyben igazoltatik, hogy a bánatpénzt az ajánlattevő a jelen árverés alkalmából lefizette.

Mindkét borítékon kívülről az ajánlattevő neve, lakása és a tárgy, melyre nézve az ajánlat tételik, akképen teendő ki szó szerint, a mint az a hirdetményben jelezve van.

Az árverési tárgyaláskor a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál benyújtandó ajánlatok felbontatlanul fognak a m. kir. ministeriumhoz az árverési jegyzőkönyvvel együtt felterjesztetni, és az árverési tárgyalás bezárása után csakis az írásbeli

ajánlatok benyújtóinak nevei fognak kihirdettetni, a bánatpénzeket tartalmazó borítékok ellenben már az árverési tárgyaláskor felbontatni és azok tartalma a jegyzőkönyvbe feljegyeztetni fog.

A nagyméltósági földmivélsügyi m. kir. ministerium tentartja magának azon jogot, hogy a benyújtott írásbeli ajánlatok közül szabadon azt választja elfogadásra, a melyet saját belátása szerint legmegfelelőbbnek talál, tehát tekintet nélkül az ajánlat magaságára.

Ismeretlen versenyzők tartoznak személyazonosságukat és megfelelő anyagi viszonyaikat hatósági bizonylattal igazolni; azok pedig, a kik másnak képviselőtében kívánnak árverezni, kötelesek erre nézve közjegyzői meghatározást előmutatni.

Az árverési és szerződési feltételek ezen erdőigazgatóságnál a hivatalos órákban bármikor betekintheők.

Beszterezebányán, 1894. évi deczember hó 8-án.

(6)

M. kir. erdőigazgatóság.

Faeladási hirdetmény.

A berzászkai m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó A) üzemosztály V. vágássorozata 15 tagjában a legközelebbi 10 (tíz) év alatti kihasználható 1105·38 kat. hold vágásterületen lévő, mintegy 112065 ümm^3 -re becsült bükk tűzifa, valamint 5011 m^3 -trre becsült hárs, kőris, juhar, szil, kevés tölgy és török mogyoró haszonfa, és ugyanezen fanemekből való 48,046 ümm^3 tűzifa, terület szerint holdanként 56 (ötvenhat) forint átalányár mint kikiáltási egységár, valamint a szóban levő erdőrészek közt fekvő és a rendes gazdálkodásból kizárt 642·7 kat. holdnyi esenevész állabokban található hasznavehető és szálalás útján kihasználható fák az időnként jóváhagyott árszabály szerinti tőárak, és 3000 (háromezer) forint bánatpénz letétele mellett, írásbeli zárt ajánlatokkal kapcsolatos árverés útján 1895. évi január hó 8-án d. e. 10 órakor az alólírt erdőhivatalnál fog eladatni, a hol az árverési és szerződési feltételek megtekintheők.

Az ajánlatokban a megajánlott egységárak számokkal és betűkkel kiírandók, valamint az is, hogy ajánlattevő az árverési és

VIII

szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát minden tekintetben aláveti.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el, és felbontatlanul fognak az illetőknek visszaadatni.

Orsován, 1894. évi deczember hó 10-én.

(7)

M. kir. erdőhivatal.

Faeladási hirdetmény.

2362/894. sz. — Igló város tanácsa részéről ezennel közhirrét tétetik, hogy a városi Nagyhíleczi erdőgondnoksághoz tartozó „Elsensbogen“ nevű erdőrészben a fennálló üzemterv alapján kihasználható ötven kat. hold vágásterületen termelendő összes lúcz és jegenye fenyő épületi, mű, haszon és tűzifa-hozam 1895. és 1896. évekre terjedő időtartamra 1895. évi január hó 7-én fog nyilvános ajánlati versenytárgyalás útján eladásra bocsájtatni.

Venni szándékozók felhivatnak ennek alapján, hogy írásbeli 50 kros bélyeggel és kétezer frtnyi bánatpénzzel ellátott, szabályszerűen szerkesztett zárt ajánlatokat a kitűzött versenytárgyalás napjának délelőtti 11 (tizenegy) óráig az alólirt tanácshoz benyújtani sziveskedjenek. Későbbben érkező ajánlatok el nem fogadtatnak.

Az árverési feltételek alólirt tanácsnál a hivatalos órák alatt betekinthesők, valamint esetleg szükséges felvilágosítások is ugyan ottan megszerezhetők.

Igló, 1894. évi deczember hó 11-én.

(8)

Polgármester helyett

Fabinyi,
tanácsnok.

Pályázat üzemterv-készítésre.

423/894. sz. — Máramaros vármegyében lévő közbirtokosági, községi, egyházi stb. erdők közül 30 erdőbirtokra (összesen 15539 k. hold) a rendszeres gazdasági üzemtervek alapján elkészítendő, 45 erdőbirtokra (összesen 64,458 k. hold) a befejezett külső erdőrendezési munkálatok alapján a rendszeres gazdasági üzemtervek és térképek összeállítandók, és 34 erdőbirtokra (össz-

szesen 118.760 kat. hold) a már kész rendszeres gazdasági üzemtervek helyesbitendők s a mintegy 8000 k. hold havasalji véderők határai a természetben megjelölendők lévén; felhivatnak mindazok, akik ezen munkálatokra vállalkozni szándékoznak, hogy ebbeli ajánlataikat az alulirt bizottsághoz nyujtsák be; megjegyezvén, hogy a teljesítendő munkálatok csak az elfogadás után fognak díjaztatni, s hogy a külső munkálatoknál szükséges helyiséget s nap-számosokat az illető erdőbirtokosok adják.

(9) *Máramaros vármegye közigazgatási bizottsága.*

Pályázat erdőszolgai állásra.

173/94. sz. — Brassó vármegye rozsnyói felső örfjársában kettő (2) barcza-ujfalusi örfjársban egy (1) és veresmarti örfjársban egy (1) egyenként kettőszáztizenhat (216) forintnyi évi bérrel és tizenkettő (12) *ürm*³ kedvezményes fajárandósággal javadalmazott erdőszolgai állás töltendő be 1895. évi április hó 1-én.

A sajátkezüleg irt és Brassó vármegye alispánjához mint az erdészeti bizottság elnökéhez 1895. évi január hó 31-ig benyujtandó folyamodványokban igazolandó kellékek:

magyar honosság, feddhetlen erköles, 21 éves életkor, erős, egészséges testalkat, a magyar és lehetőleg német nyelvnek szóban és írásban való birása.

Erdőőri szakiskolát végzett vagy szakvizsgázott folyamodóknak előny adatik és a nem szakvizsgázott folyamodókra az állomás elfoglalása azon kötelezettséggel jár, hogy az erdőőri szakvizsgát legkésőbb 1897. év őszén leteendik.

Brassó vármegye közíg. erdészeti bizottságának Brassóban 1894. november hó 26-án megtartott üléséből.

(10)

Dr. Jekel Frigyes,
elnök.

Pályázat.

Az ő Excellentiája Mailáth Stefánia úrnő erdőhivatalánál betöltendő erdész-segédi állomásra. Javadalmazás 600 frt évi fizetés, 16 ürméter tölgy-tüzelőfa s lakásul egy teljesen butorozott szoba, valamint nyugdíjképesség.

Pályázati feltételek: a magyar és német nyelv teljes ismerete szóban és írásban, akadémiai végzettség, mi hiteles másolattal igazolandó és egy évi próbaidő. Pályázók kéretnek fényképeiket mellékelni.

A folyamodványok a bizonyítványokkal, melyek vissza nem szolgáltatnak, az ő Excell. Mailáth Stefánia úrnő erdőhivatalához Doluji-Miholjac (Szlávia) 1895. évi január hó végeig beküldendők.

(11)

Árverési hirdetmény.

158/894. sz. — Bártfa szab. kir. város közönsége részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint a város tulajdonához tartozó erdeiben, az 1895. években 8075. tkm., az 1896. évben pedig 7797. tkm. rönkönek való fenyőfa, mely a jelzett években vágás alá kerülend, 1895. évi január hó 15-én d. e. 10 órakor a városházán megtartandó nyilvános árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár tömkméterenkint 2 frt 52 kr. Az árverés csak 10%-tőli bánatpénzzel ellátott írásbeli zárt ajánlatok mellett fog megtartatni, úgy hogy az árverés eredménye felett a városi képviselet határoz.

A feltételek a városi jegyzőnél megtekinthetők.

Bártfán, 1894. decz. hó 21-én tartott városi közgyűlésből.

Jaschik Ferencz.

jegyző.

Rhody Alajos,

polgármester.

(12)

Trachitkőbánya bérbeadás.

A dalboseczi m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó „Alibeg“ nevű trachitkőbánya 1895. év január hó 1-től hat évre 100 (száz) forint évi alaphaszonbér és a kifejtett és faragásra alkalmas kő minden köbmétere után fizetendő 1 (egy) frt 50 kr. egységár

mint kikiáltási ár mellett írásbeli zárt ajánlatokkal kapcsolatos árverés útján 1895. évi január hó 21-én d. e. 10 órakor az alólírott erdőhivatalnál fog bérbeadni, a hol az árverési és szerződési feltételek megtekinthetők.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Orsován, 1884. évi december hó 24-én.

(13)

M. kir. erdőhivatal.

Árverési hirdetmény.

Alulírott által ezennel közhírré tétetik, hogy a királyházai (Ugoesamegye) róm. kath. egyház erdejében a nagymélt. földművelésügyi m. kir. ministerium 1893. évi 3970 I/3. sz. rendeletével kihasználásra engedélyezett és a nagyszöllősi m. kir. erdőgondnokság által kibélyegezett és egyezernyolczszázhusz (1820) frtra becsült hétszáznegyvenkét (742) darab, mintegy 4000 m³ faösszeget magában foglaló bükktrzs a királyházai róm. kath. papilakban 1895. évi január hó 14-én d. e. 9 órakor megtartandó nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Árverezők kötelesek az árverés megkezdése előtt a hatóság kezéhez 10% bánatpénzt lefizetni.

A szóbeli árverés befejeztéig alulírotthoz beérkező és 10% bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Kihasználási határidő egy (1) év.

A részletesebb árverési és kihasználási föltételek a nagyszöllősi m. kir. erdőgondnokságnál, a királyházai r. kath. plebánosnál és alulírottnál bármikor megtekinthetők.

Kelt Nagy-Szöllősön, 1894. december 28-án.

(14)

Müller Károly,
ker. esperes.

